Med Nansen på 86°14'

Forord til den elektroniske udgave

Dette verk av **Hjalmar Johansen** (1867-1913) med inledende og avsluttende forfatterinformation av **Arne Skouen** (1913-2003) er digitalisert i august 2006 av Nasjonalbiblioteket i Oslo og tilpasset for Projekt Runeberg i februar 2015 av Ralph E.

Jfr. en tidligere udgave med navn **Selv-Anden 86°14'**!

MED NANSEN PÅ 86° 14'

SKQljsPOLARSERIEN FOR UNGDOM

HJALMAR JOHANSEN

MED NANSEN PÅ 86° 14'

TRE DJE OPPLAG

OSLO 1949

FORLAGT AV H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)1. opplag kom 1898 under titelen «Selv-anden paa 86° 14'». Optegnelser fra «FramsFærden»

2. opplag kom i 1942 under titelen «Med Nansen på 86° 14'». Bearbeidel-sen og kapitlene om forfatteren ved

Arne Skouen

3. opplag i 1949 som 2. opplag

Printed in Norway Enersens TrykkeriHJALMAR JOHANSEN FØR 86° 14'.

Det står noen betydningsfulle ord i dagboken til Hjalmar Johansen, skrevet ned mens han drev over polhavet med «Fram»:

Den 19. november, 1894: I dag spurte Nansen meg om jeg var villig til å bli med ham på en slede-ferd til Nordpolen.

Da Fridtjof Nansen kalte Hjalmar Johansen inn i luga-ren sin den dagen, hadde han vært i lag med «Fram»-karene i over halvannet år. Han kjente dem ut og inn alle sammen, og visste hva hver enkelt var god for. Og han hadde ikke grunn til å være misfornøyd med noen av dem. Men da han tok den viktigste og dristigste beslutningen på hele «Fram»-ferden — å prøve å slite seg fram til selve polpunktet med bikkjer og sieder og én mann til følge — da var han ikke et øyeblikk i tvil om hvem denne ene mannen skulle være. Det kunne ikke bli noen annen enn Hjalmar Johansen.

Så får vi jo spørre oss selv hvem denne Hjalmar Johansen var som kunne vinne en sånn kraftkar-konkurranse som han gjorde. Og da har vi en fin ledetråd om vi biar opp i historien til Norges mest kjente fotballklubb, «Odds> i Skien. Blant stifterne finner vi navnet hans.

For det var jo klart at på en sledeferd som den Nansenda hadde i tankene trengte han en idrettsmann til følgeskap. Han var en glimrende idrettsmann selv, og han visste bedre enn noen annen at det var en idrettsprestasjon han gav seg i kast med, en av de største noe menneske har tatt på seg. Han trengte en mann ved siden av seg som

kunne holde ut hva det skulle være av slit og savn og anstrengelser, og han hadde sikkert gått og målt karene sine under driften gjennom isen, og vurdert dem i all hemmelighet for å finne ut hva de var gode for. Løytnant Hjalmar Johansen tok prisen.

Han var født i Skien i 1867 og tok artium i hjembyen. Egentlig hadde han tenkt å studere jus, men han havnet i steden på kontorkrakken i Bratsberg amtskontor. Far hans døde, noe som gjorde at han ikke kunne gjennomføre studieplanene sine.

Men et amtskontor var ikke noe for Hjalmar Johansen. Fins det vel noe kjedeligere ord enn amtskontor? Han lengtet etter å bruke kreftene sine på noe mer eventyrlig, og noen av dem fikk han iallfall ta fram på et stort turnstevne i Paris, hvor han deltok 22 år gammel. For der slo han så dristige saltomortaler at franskmennene aldri hadde sett maken. Han svevde over 42 mann som satt på huk. Da hadde han allerede vært med på å stifte Skiensklubben «Odd».

To år etter Paris-turen kom han inn på krigsskolen, som bød ham en del friskere liv enn amtskontoret, og så var det en dag at han fikk høre om forhyringen til polar-skuten «Fram». Det var noe for Hjalmar Johansen. Riktignok var fristen for å melde seg løpt ut forlengst, men han ville nå prøve å komme med allikevel. Da var han reserve-løytnant.

I en av årbøkene til Det Norske Geografiske Seiskap har Fridtjof Nansen fortalt om hvordan Johansen ble forhyrt:Hvordan jeg først lærte Hjalmar Johansen å kjenne, husker jeg ikke lenger. Han søkte meg for å komme med på «Fram»-ferden, men han er vel kommet like stillfarende og uten bråk som han pieide, og så har det første møtet ikke festet seg i erindringen.

Så meget husker jeg at jeg straks likte den enkle, staute karen med den tettbygde kroppen og de trohjertige øynene, — og så hørte jeg jo at han var landets første turner og flink skiløper. Jeg ville gjerne ha ham med på turen, men det var ingen plass ledig for ham, den eneste mulighet var om han ville gjøre tjeneste som fyrbøter. Ja, han var straks villig, hovedsaken for ham var å komme med, og det var ikke så nøye med stillingen.

Disse linjene av Fridtjof Nansen forteller mye om ham selv og enda mer om Hjalmar Johansen. De forteller oss hva for usvikelig evne til å bedømme mannfolk Nansen hadde, og de forteller at Hjalmar Johansen ikke hørte til dem som brautet med skulderbredden sin. Han kom så stillferdig at Nansen ikke husker det første møtet engang. Men den stillferdige kraften gjorde inntrykk.

Ja skulderbredden. Da Johansen stod på talerstolen i Albert Hall i London etter «Fram»-ferden — han måtte si noen ord etter et foredrag Nansen hadde holdt der — hørte de norske som var til stede en stemme fra salen: — Almost square. (Nesten firkantet.) Og det var siett ikke så dårlig sagt om Johansen. Han var ikke særlig høy, ja kanskje det gikk an å kalle ham liten av vekst, men han tok det igjen i bredden.

Og han tok det igjen i mye annet. Det hjelper jo ikke stort hva kroppen duer til om den ikke slutter om en vilje

rog intelligens som kan brake den på rette måten. Johansen hadde begge delene, noe som tydelig springer oss i øynene fra hans egen beretning om sledeferden i denne boken. Han hadde en ukuelig vilje å sette inn når skruisen tårnet seg opp foran sledene og gjorde at alt syntes håpløst, og han hadde intelligens til å vurdere sjansene for og mot når livsfaren truet med å slette dem ut av den vesle tilværelsen de rådet over i isødet. Og reservene hans lå i den uomstøtelige roen han viste da isbjørnen hadde ham under labbene sine, og han stillferdig og kjølig bad Nansen rappe seg litt og skyte, så det ikke ble bjørnemat av ham. Han forteller om dette i boken. Og ingenting viser tydeligere at han også hadde hjertelaget i orden enn forholdet hans til hundene på sledeferden. Det skinner igjennom hva for et menneske han var, hver gang han skriver om dem.

Så var han altså «Fram»-mann med forhyringen i Oslo og drog av sted sammen med de andre da «Fram» lettet anker i Pipervika den 24. juni 1893. Da var han 26 år gammel. Hensikten med «Fram»-ferden var å drive fra Sibirkysten nordover polpunktet og sørover på andre siden mot Grønland eller Svalbard. At selve driften skulle være mulig mente Fridtjof Nansen han hadde de klareste beviser for. Disse bevisene bygde han hele ekspedisjonsplanen opp på. De bestod av noe så enkelt som rekved av sibirsk avstamning som var havnet over på

andre siden av klodens topp og som vanskelig kunne være kommet dit uten å drive med isen over Nordpolen. Det måtte altså gå en sterk strøm den veien. Nå ville Fridtjof Nansen bruke «Fram> som rekved og være med selv. Turen kunne ta fra 2 til 5 år.

«Fram» hadde et mannskap på 13 mann. Otto Sverdrup var kaptein ombord, Fridtjof Nansen ekspedisjonens leder. Foruten Hjalmar Johansen bestod mannskapet av disse tikarene: Premierløytnant Sigurd Scott Hansen, doktor Henrik Blessing, styrmann Theodor Jacobsen, styrmann Bernt Bentsen, førstemaskinist Anton Amundsen, annenmaskinist Lars Pettersen, kokk Adolf Juell, harpuner Peder Hendrik-sen, elektriker Bernhard Nordahl og altmuligmann Ivar Mogstad. De kunne klare å stå en støyt alle sammen.

Den første strekningen «Fram> måtte legge bak seg var turen opp langs Norge og østover til Karahavet ved Novaja Semlja. Derfra videre østover til De Ny-Sibirske Øyer. Fra disse øyene var det så meningen å starte driften med isen nordover. Turen fram til øygruppen tok temmelig nøyaktig tre måneder.

«Fram» hadde derfor halvannet års drift i isen bak seg da Fridtjof Nansen og Hjalmar Johansen startet sledeturen sin. Det hadde vært en travel tid tross alt, hver mann hadde hatt sitt å stelle med av observasjoner og skipsarbeid og jakt. Alle høytideligheter ble festligholdt, og det ble arrangert skirenn og skytekonkurranser på isen. Det ble liten anledning til å kjede seg.

Men hovedsaken var at alle følte de hadde et hjem ombord i «Fram». Om de var aldri så langt borte fra sivili-sasjonen, hadde de et trygget tilholdssted allikevel, selv om isskruingene kunne jage dem ut på isen når de herjet som verst. Dette hjemmet i ødemarken var det Fridtjof Nansen og Hjalmar Johansen forlot med sledene, hundene, kajak-kene og skiene sine, for å slå et slag for selve Nordpolen. Nansen var på det tidspunkt klar over at ishavsstrømmen de drev med ikke ville føre «Fram» like over polpunktet allikevel, derfor ville han ta denne dristige avstikkeren sammen med Hjalmar Johansen for å høste alt det utbytte av «Fram»-ferden som høstes kunne.

Det er ikk si når Nansen første gang festet seg

ved Hjalmar

som den han ville velge seg til destørste oppgavene. Men det går jo an å gjette. I den samme minneartikkelen i årboken til Det Norske Geografiske Seiskap forteller han om en svart augustnatt på det triste, flate Jalmal-landet i Sibir. De hadde vært i land en tur, noen av karene, og nådde endelig tilbake til stranda hvor de gjorde opp ild og kokte kaffe. Gjennomvåte var de alle sammen og satt og frøs rundt varmen. Hjalmar Johansen gikk fram og tilbake på stranda i den lange offiserskappen sin, de hørte hvordan det surklet av vann i de høye sjø-støvlene hans.

Så plutselig sprang han til, og seilte rundt i luften i en flott saltomortale. Så enda en, og enda en. En spenstighet som ikke lot seg kue av noe!

Det var en mann med overskudd Fridtjof Nansen trengte til ferden mot polen. Der så han overskuddet slå saltoer foran seg! Tro om ikke akkurat da —.STARTEN MOT POLEN

Den 14. mars 1895 brakte saluttkanonene ut over de øde ismarkene, og flagget var heist til topps ombord i «Fram». Ute på isen stod Fridtjof Nansen og jeg med kjelkene våre som alle sammen var snudd mot nord, mot det store ukjente. Vi skulle endelig begi oss av sted mot polen, en ferd vi hadde snakket lenge om i «Fram», og som vi hadde forberedt i flere uker.

Det var nå fire måneder siden Nansen bad meg bli med. Vi hadde jo ingen sjanse til å drive over selve polpunktet med «Fram», han kalte meg inn i lugaren sin en dag og forklarte meg hva planen gikk ut på, mens kaptein Sver-drup var til stede. Vi skulle forlate skuten i slutten av februar eller-begynnelsen av mårs og ha med 28 hunder, fordelt på 4 sieder. Kursen skulle vi sette rett nord, og nådde vi fram til Nordpolen, skulle vi etterpå prøve å slå oss fram til Spitsbergen, eller i verste fali til Franz Josefs land. Han hadde beregnet at vi skulle kunne klare en fart av to mil daglig, da ville vi være fremme ved Kap Fligely på Franz Josefs land i begynnelsen av juni måned.

På det tidspunktet ville vi ha igjen proviant for 18 dager, foruten 5 hunder. De andre hundene var slaktet under veis til mat for dem som fremdeles skulle trekke lasset. Fra Franz Josefs land gjaldt det så å rekke fram til Spitsbergen ellerNovaja Semlja for å treffe fangstfolk, i mellomtiden fikk vi leve av jakt når provianten slapp opp.

Det var den 19. november vi hadde denne samtalen. Nansen brukte hele tre timer på å forklare meg planen i detalj, han gikk nøyaktig fram og la ikke skjul på noe. Han fremhevet det alvorlige ved ferden, risikoen var den samme for oss begge to. Fikk vi skjørbuk, var vi redningsløst fortapt. Han hadde valt å spørre meg om å bli med, sa han, fordi han trodde jeg var skikket for oppgaven. Men han bad meg tenke meg godt om før jeg gav ham endelig svar.

Jeg sa da med en gang at jeg ikke trengte betenknings-tid. Kaptein Sverdrup hadde nå og da snakket med meg om planene mens vi drev gjennom isen, jeg hadde forlengst gjort meg opp som min mening at jeg ville si ja om jeg ble bedt om å være deltager på ferden. Jeg visste jo at det var ingen ringe utmerkelse som ble meg til del, og gikk det galt, fikk vi ikke akkurat noen låk død.

Dermed var saken avgjort. Og i ukene framover ble det travelt ombord i «Fraim. Vi skulle jo ha med oss et veldig utstyr, selv om alt var regnet ut pinlig nøyaktig så vi ikke kom til å trekke med oss unødvendige ting. Nesten alle mann ombord ble satt i sving med å lage i stand det vi trengte, nevenyttige var vi alle sammen. Foruten de fire sledene trengte vi også hver vår enkeltmannskajakk som vi gikk i gang med å lage. Vi sydde dem sammen av seilduk og bambus. Sverdrup tok på seg å sy to soveposer av rein-skinn til oss, og Juell tok mål av hundene og laget seletøy til dem. Den som var verst til å bite seg løs, fikk ståltråd innlagt i sømmen. Nansen og jeg gikk med to klokker på oss hver, vi sammenlignet dem daglig med de store kronometrene, meningen var å finne ut hvilke to var hest. De skulle vi ha med oss. Mogstad begynte å snekre sammen

sledene, og ute på isen hadde Jacobsen bygd seg smie av is, og smidde øks og annet verktøy til oss. Da Sverdrup var ferdig med å sy soveposene, sydde han tre sledeseil til oss.

Blessing holdt foredrag om førstehjelp og lærte oss å spjelke ben. Vi håpet inderlig at vi aldri skulle få bruk for de kunnskapene.

Sånn hadde alle «Fram»-karene fingrene fulle i forberedelser for å hjelpe oss det beste de kunne. Til slutt var det sånt rot i salongen ombord at det ikke var mulig å røre seg der inne. På veggene og i taket hang det trematerialer, ski, kjelkemeier, nysølv, askespiler, barometer, barograf, klokker, klær, pelsverk, geværer og proviantsek-ker. Vi skulle ha med oss de samme geværene som Nansen hadde brukt over Grønland, det var to dobbeltløpere, og vi tok ut 180 riflepatroner og 150 haglpatroner. Geværene hadde løp for begge deler. Dessuten forsynte vi oss med flere kniver og et bjørnespyd. Harpuner hadde vi også med.

Så vi var ikke dårlig utstyrt da vi tok farvel for første gang den 26. februar. Da var provianten og alt det andre lesset på kjelkene, og hundene gaulet og var utålmodige. Provianten bestod hovedsakelig av vindtørret kjøtt, pem-mikan som det kalles, vi hadde med så mye av det at vi beregnet å kunne spandere en del av beholdningen på hundene. All koking skulle vi utføre på primusapparatet.

Men vi kom ikke lang biten denne første startdagen. En av kjelkene røk i stykker mot en liten skrugard ikke langt fra «Fram», og vi hadde ikke annet å gjøre enn å vende tilbake igjen for å reparere. Heldig at det gikk galt såpass tidlig, når først galt skulle være.

To dager etter startet vi igjen, men også denne gangen forgjeves. Da hadde vi fordelt lasten på 6 sieder, så hvef enkelt ikke skulle bli så tung at den røk i stykker forførste støyten. Noen av kameratene fulgte oss på veien som de hadde gjort også første gangen. Men vi ble temmelig snarj klar over at vi hadde for stor last med oss, og at det var nødvendig å skjære den kraftig ned om vi skulle klare å bringe den med oss. Det nyttet nok ikke bare å fordele vekten på 6 kjelker istedenfor 4.

Tilbake igjen.

Men så endelig — den 14. mårs 1895 — ble det alvor. Da brakte saluttkanonene fra «Fram» for tredje og siste gang, og vi gav oss i vei mot nord. Da hadde vi ikke mer enn tre sieder med oss og mat for 100 dager til oss selv og 30 dager til hundene. Redskapen var forsterket på alle mulige måter, alt i alt veide lasten nå omkring 660 kilo, mens vi hadde hatt 1000 kilo på kjelkene første gangen vi startet.

Noen av kameratene ble med oss denne gangen også. Sverdrup og Mogstad forlot oss og vendte tilbake igjen et stykke utpå samme dagen, men Scott Hansen, Hendriksen og Pettersen ble med helt til neste dag. Den eneste ombord som ikke ville si adjø til oss, var Jacobsen, for hadde vi kommet tilbake igjen to ganger før, kom vi nok den tredje også, mente han.

Det gjorde vi nå ikke. Nansen tok ledelsen og strøk foran karavanen for å finne den beste veien mellom skru-garene, deretter kom sieden hans med Kvik, Baro, Lillereven, Sjølike, Narrifas, Freia, Barbara, Potifar og Klapperslangen i spånnet. Så kom midtkjelken og så min. De siste to spannene hadde Suggen, Barnet, Haren, Gulen, Flint, Kaifas, Blok, Bjelki, Sultan, Barrabas, Kvinnfolket, Perpetuum, Katta, Livjegeren, Storreven, Isbjørn, Russen, Pan og Ulenka til å dra. Jeg brakk ski like etter starten, men fikk en ny en av Mogstad, som ruslet hjem igjen med halvannen ski på bena.Da vi endelig stanste for å slå leir, viste meterhjulet på bakerste sieden at vi hadde tilbakelagt en og en halv mil. Det var nok til at vi var blitt riktig sultne og tørste, så vi likte oss ikke riktig før vi satt lunt inne i teltet og spiste. Neste dag skiltes vi fra kameratene som hjalp oss å bryte leir. Vi klemte hendene til hverandre og satte kursen nordover. Jeg ble litt akterutseilt på grunn av ugreie med det ene spånnet og avskjeden med Scott Hansen. Jeg måtte lange av gårde etter sledene. Likevel fikk jeg tid til å se meg tilbake etter de tre kameratene våre. De stod og stirret langt etter oss og tenkte sikkert sitt om ferden mot det ukjente nord.

Fem dager etter viste meter hjulet at vi hadde tilbakelagt over 6 mil. Det hendte at det gikk svært fort på jevn god is. Men så kom skrugarer og råker som vi måtte slite over. Råkene var verst. Vi måtte finne overganger, og det tok tid. «Fram» var for lenge siden ute av synskretsen. Nå var det bare oss to og hundene. Isen tegnet penere jo lenger nord vi kom, og sledene ble lettere dag for dag. Det var kronglete med den ene sieden som måtte passe seg selv for det meste. Den veltet ofte. Når jeg skulle hikke den over på rett kjøl, stoppet den andre som jeg måtte skyve i gang igjen. Vi ble plaget av kulden. Den holdt seg stadig omkring 40 grader. Om dagen arbeidet vi oss svette. Da var det varmt nok. Men om natten var det verre. Det var fuktigheten som gjorde det.

Vi bredde ullteppene våre ut på kajakkene for å tørke dem i solen under farten. Det var forresten håpløst å vente seg noe av solen, den var så langt borte at den nok ikke dudde til klestørk ennå.

Om kvelden lengtet vi etter å krype ned i posen, og om morgenen skyndte vi oss å komme av gårde. Men det gikk smått, især fordi vi var nødt til å ta hver hund ut av

lo-kobbelet og spenne den for. Om kvelden foret vi hundene etter endt kjøring. Da hadde de noe å lengte 'etter, og så anstrengte de seg hele dagen for å komme dit hvor de visste at det vanket mat.

«Livjegeren» tok jeg og bandt etter en av sledene mine. Stakkar, han var totalt vrak og gjorde bare ugagn i spånnet. Nå diltet han der bare som siakt. Han var nær ved å bli kvalt en gang, han ble slept etter linen som jeg måtte kappe.

Seks dager etter starten hadde vi et uhell. Den midterste sieden kjørte mot en isknaus, så en proviantsekk med fiskemel gikk i filler. Vi måtte surre om hele sieden, så det sinket oss ikke så lite. Et par andre uhell hadde vi også. Meterhjulet gikk i stykker, og kajakken min hadde hull i siden etter en velting. Nansen mistet skjeden til bjørnespydet, og en gang glemte han igjen lommekompasset på et iskoss. Heldigvis fikk jeg øye på det.

Midt på dagen tok vi oss en liten hvil med en bit kjøtt-sjokolade og smørbrød. Men så tok vi til å fryse, og da var det på'n igjen. På tross av uhellene slet vi oss framover likevel. Formiddagen var den beste tiden, syntes jeg. Da hadde vi fått opp dampen og varmen i skrotten.

Så kom det noen dager som jeg trygt kan kalle de verste som vi hadde på hele ekspedisjonen. Om dagen var det et evinnelig slit med å komme framover. Og om natten var det lite søvn, og vi frøs mye. Svetten under marsjen

samlet seg i vadmelsklærne våre så de ble stive i de første dagene. Og kulden gav seg jo ikke. Kvikksølvet holdt seg frosset. Vi gikk til sist i de reneste ispansere. En stund drev jeg på med å skifte ytterplagg når vi skulle ned i posen, idet jeg vekselvis brukte anorakk og kamelhårstrøye. Men det måtte jeg gi opp snart, for det var altfor besværlig å få vrengt av seg det stive plagget med de skamfrosne fingrene.Johansen foran Jacksons hylle.Håker med sletter imellom.Smien på isen.Skru kos s. En (jod utsiktsplass. Fotografi tatt nær «Fram» sommeren 1895.Vi måtte la det sitte hvor det satt. Klærne slet i håndledd og haser så vi ble såre. Litt etter litt ble hundene uvillige til å trekke. Uten videre tok de seg en stans og gav seg til å springe over trekklinene til hverandre så det ble reneste plattingen av det. Rett som det var, måtte linene klares. Det var et surt arbeid med frosne, blodige fingrer. Og så var det noen av hundene som hadde det med å bite over snorene straks det ble stans. Noen av de verste av dem hadde ståltråd lagt inn i seletøyet, ja «Russen» hadde bare stålgreier, han. Han kunne ikke bite seg løs, og så bet han en annen løs i stedet. Så mistet vi tid med å fange dem inn igjen. Undertiden hendte det at vi måtte holde det gående med dem som var igjen mens de løse hundene fulgte karavanen i ærbødig avstand. — Vottene ble stive og isete. Til slutt måtte vi redde fingrene ved å bruke ulveskinnsvotter med sennegras i. Føttene greidde seg merkelig godt, men så var vi også forsiktige med dem. Vi holdt stort ben-toalett, både når vi gikk i posen og når vi tørnet ut. Før vi skulle legge oss, tok vi av oss på bena, vrengte finneskoene og karet ut det våte sennegraset, som vi stoppet innpå kroppen for at det skulle tørke til morgenen. Så tok vi på oss hårladder og ulveskinnsladder eller fotkluter inne i de vrengte finneskoene for natten. Om morgenen var det å stelle føttene sånn at de kunne holde ut om dagen.

Soveposen var vår beste venn, men den ble også stivere og tyngre for hver dag som gikk. Av og til måtte vi vrenge den og banke av isen med skistavene våre. Når vi krøp ned i den om kvelden, ble både den og klærne mykere etter hvert. Den stakkars kroppen måtte nok først tine opp disse sakene før vi kunne få en følelse av varme i oss. Det gjorde det ikke bedre at kroppsvärmen også måtte klare å tine opp vottene og tørke sennegraset vi hadde på oss. Men likevel lengtet vi hele dagsmarsjen etter det saligeøyeblikket da vi endelig kunne komme ned i posen og få varm mat i de sultne skrottene, enten det nå var lapskaus, fiskegrateng eler Knorrs supper. En kopp varm serindrikk etterpå var det beste vi visste. Så knappet vi sammen poselokket så godt vi bare greidde, og krøp nærmere sammen og lot hvilen falle på de trette lemmene våre.

Når vi så våknet igjen, styrket til dagens slit, var klærne bløte og våte. Og når vi spente opp lokket og stakk ut overkroppen, drysset det av den hvite lubne teltveggen over oss. Litt etter litt ble klærne til pansere igjen.

Vi fikk nok av flytende saker i oss om morgenen, så vi led ikke av den såkalte arktiske tørst. Det kunne jo ta på oss av og til naturligvis, især når vi tok til å snakke om varmt bokkøl. Men hvis vi bare greidde å la være å tenke på at vi var tørste, gikk det over av seg selv igjen. Vi hadde lommeflasker av ebonitt. Dem fylte vi med vann om morgenen og bar dem på brystet. Det var bare i begynnelsen at vi brukte disse flaskene, det gikk forresten ikke lang tid før jeg mistet min.

Temperaturen sank og sank. 21. mårs var det -5- 44,10 om natten, og om dagen målte vi -j- 42 °. Verre og verre. Så mistet vi meterhjulet, men brydde oss ikke med å kaste bort tid med å finne det igjen. Like i forveien hadde vi hatt et stort opphold for «Livjegeren»s skyld. Vi hadde reist et langt stykke fra vår siste leir da vi merket at han var kommet bort for oss. Nansen måtte snu og fant ham sammenrullet i snøen. Han lå på samme flekken som da vi reiste. Det var ikke første gangen han skaffet oss bryderi. Jeg kuttet strikken av halsen hans to ganger forresten. Jeg måtte også bakover i sporet for å hente ham et par ganger.

Dagen etter var kulden like slem. Det verste var at vi ikke fikk sove om natten. Kulden og fuktigheten sørget forå holde oss våkne. Nansen observerte solens middagshøyde for første gang. Vi var nå på 85° 9' n. br. Hele tiden hittil hadde vi hatt svak nordostlig vind over isen.

Så hes i stemmen har jeg sjelden vært som i disse dagene. Jeg skrek sånn på hundene at jeg til slutt ikke kjente igjen mitt eget mål. I ryggen og i lemmene kunne en merke at lassene var tunge over skrugarer, og tunge å reise opp for hver velting. — Da vi nådde 85-graden, rigget vi opp de norske flaggene på kajakkene.

Søndag den 24. mårs skal jeg sent glemme. Vi hadde 45 kuldegrader, skarp nordostlig vind, meget dårlig is og et

forferdelig slit. En rå tåke lå over oss og skapte uhygge, surere kunne ingen søndag bli. Dagen i forveien hadde vi släktet «Livjegeren» for å fore de andre hundene med den. Men de var nok for kresne enda, for de brydde seg ikke stort om släktet. Vi brukte bjørnespydet til å drepe ham med, men stakkaren var seiglivet enda så elendig han så ut.

En hard dag. Vi gikk og sjanglet av tretthet før vi kom dit hvor vi slo leir om natten. Den 25. var vi på 85 ° ca. 20' n. br. Kulden ville ikke slippe taket i oss. Det gjorde at vi brukte altfor lang tid til å slå leir om kvelden og bryte den om morgenen. Dagene strakk ikke til for oss. Allting gikk så besværlig og sent i kulden. Det var et langvarig og surt arbeid å fore hundene. Jeg måtte grave fram den frosne pemmikanen av båtkrabbene med de såre hendene og dele den ut så hver av hundene fikk etter sin fortjeneste. — Og så måtte vi ta sekker fra den tredje sieden og få nytt underlag til kajakkene etter hvert som pemmikankrabbene ble tømt.

To dager etter slo vi leir ut på formiddagen og la oss til å sove. Neste dag gikk vi fra morgenen igjen. Samme elendighet med kulde og lite søvn. Frosne klær og stivsovepose og tunge lass. Men fram skulle vi, og nordover bar det.

Enda en dag til, og vi passerte et stort iskoss, det var det største vi hadde sett hittil. Det lignet et isfjell. Ved en råk hadde vi et lenger opphold. Råken åpnet seg etter at vi hadde fått over en kjelke. Altså måtte vi gjøre en omvei med de andre kjelkene. Om ettermiddagen skyet det plut-selig over, og temperaturen steg en 5—6 grader. Nå ventet vi snøstorm, men likevel var det jo en forandring som vi bare gledet oss over. Men det skjedde ikke noe. Neste dag var været klart igjen. Det var fint med 36,5°. Nansen tok en observasjon med den lille teodolitten, og kom til at vi skulle være på 85° 15'. Men det hadde vi jo ikke ventet. Det måtte være en feil med instrumentet, eller måtte driften sørover ha vært ualminnelig sterk. En enkelthøyde som han tok med en sekstant etterpå, viste at vi var på 85 0 56' n. br.

Den 30. mars hadde vi en temperatur på -f- 42 0 om natten. Om dagen 36,0 °. Barometret sank stadig. Himmelen var overskyet. Og vinden var fra S.O. ca. 4 m. i sek. Det lot til at værforandringen var kommet. Vi ble enige om å holde kursen en strek eller vel så det vestlig av det sanne nord. Først ut på morgenen greidde vi å komme oss til ro den dagen med en bit mat. Primusen slo seg vrang. Nansen hadde mye strev med den før han oppdaget hvorfor den slapp ut luften hvor mye han enn pumpet. Det var lokket som ikke kunne skrues helt på fordi det var tiliset.

Under dagsmarsjen hadde vi mye stygg is å komme over. Særlig ett sted strevde vi fælt. Det var en gammel og solid, ordentlig sammenstuet is med en svær sprekk foran selve skrugaren. Den ene sieden med proviantsekkene falt nedi. Noen av hundene fulgte etter. En av oss måtte hoppened i den 10—12 fot dype sprekken og lesse av sekkene som vi hadde nok mas med å få opp igjen. Men kjelken var like god den. Hundene halte vi opp etter linene.

Siste dagen i mårs satt jeg i ro og mak og skrev med fingervantene på hendene. Hva jeg ellers skrev i dagboken på denne turen, skrev jeg like før oppbruddene om morgenen. Jeg brukte kajakken min som underlag, og på hendene hadde jeg svære ulveskinnsvotter sånn at blyanten nesten forsvant.

Reisen om natten gikk utmerket fra begynnelsen. Vinden hadde vi rett i ryggen. Så traff vi en råk. Den kom vi heldig over med alle kjelkene enda den holdt på å åpne seg. Så traff vi en råk til. Den var verre. En kjelke fikk vi så vidt over, men så ség kantene fra hverandre. Nansen og jeg stod med et spann og en siede på den ene siden, mens de to andre sledene og hundene var igjen på den andre. Vi stod oppå den oppskrudde råkkanten og betraktet isens bevegelser. Plutselig gav det etter under føttene mine. Jeg plumpet i vannet. Heldigvis sørget isstykkene for at jeg ikke sank nedi lenger enn bena rakk, og jeg fikk da karet meg over til den andre siden og dratt meg opp på iskanten der. Det var en kjølig fornøyelse i nesten 40 graders kulde. Klærne ble naturligvis stive med en gang. Så stod vi der på hver vår side. Vannet ble stadig bredere og bredere mellom oss. Det var ikke hyggelig å skulle bli skilt fra hverandre resten av natten. Teltet og kokegreiene hadde Nansen på sin side. Jeg måtte ta en liten springmarsj fram og tilbake på isflaket mellom hundene for å holde varmen. I mellomtiden gikk Nansen langs råken på den andre siden for å finne en overgang sånn at vi kunne komme sammen igjen. Vi kunne ikke ferje med kajakkene heller, de var blitt rispet i stykker for oss under alle veltingene. Endelig fant Nansen en

overgang. Men det tok lang tid å få deandre kjelkene over, flere timer. Det var mange slags om-veier.

De stivfrosne vindbuksene jeg hadde hatt på under marsjen, ble så skjøre at de knakk i stykker på flere steder. Da vi fikk slått leiren, og jeg kom i posen, måtte jeg legge dem hos meg mens jeg sov for at de kunne bli myke nok til å syes i stand når jeg våknet. Det er den verste sømming jeg har vært med på, tror jeg. For de ble stive igjen bare jeg hadde sydd en liten stund på dem. Og så måtte jeg av og til putte dem ned igjen, da. Jeg tror det nesten var verre enn å sy seilduk i 40 graders kulde. Det hadde vi også drevet på med.

Mens vi lå i posen, kom Nansen til å tenke på at det var lenge siden vi hadde trukket opp klokkene våre. Da vi skulle se etter og trekke dem, var min dessverre stanset. Men Nansens gikk heldigvis ennå. Temperaturen hadde forandret seg helt, -5- 24°, ja vi noterte til og med -4-22°. Og så fikk vi snøstorm fra sørost. Den hadde vi i ryggen under marsjen. Isen tok til å bli lei også. Det var et utall av skrugarer å slite seg over, og vi kom ikke langt på dagen, skjønt vi drev på alt det vi var gode for. Når dagen ikke strakk til, skjøtet vi på med natten. Og strakk ikke den til, skjøtet vi på med dagen deretter igjen. På denne tiden var det jo lyst bestandig.

Om morgenen 1. april tok det lang tid før vi kom av gårde. Jeg måtte ha nytt underlag på kjelken min, for den ene krabben var spist opp. Forskjellige sekker måtte syes igjen, og det ene med det andre. Det var vanskelig nok i kulden med de ødelagte fingrene våre.

Men nå holdt vi det til gjengjeld gående hele dagen og hele natten i det neste døgnet. Vi kom ikke i posene før klokka sju om morgenen. Jeg var så uheldig å falle ned i en råk igjen, men det gikk ikke så ille denne gangen.Nan sen hadde kommet seg over den på skiene, og han hadde fått med seg den forreste sieden også. Da jeg kom uten ski med de to neste sledene, gikk isen i stykker under bena mine, og jeg plumpet gjennom. Men heldigvis holdt jeg meg i kajakken, så hundene trakk meg opp igjen. Isen var litt bedre den dagen, men det gikk ikke fort. «Russen» måtte late livet til mat for de andre hundene. Men det var ikke alle sammen som hadde lyst på den. De likte bedre kjøttet på de hundene som de selv rev i stykker den gangen da de ennå hadde gode dager ombord på «Fram». Temperaturen var -s- 31,5 °, og det var jo forholdsvis bra. Fint og klart vær var det, vinden litt mer østlig.

Vi ble litt skuffet da vi tok en meridianobservasjon. Den viste at vi var på 85 ° 59' n. br. Vi hadde ventet mer. Det hadde gått smått i det siste i den dårlige isen, og det så heller ut til at det skulle bli verre. Jeg var av den mening at vi ikke burde våge oss stort mer nordover. Det kunne bli arbeid nok med å slite oss til Franz Josefs Land. Nansen fikk også betenkeligheter med å fortsette nordfarten. Han holdt kursen mer vestlig.

Dagen etter regnet Nansen ut flere observasjoner. Den siste satte oss på 86° 2,8' n. br. og ca. 98° 1. o. f. Gr. I anledning 86-graden hadde vi et såkalt festmåltid. Lap-skaus med «mye poteter» og masse varm serindrikk etterpå.

Lørdag den 6. april slet vi oss fram i den verste isen som vi inntil da hadde passert. Det var skrugar på skru-gar, lange strekninger av gammel buklet is med mye dyp snø og råker inniblant. Og noe stort stykke ble det heller ikke som vi «løftet» oss fram. Hvis isen skulle fortsette sånn helt fram til land, trengte vi nok tid, ble vi enige om. Nansen talte nå også om å «se på isen en dag til». Tempe-raturen var føyelig, -i- 24° med -nordostlig vind. Det var usiktbart. Som vi ønsket oss tørre klær!

Natt til søndag den 7. april reiste vi ikke så lang stubben før Nansen sa at nå ville han ikke lenger. Det var da også helt umulig å komme fram i isen. Han tok seg en tur nordover for å se hvordan forholdene var. Men det var det samme uføret. Vi fant oss da en god teltplass og slo oss ned der. På dette punktet, det nordligste som menneskefot hadde betrådt, holdt vi et festmåltid som bestod av lap-skaus, tørr sjokolade, tyttebærgrøt med etterfølgende serin-drikk. Nansen tok en meridianobservasjon oppe fra et høyt massivt koss like ved teltveggen, og regnet ut bredden til 86° 10', nøyaktig regnet ut viste det seg å være 86° 13,6' n. br.

Så langt fram var det altså gitt oss å komme. Vi skulle gjerne vært lenger. Det var vår trøst at vi hadde gjort hva vi kunne. Tross alt hadde vi fjernet litt av det sløret som innhyllet denne delen av vår klode. Men som det nå var, møtte øyet så langt som det kunne se en is som var av en sånn beskaffenhet at vi bare med største slit kunne

kjempe oss fram et ganske kort stykke om dagen. Vi måtte bøye oss for den bydende nødvendighet og vende om mot varmere egne.

NORGES FLAGG LENGST NORD

Vi smykket denne verdens nordligste teltplass med to småflagg. Et unionsmerke og et rent. Så snudde vi mandag den 8. april og satte kursen mot Franz Josefs Land. Mer-kelig nok var den første marsj dagen i den nye retningen meget god. Isen var helt forandret og mye bedre å komme seg fram i. Jeg kunne gå på ski etter kjelkene lange strek-ninger. Ellers hadde jeg måttet stampe på føttene og lette i kjelkene. Det var kaldt igjen, 30 °.Sverdrup N anscn Hendriksen Pettersen Amundsen Juell

Mogstad Johansen Jacobsen Scott-Hanseu Nordahl

Avreisen fra »Fram» Ui. mars 1S95.

Björn på lur etter set. Tegning av Fridtjof Nansen.Over vanskelig is.Leir på 86° H'. Etter tegning av S. Segelcke.Etter å ha mavsj ert i 10 timer, kom vi en kveld til en nyfrossen råk. Det var så vidt at vi fikk den ene kjelken over. Den andre kom nesten over. Da falt hundene gjen-nom og vannet flommet opp, og isen gav seg under sieden. Vi måtte se å få vendt hunder og sieder tilbake til bredden vi forlot. Og vi kom da heldigvis dit mens isen knaket under oss.

Ja, så hadde vi ikke annet å gjøre enn å se å komme over på et annet sted. Det ble en lang omvei. Det gikk, men ikke i ro og fred. For isen tok til å sige fra hverandre. Så var det å bringe sledene sammen igjen og finne en telt-plass. Men da smakte det også å komme i telt og få varm «fiskegrateng» i livet.

Natten til den 11. april var den heste vi hadde hatt hit-til. Det var varmt i posen, og om morgenen var den ene siden som vendte mot solen, fri for rim. Jeg satt barbent og skrev. Jo, vi hadde ikke hatt noen bedre morgen før. Humøret var lyst. Vi talte om hjemmet. Og når vi var sultne (det var vi forresten omtrent bestandig), da snakket vi om hvordan vi skulle legge i oss når vi kom hjem en gang. Hittil var vi ikke blitt plaget noe større av den be-kjente «polartørsten>, men dagen i forveien hadde den vært slem.

Den neste dag gikk det fint framover. Det var lett å kjøre isen hele tiden. Det var ikke mange gangene at vi trengte å være to om sieden. Ingen nye råker heller. Da vi kom fram til leirplassen, tok jeg opp klokka for å se hvor lang tid vi hadde brukt. Den var stanset. Jeg ropte over til Nansen som holdt på å stelle med kokegreiene. Han fikk se etter om klokka hans gikk, for min var stanset. Nei, den stod nok hans også. Vi hadde holdt det gående for lenge siden vi trakk dem opp sist. — Det var ikke noen hyggelig oppdagelse. Vi satte dem naturligvis i gang igjenstraks. Nansen tok tidsobservasjon og bredden. Vi hadde ikke annet å stole på enn bestikket siden siste lengde-observasjon.

«Barbara» slaktet vi 12. april. Hun ble delt ut til kameratene, som nå mer og mer hadde fått smaken på kjøtt. De begynte å bli sultne. Hun holdt på å bite meg i hånden da vi tok livet av henne. Stakkars dyret, hun syntes nok at hun var for ung til å dø. Hun var jo født og båret på ishavet. Og der fant hun døden uten å ha sett annet av verden enn snø og is. Men hun gjorde sin plikt og kom sikkert til de lykkelige jaktmarker.

Påskekvelden falt på lørdag den 13. april. Da gjorde vi ikke så lang dagsmarsjen som de tre dagene i forveien.

Vi traff på en råk som det var aldeles umulig å komme over. Nansen holdt lenge på å gå langs kanten av den for å finne en overgang. Men forgjeves. Han ble så lenge borte at jeg tok til å bli engstelig for ham. Endelig kom han da og foreslo at vi skulle slå leir og vente til dagen etter. Vi fikk heller lage en så hyggelig påskekveld som mulig, sa han. Han gikk i posen, og regnet ut en del observasjoner -mens jeg stelte hundene. Og så holdt vi stor fest i teltet med fiskegrateng, smørbrød, vril food. Og så noe splinter nytt: varm lime juice. Mens jeg holdt på å stelle i leiren, tok det til å skru voldsomt borte i råken. Den gikk sammen. Rundt teltplassen knaket det i isen så hundene ble urolige. To ganger gikk de løs på smørsekken, siste gangen var det «Storreven». Det var en ypperlig hund. Men det var ikke noe å gjøre med det. Juling måtte han ha likevel.

Siden måtte vi ta smørsekken inn i teltet. Første påskedag hadde vi det koselig. Nansen regnet, og jeg lappet klær.

Den 13. var vi på 80 ° 4' n. br. og 86° 1. o. f. Gr. Misvisningen 42,5°. Vi fikk det til at Nansens klokke måtte ha stått omtrent en time. At vi ennå var såpass langtnord skyldtes visstnok norddriften i isen. Året i forveien på samme tid hadde vi en sterk nordvestlig drift med «Fram». Det ville ikke være usannsynlig om det gjentok seg dette året også.

Mandag den 15. april hadde vi en deilig dag. Termometeret viste 4- 26,2°, og solen varmet godt. Før vi tørnet inn i posen ved middagstider etter å ha holdt det gående om natten og formiddagen, kunne vi henge opp nesten hele vår eiendom til tørk på staver og ski. Det var et deilig solskinn. Vi nøt tilværelsen med to kopper dampende «Juli-enne»-suppe. Teltet vårt stod i solbakken.

Frammarsjen siste døgnet var ikke så god som vi hadde ventet. Nansen måtte gjøre en lang tur tilbake etter kompasset. Det stod på isen hvor han sist tok peiling for kursen. Det var underlig å sitte der i ensomheten og vente på at han skulle komme tilbake. Jeg har ikke følt noe så stille noen gang. Ikke den minste støy av noen slag forstyrret stillheten, hverken fjern eller nær. Hundene lå i den hvite snøen, som livløse med hodet mellom labbene. Det tindret i det strålende sollyset. Det var så skremmende stille at jeg måtte sitte hvor jeg var. Jeg torde ikke røre et lem, torde knapt puste. Så kom søvnen listende, og vekk var jeg. En sno fra sør ble slem med nesen min. Jeg våknet. Det var jo ikke riktig sommer ennå. Termometeret viste

26,2°. Et og annet hundehode løftet seg opp av klyngen og så bortover. Stillheten var brutt. Jeg hørte lyden av glidende ski i snøen, og straks etter viste Nansen seg. Han var doven og slapp av gangen i den uvante varmen. Vi ruslet i vei igjen. Men vi holdt det ikke lenge gående før teltet ble reist og middagen servert.

Den 16. april gjorde vi et godt kup. Vi la i vei tidlig på morgenen og drev på i 14 timer. Vi tilbakela en ganske pen distanse, særlig fordi isen var nokså god, og hundenetrakk kanskje bedre også. — Vi holdt rast under vandringene våre midt i marsjen, for å få noe i livet. Vi pieide da å brette ut posen og putte oss ned med smør, brød og pemmikan mellom oss. Men når kulden var på det strengeste, var det noen uhyggelige raster vi hadde. Vi lå og frøs og gnog på de hårde smørklumpene. De ble nesten borte i de svære ulveskinnsvottene. Siden ble det jo bedre, men det hendte at vi sovnet av der vi lå, og kastet bort vår kostbare tid.

Utdelingen av sjokoladen en gang om dagen var naturligvis et lyspunkt i tilværelsen. Stykkene var gått i biter, så det var ikke så lett å dele ut porsjonene. Men så gjorde vi det sånn at en av oss lagde til to porsjoner på kajakken. Og så stod den andre med ryggen til og valte: «Høyre eller venstre». Det gikk rettferdig for seg. Nansen var jo større enn jeg og trengte kanskje mer mat. Men han gjorde aldri noen forskjell på rasjonene. Som oftest hadde vi jo nok å spise, men det var dager da det knep også.

Så släktet vi «Perpetuum». Vi trodde at det var bedre å kvele ham enn å skjære over halsen. Vi gjorde et forsøk, men måtte gi det opp og bruke kniven likevel. Selvsagt hadde det vært greiest å spandere en kule på hundene. Men vi hadde ikke råd til det. Det kunne bli bedre bruk for ammunisjonen en annen gang. Disse slaktejobbene var et leitt arbeid. Men jeg hadde likevel trodd at det skulle blitt verre. Det gjorde meg ikke så vondt som jeg først hadde trodd at det skulle gjøre. Jeg fikk en sånn stor ferdighet med å skjære over halsen på dem at det ikke voldte dem noen stor smerte. De stakkars dyrene fulgte villige med og ble lagt på siden i snøen. Jeg holdt halsringen med venstre hånd og stakk med den høyre tvers gjennom halsen og ned i snøen. Som oftest døde de uten en lyd. Det verste var nok å dele dem opp og porsjonere ut sånn at hver hundfikk etter fortjeneste. Men det fantes ingen vei utenom, så dette arbeidet gikk nokså lett. «Perpetuum» var en doven, uduelig hund. Men fet var han, og gjorde god tjeneste som siakt. Navnet sitt hadde han fått fordi han aldri kunne holde halen i ro. Men nå, stakkar, fikk vi se at han kunne.

Til frokost brukte vi annen hver dag sjokolade med smørbrød og pemmikan, og grøt med serindrikke. Vi tok til å lappe på finneskoene våre. Det var en mindre hyggelig fornøyelse i tredve graders kulde. Men det var siett ikke verst under marsjen om dagen. Og siden væromslaget kom med strålende sol, brukte jeg ikke annet enn finger-vanter og lot ulveskinnsvottene hvile.

Når Nansen hadde vært ute på rekognosering og kom tilbake med melding om god is, pieide han å snakke om det

reneste «Kana'ans land». Da visste jeg at vi hadde en deilig slette foran oss, til avveksling fra alle skrugarene og alle råkene.

«Men i all verden, hva er det som stikker opp over den hvite isf laten der borte, da?»

Var det ikke litt av en skipsmast? Det skulle vel ikke være levninger av Tegethoff?

Disse spørsmål måtte jeg gjøre meg selv da vi fikk øye på en stokk som stod plantet i isen på skrå opp i luften. Men da vi kom nærmere, så vi at det var en rekvedstokk. Antagelig var den blitt satt sånn på ende under en skruing. Den var kanskje kommet inne fra urskogene i Sibir, og hadde vel danset lenge underveis, kan jeg tenke. Dessverre greidde vi ikke å få den med oss. Det var mye god brensel i den. Jeg skar forbokstavene mine i stokken og 85° 30' n. br. Og så var det «Sjølike»s tur til å ofre livet. Vi måtte slakte oftere nå enn før. Det var nødvendig for å spare på de 3—4 dagers pemmikan som vi hadde igjen til hundene.

Fra den 21. kl. V2IO til den 22. kl. V*2 formiddag til-bakela vi sikkert våre 5 mil. Vi hadde ikke hatt lengre marsjen før. Men så var det ypperlige forhold også. Store, vide flåter med en skrugar eller et stykke mindre bra is. Det var en sann fornøyelse det hele. Hjemmets gieder kom så mye nærmere på sånne dager når en gikk der ban sieden og fantaserte. Hele tilværelsen var rosenrød.

Det var fin-fin is dagen etter også. Det kom riktignok litt snø og skiene gled ikke så lett. Men vi greidde da nesten å avansere våre 5 mil da også.

Vi hadde ikke fått vondt i øynene av solen, enda vi ikke hadde begynt å bruke briller. Vi trakk bare skyggen av filthattene våre godt ned i øynene.

Lille «Bjelki» stod for tur til å bli slaktet. Herregud, stor matbiten var det ikke på den ulldotten, og ikke gjorde hun noe større nytte heller. Nå var det 21 hunder igjen. Vi var blitt kvitt det meste av skrapet. Nansen brakk en ski, og så hadde vi bare en hel reserveski igjen.

Den 24. og 25. var isen dårligere. Men vi kom da fram likevel. Merkelig nok traff vi på spor av rev omtrent på tvers av kursen vår. (S. 5° o'.) En stund senere fant vi enda et spor. Det siste var ved en åpen råk. Altså hadde vi ikke annet å gjøre enn å slå leir. Etter dette kunne vi ikke tro annet enn at det måtte være land i nærheten. I de første sporene fant vi også ekskrementer etter reven. Det kunne altså ikke være så lenge siden den hadde spist. Men hvor skulle den få maten sin fra her midt ute i drivisen? Etter bestikket skulle vi nå ha ca. 30 mil igjen til vestkysten av Petermanns land. Det var ikke godt å vite hvor langt øst det strakte seg.

Det gjaldt nå å speide etter land hver dag. Vi begynte å ta geværet inn i teltet om natten. Det ville kanskje snart bli bruk for det. I disse dagene var det «Gulen»s tur til å dø. Stakkars dyr. Han slet seg ut for oss, så sant noe dyrkan slite seg ut. Han gikk til slutt og sjanglet foran sieden, jeg måtte legge ham på lasset. Det var den siste av de hvalpene etter «Kvikk» som kom til verden ombord på «Fram». De gjorde god nytte for seg, de stakkars krekene. Det eneste de fikk se av guds vakre jord, var snø og is.

Den 28. april holdt vi på fra morgenen til kl. 10 om kvelden. Da måtte vi slå leir på grunn av overskyet vær med sterk, sørlig vind. I begynnelsen av marsjen traff vi på en råk som var helt åpen. Det var stor bevegelse i den. Vi måtte traske langs den i to timer nesten før vi kom over. Og da var det også så vidt at det gikk. Vi måtte nytte oss av et gunstig øyeblikk da isen skrudde sammen. På den måten fikk vi kjelkene over. Det knitret og larmet i isen under bena våre. Skrugaren vokste høyere og høyere. Det var den lyden som vi kjente så godt, og nå var vi midt oppi det. Jeg måtte ta en springmarsj tilbake for å redde skiene mine. De hadde jeg satt fra meg under arbeidet. Men det var ikke mer enn så vidt at jeg fikk dradd dem unna skrugaren. Vi ble enige med oss selv at vi hadde gjort et fint kup der. Vi tok oss en ekstra sjokoladeporsjon og riktig godtet oss der vi satt i kajakkene våre i trygg is. Imens hørte vi hvordan skrugaren bar seg i raseri. Det var vel fordi sånne mygg som oss hadde greidd å slite oss ut av favntaket.

Så bar det innover fine sletter. Her gikk det strykende, enda vi hele tiden hadde sterk vind fra sør rett inn i ansiktet. Temperaturen var nesten -v- 30°. Igjen så vi reve-spor. Vi slo omhyggelig leir i en skrugar og

forberedte oss så godt vi kunne på en flere dagers snøstorm. For det så ut til å bli det. Men vi våknet til smilende vær dagen etter. Vi lengtet etter en god dagsmarsj som kunne bringe oss nærmere landet. Det skulle vi få øye på den dagen, sa vi til hverandre. Vi drog av sted. Fine sletter foran oss. «Barnet»hadde vi släktet dagen i forveien. Han var omtrent ferdig. Hundene tapte seg, slitne og magre var de. For lite mat. Vi ble enige om å gi dem litt ekstra av den pemmikanen vi hadde igjen.

Siste dagen i april. Vi ventet på den underskjønne måned mai, men vi hadde ikke stort håp om at det skulle bli noe større forandring likevel. Vi holdt det ikke gående lenger enn i en 5—6 timer. Det begynte så lovende. Men snart støtte vi på flere åpne råker som gikk på tvers av kursen. Over kom vi da etter å ha lett tålmodig langs breddene. Men så traff vi en diger en med blanke sjøen. Vi fulgte den vestover, men uten resultat. Nansen gikk videre alene og var borte i flere timer, men kunne ikke finne noen overgang. — Vær så god, det var ikke annet å gjøre enn å slå seg til ro. Det gjorde vi da også. «Narrifas» ble slaktet og hundene fikk en halv porsjon. Været var fint. Det tok til å bli mildt. Dagen i forveien var det -7- 20,3°. Inni teltet var det godt og varmt. Vi sov utmerket om natten. Livet artet seg lysere. Tanken på hjemmet strålte foran oss under marsjen.

17. MAI I ISØDET

Den 1. mai var lappedag. Og så ventet vi på at råken skulle fryse igjen. Det var en behagelig aweksling å ligge stille og ikke gjøre annet enn å sy. Hundene var skrubb-sultne. De hadde spist opp et par reinskinnssåler som jeg hadde lagt opp til tørk på kajakken om natten. Jeg tenkte meg nok at det var «Kvikk». Det var vel han som hadde gått løs på den halve båtkrabben med pemmikan som vi hadde igjen også. «Kvikk» spiste ikke kjøttet av de andre hundene like etter at det var slaktet. Han ville alltid ha en natts frost på det først.I de første dagene av mui hadere ri mye strev med råker. Det var akkurat sånn vind som pieide å bringe humøret på toppen den gangen vi var ombord på «Fram». Vi kunne dessverre ikke giede oss over denne sørostkulingen. Nå slo den for mange råker i isen for oss. Tålmodigheten ble satt på stor prøve. Det første vi måtte gjøre var å finne en overgang. Vi lette lenge før vi fant en. Det var mange vanskeligheter og mye bråk. Det gjaldt å passe godt på bikkjeskrottene også. Vi släktet «Potifar» og «Kvinnfol-ket». Men en tredjedel av den siste holdt vi tilbake. For det var meningen å släkte «Ulenka» neste gang, og da hadde vi tenkt å la en tredjedel av «Ulenka» danne dagens rasjon sammen med tredjedelen av «Kvinnfolket».

«Pan» og «Haren» var fine slitere. Men de var magre og elendige. De heste hundene våre hette «Store Reven», «Lille Reven», «Isbjørn», «Suggen», «Baro», «Barrabas» og «Kaifas». En annen en hette «Sultan». Han var doven, men sterk. «Ulenka» hadde den vanen at hun holdt seg langt ut til siden av spånnet. Hun var aldri i så godt humør som når hun fikk tøyret seg riktig godt inn i linene til et annet spann. Hun voldte meg mye bryderi.

Den 5. mai gikk vi fra kl. IV* til om kvelden kl. 6. Det var en god søndag. Vi kom fram over mange fine sletter. Det var ikke så vanskelig å greie råkene heller. De hadde forskjøvet seg, så vi støtte mange steder på råkkanter som hadde tørnet sammen. Ofte var de frosne sånn at vi kunne våge oss over på de stedene hvor isstykker og sørpe var stivnet sammen med vannet. Vi drev på det vi orket. Da vi slo leir, var vi nokså slitne. Om natten våknet jeg og frøs. Det var en frisk vind som blåste teltduken ned i ansiktet på meg. Vi hadde ikke knappet posen særlig godt igjen i de siste nettene. Det pieide å være varmt nok ellers uten lokk. Men vinden var snudd, og blåste temmeligsterkt fra nord. Det hadde vi ikke noe imot. Bredden var nå 80 ° 30' n. br. og lengden 66 ° 17' 1. o. f. Gr. Vi var visst-nok drevet litt nordover og vestover i den sørostlige vinden som vi hadde hatt i det siste. Temperaturen -5- 17,5°.

Den neste marsjen varte fra kl. 6 formiddag og nesten til kl. 9 formiddag den 7. mai. Det var naturligvis en del skruis som vi måtte kjempe med. Men likevel var det sletter inniblant, og framkomsten ble meget god.

Nå tok vi til å lengte etter land. Vi var trette av å stirre ut over disse evinnelige ismarkene som aldri stanste opp. Det var to år siden vi hadde sett land. Å hvor herlig skulle det ikke være å sette foten igjen på gamle Norges jord! Kanskje på en tid da det stod i flor der hjemme! Så stor forskjell det var på livet her og i Syden! Tenk å kalle Norge for Sydens herlige land! Ja, sånn stod det for oss!

Den 8. mai måtte vi gjøre en stans og slå leir før vi egentlig hadde tenkt det. Vi hadde hele tiden hatt vind fra N.O. Den økte stadig. Ut på ettermiddagen ble den så lei med snøfokk at vi måtte slå oss til ro. Da vi hadde marsjert en 5 timers tid gjennom ujevn is, slet «Flint» seg løs. Det hadde vært meningen å slakte ham til kvelds. «Flint» var av dem som det var vanskelig å få tak i igjen når han først var kommet løs. Han var sterk, men doven og uduelig og brydde seg aldri om juling. Og så var han gretten og sint bestandig mot de andre hundene. Da vi stoppet, innfant han seg for å få sin porsjon hundekjøtt. Han ble sørgelig skuffet da han måtte følge med bakom et koss bare for å bli partert for de andre som fortjente å leve lenger.

Temperaturen var nå omkring 12 graders kulde. Vi syntes det var et deilig sommervær mot det vi var vant med. Fingrene var såre ennå. Men vi slapp da å grue oss for å ta av vottene sånn som vi hadde gjort før.Den 9. mai var det overskyet og usiktbart. Etter noen timers forløp mente vi at vi så herlige, flate vidder foran oss. Vi sa til hverandre, nå har vi slettene der igjen. Da tok det til å bli mer og mer overskyet. Vi kom inn i et kraftig uvær så det var umulig å se om isen var jevn eller ujevn. Nå og da kunne det klarne opp noen øyeblikk. Vi holdt det gående ennå en stund. Men så måtte vi stoppe. Vi tenkte først på å holde middag i posen og se om ikke været ble bedre. Men resultatet ble at vi slo leir, kokte lapskaus og la oss til å sove for å være klar når været ble siktbart. Hundene fikk ikke mat.

Før vi startet igjen, hadde vi en del arbeid i leiren. Det var meningen at Nansen skulle ta varemeiene av sieden sin for å prøve om det ikke gled lettere på nysølvet. Men det viste seg at været var blitt meget godt, så Nansen lot dem sitte.

Bredden var nå 84° 3', og lengden 64° 20'. Mer og mer lengtet vi etter land. Vi undret oss på hvor det var blitt av. Temperaturen var bare -5- 10,4°. Vi måtte ta av oss en del av plaggene under marsjen.

Den 10. og 11. mai var det vanskelig å ta seg fram. Været var usiktbart når jeg unntar en klar stripe nede i sørvest.

Men vi slet oss da fram en ordentlig dagsmarsj, enda været var usiktbart. Isen tok til å ta en annen karakter. Vi mente at det tydet på at det var land i nærheten. Isen var ikke så flat som vi ellers var vant med. Men vi greidde da å komme oss fram i den.

Imidlertid var nok denne nye isen et varsel om at van-skelighetene var i anmarsj. Det ble tyngre og tyngre å slite seg framover igjen. Vi tok til å minnes de siste dagene før vi gav opp å forsere oss videre fram mot nord. Beltene med skruis ble bredere og bredere å klore seg gjennom,og selv om sledene var lettere å bale med, hadde vi til gjengjeld bare 12 hunder igjen til å trekke dem. Noen ganger var føret så dårlig at vi sank nedi opptil livet mellom kossene, når vi skulle hjelpe hundene. Det var ikke mulig å ha på seg ski da. Det skulle vært godt å ha truger. Vi holdt på fra kl. 3 om formiddagen til omtrent kl. Vs8 om kvelden. Da slo vi leir. Det smakte godt for oss begge to etter en slitsom dag. Vi tok en middagshvil på 3 timer. Temperaturen var omkring -f- 17°. Det blåste en sur, østlig vind som noen ganger var meget sterk. Om kvelden var den mer nordlig. Vi støtte nok på flat is av og til, men den var ikke sånn som den hadde vært før likevel. Tross alt kom vi fram et pent stykke, og det var hovedsaken. Jeg tenker det var omtrent 2—3 mil. Barometeret var i stadig jevn synking. Etter som tiden gikk, lengtet vi mer og mer etter land, selv om vi visste at det var et ugjest-mildt, ukjent snø- og island.

Dagen etter ble det ikke noen marsj. Vi la oss i frokosten og snakket som ellers om hvor langt vi skulle greie å nå den dagen. Men da vi endelig skulle av sted, var været aldeles usiktbart og overskyet med snøfokk og nordvestlig vind. Vi gikk da i gang med et arbeid som kanskje skulle ha vært gjort før, nemlig å skille oss av med den ene sieden. Lasten som vi hadde hatt på denne sieden, var nå minket sånn at vi fant det hensiktsmessig å fordele den på våre to kajakksleder. De tre hundene som vi hadde hatt foran den kasserte kjelken fordelte vi sånn at Nansen fikk «Barrabas» og «Kaifas», og jeg «Store Reven». Jeg gledet meg over denne forandringen, for jeg håpet at det skulle bli lettere å følge med den ene sieden enn med de to som jeg nå hadde passet på i de 60 dagene etter at vi hadde forlatt «Fram». Da vi tørnet ut dagen i forveien, oppdaget jeg at hundene hadde vært nede i kajakken min og fåtttak i vår daglige rasjonssekk med pemmikan (.lever). Den gjorde de halvt kål på. Og om natten overrasket jeg mine venner «Store Reven», «Sultanen» og «Barrabas» mens de angrep den samme kajakken. Sulten pinte

dem. Men hva skulle vi gjøre? Vi måtte jo fram, vi! Jeg rev fra hverandre den kasserte sieden og oppdaget at begge innermeiene var knekket. Men yttermeiene hadde klart påkjenningen like-vel. Nå gjaldt det å bruke alt det overflødige treverket til å koke mat med. Alle de brukne skiene og stavene fikk vi ta med i samme siengen. Av den tomme parafindunken laget vi en gryte, og så tente vi opp en bra ild i teltåpnin-gen. Der hang gryten. Men det varte ikke lenge før vi måtte flytte ut ildstedet. Det var ikke langt fra at teltet brant opp. Det dannet seg et omrent metertykt huli da vannet endelig var kommet i kok. Det gikk med en god del ved. Det lønte seg dårlig å koke på denne måten, og vi ble enige om at vi skulle bruke primus på resten av turen. Som sagt så gjort. Den kvelden hadde vi fiskegrateng som vanlig. Den smakte like kostelig som alltid.

Så fikk vi herlig vær den 15. mai. Himmelen var ual-minnelig klar og solen strålte varmt. Vi måtte bruke snø-briller, og det var en sj elden begivenhet. Nå hadde vi bare 2 sieder, 6 hunder for hver. Det gikk ikke fortere enn før. Hundene var for slitne. «Baro» måtte vi skille oss av med. Hun var så trett at de andre hundene måtte dra henne i spånnet til slutt. Det var nok ikke annet å gjøre enn å slakte den preklige hunden som i så lang tid hadde gått i spissen for toget mot hjemmet.

Nå var vi på 83 ° 36' n. br. og 59 ° 55' 1. o. f. Gr. Vi gnog oss da sørover, skjønt det tok til å gå smått. Vi gikk i stadig undring over at vi ikke så land. Noe revespor så vi ikke mer, men det kunne jo, tenkte vi, komme av at det hadde vært et stadig snøfall i den siste tiden.Dagen før fylte jeg 28 år. Vi holdt en mindre fest i teltet med en dugelig porsjon lapskaus og dessert. Den bestod av varm lime juice og vril food med brødsmuler og smør. Nansen utbrakte min skål og ønsket meg «mangen en giedelig overraskelse og mangen en glad stund» i det kommende året.

Neste dagen støtte vi på en klare som var usedvanlig bred. Den gikk så langt mot sørvest som vi greidde å se. Vi gikk langs den i denne retningen. Men da vi begynte, visste vi ikke hvor lang den var egentlig. Vi fikk betenkeligheter med å følge den videre. Klaren var dekket av et ganske tynt islag. Det var verre enn ingen ting. Et øyeblikk tenkte vi på å gå tilbake og prøve den motsatte veien. Vi tok fram kartet, og resultatet ble at vi drog i vei sånn som vi hadde begynt. Vi kunne se med kikkerten at luftspeilingen hevet opp is bakenfor klaren. Vi gikk ikke så lenge før vi traff på en bred råk som førte ut mot klaren. Det var så vidt at isen bar. Ved nøyere undersøkelse viste det seg at det her kanskje kunne være mulig å komme over den store klaren, og vi la i vei. Isflakene hadde skjøvet seg over hverandre hist og her på dette stedet, og på denne måten var isen blitt sterk nok med svakere partier inniblant. Det var åpne vannstrimer og stor bevegelse i flakene. Men til syvende og sist ble da resultatet at vi kom over. Jeg skal si vi var glade. — Isen viste oss at vi ennå var i drift vestover. Nå da vi var på 59 0 55' 1. o. f. Gr. var det leitt nok. Fra tiden før klokkene våre stanste regnet Nansen ut flere observasjoner omigjen. Det var liksom så vanskelig å forsone seg med denne stansingen.

Den 17. mai. Vår frihetsdag. Vi startet ved 6-tiden om ettermiddagen i nokså trist stemning begge to, enda flaggene var oppe på begge kajakkene, og vaiet i vinden til dagens ære. Til en avveksling skulle jeg gå foran. Menhundene mine var så vant med å gå etter at de ikke på noen måte ville være med på den nye rangordningen. De kunne ikke skjønne hvorfor de skulle gå når ikke de andre var med. Oppmerksomheten deres var stadig hos det andre spånnet, og jeg greidde ikke å pryle dem fram. Så var det ikke annet å gjøre enn å gi det opp.

Da hendte det at Nansen syntes at han hørte hvalblåst i den store klaren som vi hadde foran oss, og som vi skulle passere. Jeg hadde også hørt denne lyden mens jeg gikk og gjorde i stand leiren til oppbrudd, men jeg tenkte meg bare at det kom av isflakene som gnisset mot hverandre. Men jammen var det hval ja. I neste øyeblikket så vi tydelig en som hvelvet seg opp og så forsvant. Hei sann, bort i kajakkene bar det, fram med børser og patroner, og harpun og line. Her var mat i lange baner! Nansen satte i vei langs råken, væpnet til tennene. Han ville friste jaktlykken. I mellomtiden skulle jeg prøve på å finne en overgang. Men Nansen kom snart tilbake med uforrettet sak. Det var narhvaler, sa han, de var overmåte redde av seg. — Så fortsatte reisen i vind og snøfokk. Vi drev på til middagstider. Det gikk uendelig smått med hundene, og mye strev hadde vi. Da vi hadde tatt to timers middagshvil og skulle tørne ut, var været meget usiktbart. Det var ikke annet å gjøre enn å lukke øynene igjen og vente et par timer til. Da var det nokså bra, og vi klemte på igjen. Men først måtte Nansen ta av varemeiene på

kjelken sin. Vi måtte prøve med nysølvet. Det viste seg å være andre greier, tålte ikke sammenligning. Så mye finere det gled nå enn før! Fra nå av gikk reisen meget godt, så vi var i langt bedre humør da vi stanste enn da vi begynte. Så holdt vi fest for den 17., skjønt det jo var den 18. Det var på den gamle måten, det — ved å spise. Denne gangen hadde vi forresten noe nytt. Først kalte vi det for øl, men vi endte med åkalle det for mjød. Det var noe vi kokte sammen av frame food stamina tabletter og lime juice.

To dager etter lå vi værfast i snøfokken. Men vi hadde en ganske pen marsj bak oss. Jeg tenker det var 3 mil og vel så det. Vi så mange store iskoss på veien. Men land, nei det speidet vi forgjeves etter.

I grunnen var det deilig å ligge sånn i teltet, mens stormen rusket i det og snøen la seg høyere og høyere utenfor. Det var så trygt nede i posen. Uværet på viddene kunne bruke seg så mye det ville, oss sjenerte det ikke. Tankene mine fløy til mildere strøk hvor de ikke hadde noen snø-storm i mai, men hvor naturen våknet til nytt liv og gav nytt liv til menneskene. Ja, ja, tenkte vi, sånn skal vel vi også ha det en gang. Det var kanskje ikke godt å vite når vi kunne komme hjem igjen. Vi talte om sjansene. Denne stadige østlige og nordostlige vinden satte oss mer og mer vestover, så det kunne godt hende at vi gikk glipp av alt land før Spitsbergen. Og det var jo siett ikke godt å vite om vi nådde fram dit så tidlig at vi kunne komme hjem det året. Men det fikk stå sin prøve, ble vi enige om. På denne marsjen nå hadde vi forresten sett bjørnefar på to f or sk j ellige steder. Var det tegn på land tro?

Styggværet varte neste dag også. Men nå hadde vi ikke tid mer til å vente på at det skulle gi seg. Vi foret derfor hundene med en halv porsjon pemmikan, la etter oss 3 varemeier, og så drog vi av gårde. Usiktbart var det. Og meget tungt føre var det også. Men likevel slet vi oss fram i jevnt sig til middagstider. Isen kunne gå an, den var i hvert fail uten råker. Men etter middagen ble det verre. Vi drev på. Etter hvert viste det seg at vi var nådd ut på sletten igjen, og da gikk det jo bedre på en måte. Nansen satte seil på sieden sin for første gang. Det gikk så fint at hundene ikke trengte å trekke noe. Men egentlig forteregikk det ikke for det. Men hundene stoppet jo ikke så ofte som før, og det var jo godt for dem som kom etterpå. Vi satte forresten over en bred klare enda isen var i sterk bevegelse og det ikke så særlig trygt ut. Vi var svært tilfredse med oss selv den dagen. Den hadde begynt dårlig, men sluttet godt. Vi antok nå at vi hadde tatt knekken på 83-graden. Desto rarere syntes vi det var at vi ikke så land. «Sultan» ble slaktet og delt opp til 2'/z gangs foring.

SKRUGARER OG RÅKER —

OG LITE MAT

Den 23. mai hadde vi et ordentlig slit. Verre enn det var med råker da, kunne det vel neppe bli. Noe sånt hadde vi ikke hatt før, og jeg tror ikke at noen annen har hatt det heller.

Før vi startet var Nansen ute og rekognoserte langs den brede råken som vi hadde sett om kvelden da vi slo leir. Han ble borte i tre timer. I mellomtiden lappet jeg på teltet. Det tok til å bli skrøpelig. Vi hadde omkring 12 graders kulde, så det var ikke så helt enkelt å sy heller. Nansen hadde vært østover langs råken, men noen overgang fant han ikke. Men den delte seg opp i to armer, sa han. Han trodde nok at vi kunne komme over et sted. Vi gikk altså på østover, dels fordi vi tenkte oss at vi befant oss temmelig langt mot vest, dels fordi vi i denne retningen så blåner etter mye åpent vann. Resultatet av forsøket vårt ble at vi ikke bare traff på én råk, men tjue kanskje. Et sånt virvar av råker og løs is skulle vel aldri noen ha sett. Snart snodde vi oss fram i den ene retningen, snart i den andre etter først å ha slitt med rekognosering før vi endelig bestemte oss.

Vi passerte mange skrugarer også. Hele tiden var detsterk bevegelse i isen. Ofte ble vi narret av snøsørpa også, den så ut som fast, fin is. Et sted skrudde det som aller verst da vi skulle over. Skrugaren vokste seg høyere og høyere og blokkene tok til å velte ut til siden. Men så plutselig var det stopp. Vi til å rydde vekk det verste, og så var det å dra kjelkene over så fort vi bare greidde. Men ikke før var det gjort, så begynte det å skru igjen. Ofte var veien vi hadde funnet over råkene helt ødelagt når vi kom over med sledene, for tid tok det, det hjalp ikke om vi skyndte oss aldri så mye. Ja, så var det ikke annet å gjøre enn å finne en ny vei. I 14 timer holdt vi på med dette virvaret. Da greidde vi endelig den siste råken og den siste skrugaren. Vi pustet ut da vi så en vakker slette foran oss. Nå ville vi få en behagelig avveksling, tenkte vi, men så lang tiden tok det ikke før vi støtte på en råk igjen. I

mellomtiden ble været mer og mer usikt-bart også. Vi fikk slå telt. Vi gikk langsmed råken til vi fant en passende plass. Men som maten smakte den kvel-den! Middagshøyden hadde vist at vi befant oss omtrent på 82° 52' n. br. Det var jo fint at vi hadde kreket oss så langt mot sør, men det var merkelig at vi ikke så land. Vi speidet etter det hele tiden.

Neste dagen kom vi fram enda 3 mil til, tenker jeg. I de første 8 timene var det råker å kjempe med, men senere ble det bra. Vi brukte seil på den forreste sieden i den fykende nordenvinden. Lengden var nå 61° 27' 1. o. f. Gr. Det var en giedelig overraskelse. Vi hadde virkelig tenkt at vi var mye vestligere og hadde vært redd for at vi ikke skulle rekke fram til Kapp Fligely. Derfor hadde kursen i det siste vært mer østlig også. Nå gikk det rett sørover. Men vi hadde et uhell igjen naturligvis, for teltet ble revet temmelig mye i stykker. I to dager hadde jeg min fulle hyre med å få det i stand igjen.Den 27. mai observerte vi 82° 29' n. br. Vi antok nå med sikkerhet at vi måtte være en del østenfor landet, for ellers hadde vi måttet sett det. Vi skulle jo være sønnenfor Petermanns Land! Det var ikke rimelig å tro at vi skulle befinne oss vestenfor landet. I så fail måtte vi da være ca. 10° feil i observasjoner, og det var ikke mye tenkelig. Vi gikk i hvert fail ut fra at vi var østenfor landet, og styrte derfor sørvestover. Tiden ville vise om vi hadde rett eller ikke. Men det var mye som var uklart akkurat da. Vi tok fram kartene og spekulerte fram og tilbake. Vi hadde lagt merke til én ting under marsjene og teltslagningen i de siste dagene: det var ikke ferskvannsis noe sted. Den isen vi hadde passert, var utelukkende saltvannsis, en vinter gammel. Det måtte være åpent vann der den kom fra.

De siste dagene av mai gikk med samme slitet. Råker og skrugarer gjorde det meget vanskelig å komme fram. Den 28. så Nansen en havhest. (Procellaria glacialis.) Den kom svevende over den ene kajakken. Den hadde visst lyst til å dele de jordiske levningene av «Kvikk» sammen med hundene. Og dagen etter så vi flere narhvaler i en råk, en sel på isen og en teist i luften. Sannelig var det ikke herlig å se så mye liv igjen. Vi følte oss oppkvikket og trodde at vi var i nærheten av land.

Den siste dagen i mai. Vi så ikke land. Det var bare skyer i horisonten og is, is som vi hadde gått og stirret på i to år. Det hendte at vi ble mismodige. Det drog jo så sørgelig lenge ut før vi traff på land! Og hva var det for et land vi lengtet etter? Et øde, trist, isbelagt land i det ytterste nord hvor ikke et menneske ville være. Et sånt land var det vi lengtet etter! I lang tid. Dag etter dag gikk. Vi skulle ha vært der for lenge siden. Men en gang måtte det da komme! Da håpet vi at vi ville være reddet. Det burde komme snart, for det gikk hårdt på hundene. «Pan»hadde vi släktet. Den trakk i det siste for tre, men var bare en skygge av seg selv på slutten. «Kvikk» var også slaktet. Han åt opp seletøyet sitt på slutten, enda det var av seil-duk. Nansen likte seg ikke den kvelden da «Kvikk» falt for kniven. Det var den eneste av hundene som hadde vært i Norge. Nansen hadde hatt den i hjemmet sitt, og han var blitt svært glad i den. Jeg tok hunden avsides og drepte den før Nansen nesten visste ordet av det.

Marsjene våre var nå blitt kortere, men hviletidene ble kortere de også. Vi skulle prøve å holde oss etter døgnet så ikke alt sammen gikk om hverandre. Hundene fikk oftere foring. På den måten tenkte vi at vi hest kunne slippe fram til land med dem. Middagsrastene tok vi heller ikke lenger i posen. Vi satt gjerne på et seil i snøen og la i oss smørbrød. Så oppdaget vi spor etter tre bjørner ved foten av et skrukoss. Sporene førte bort til en råk, men vi kunne ikke innlate oss på å gå etter dem. Nå var vi på 82 ° 21' n. br., og det var jo pent. Men det blåste en lei, sterk sønnavind som rusket i teltet enda leirplassen skulle ligge godt nok i le. Den lå oppe i et gammelt skrukoss med ferskvannsis og med utsikt akterover til en åpen klare like i nærheten. Det var et malerisk sted til å være i isen. I øst hadde vi «det skjeve tårn i Pisa». Det var et ualminnelig stort skrukoss som var blitt dannet av flak som hadde skrudd seg skjevt på ende.

Den 1. juni satte vi over en råk på et løst isflak som stadig truet med å kantre. For det kom stadig småflak oppunder det, og hele råken var i sterk bevegelse. I hui og hast fikk vi både hundene og oss selv over, men ikke før var vi der før hele løsflaket sprakk i stykker. Det var vakkert å se på de ramsvarte råkene når det var skinnende klart vær. Da var isen ualminnelig hvit og skrugarer og koss skinte asurblå innimellom blokkene. Øyet søkte for-gjeves å nå til bunns langs isveggene nedover i dypet. Det var mektige masser der nede, intet under at alt gikk i knas når det kom inn i favntaket, når strøm og vind egget dem mot hverandre.

I begynnelsen av juni lå vi sju dager stille på ett og samme sted. Det var en is-øy som var omgitt av råker på alle kanter. Vi gjorde i stand kajakkene våre, tok av be-trekkene og lappet dem, og surret og spjelket skjelettene. De hadde fått en hard medfart i styggisen. Alt dette tok tid, men nå måtte det gjøres. Vi måtte kunne by råkene tross, og gi en god dag i dem. Helst ønsket vi jo at vi traff på åpent vann at vi kunne gli lettere utover i kajakkene våre i stedet for å slite på den måten vi var vant med.

Det var pinsekvelden den 2. juni, men den var ikke stort forskjellig fra de andre dagene. Det var ikke noen forskjell på søndager og mandager. Vi kunne ikke fryde oss over sommeren med «all slags løv og blomster». Vi tenkte på hvor herlig det skulle bli å få se det alt sammen igjen, å få komme hjem til det som vi var glad i. Fryde-fullt over all beskrivelse måtte det bli. Det var så trist å ligge sånn og ikke komme noen vei. Vi tenkte på den veien vi ennå hadde tilbake. Først skulle vi helt til Spitsbergen, og der måtte vi begynne å speide etter skip som skulle føre oss hjem. Trist alt sammen. I tankene kunne jeg se dem som var hjemme og gledet seg fordi de opplevde det deilige sommerværet og kunne prise Guds herlige natur. Å ja, det var trist å skulle være bundet til isen på denne måten. Men:

«Om natten er aldri så lang, så biir det da morgen en gang.»

Og morgenen kom nok til meg også, selv om natten ble aldri så lang. Lyse, velsignede morgen, velkommen skulle du være!Nå var tiden utover en vond tid. Det tok til å bli iner og mer spennende for oss. Maten minket daglig, og det gjorde brenselen også. Hundene svant inn og sledene var tunge å dra på. Vi så ikke land, men fram skulle vi. Vi hadde rikelig med tålmodighet begge to, men jeg skal si at den ble satt på prøve også. Jeg tror leseren kanskje vil skjønne det bedre hvordan vi hadde det når jeg siterer litt av dagboken fra denne tiden:

Tirsdag den 11. juni. «Vi har nå spist rasjonene våre av aleuronatbrød, smør og sjokolade og skal ta til med vårt dagsverk. — Det er ikke alltid så lett å være så glad til sinns som en skulle være under våre omstendigheter. Føre-fallet står for døren. Snøen biir bløt til bunns. Og de stakkars 5 hundene som vi har igjen, synker dypt nedi. Snart biir det bare vannet å gå i. Det er vondt å komme fram for råker og dårlig is. Vi vet ikke hvor vi er. Landet som vi har gått imot så lenge, har vi nesten gitt opp. Havet er det vi nå stunder mot. Men det er langt til havet. Og når vi er kommet over det, kan det bli vanskelig nok å nå Spitsbergen. Det biir børsene som kommer til å livnære oss. — Vi føler at påkjenningen inniblant er temmelig stor, og det var med denne følelsen at Nansen sa i går: «Tenk Dem hvor godt det skal bli å kunne hvile på bena sine og si: det er övervunnet alt sammen. Nå er det ikke mer igjen!» — Vi mårs jer te ca. 3 kvartmil i går, tror vi. Etter middagen, som nå om dagen består av 100 gram pemmikan og 100 gram brød, kom solen av og til fram mellom mørke, fantastiske skyer, nesten svarte, mens andre var lyse nede ved horisonten. Den snødekkede isen var drivende hvit, vannet i råkene dypt svart og horisonten mot sør gul og rød, mens mørke cumulusskyer stadig kom jagende fra O.S.O. og av og til formørket solen. Det var forunderlig vakkert, og vi nøt det og kom i godt humør.I går fant Nansen en liten fisk i en råk. (Gadus polaris.) Hvis det er fisk i vannet, er det ikke farlig med oss. I natt henger vi fangsten som agn i en råk i nærheten. Vi får se.»

(Vi fikk ingenting.)

Nå og da måtte vi bygge broer av isstykker som vi fløtet på plass ved hjelp av bambusstenger. Og sprang måtte vi gjøre som akrobater fra flak til flak.

Før vi brøt opp fra leiren den 14. juni, fikk Nansen tatt en enkelthøyde og siden en lengdeobservasjon. Det var forresten ytterst sjelden at vi fikk se solen i disse dagene. Været var likså trist som våre egne utsikter. Observasjo-nene viste 57° 1. o. f. Gr. og 82° 23' n. br. Altså sluttet vi at vi hadde drevet vestover siden den siste observasjonen. Jeg visste ikke om jeg skulle kalle det giedelig eller sørgelig. Det tydet kanskje på at vi var vestenfor landet, for jeg kunne ikke tro at klokkene våre hadde vært så gale at vi ikke skulle se land nå, selv om vi regnet oss en god del østover. Hvis det var riktig at vi var vestenfor, hadde vi ikke stor utsikten til å treffe land med det første. Det ville ennå bli den evinnelige isen. Og hvordan skulle det da gå med maten? Hvor skulle vi ta den fra? Det hadde ikke vært så mye å få tak i hittil. Det så skralt ut hvis ikke situasjonen bedret seg for oss. Det var ikke sannsynlig, men hvis vi var østenfor, kunne det i hvert fali ikke være så lang stubben til land, og da ville

vi få mat. At vi var drevet nordover, kunne ikke være annet enn sørgelig.

Marsjen gikk nå for seg på den måten at Nansen gikk foran og fant vei et stykke. Jeg kom etter med begge sledene enkeltvis stykke for stykke inntil jeg møtte Nansen på tilbakeveien. Så tok vi hver vår siede. Ofte måtte vi være to til å løfte dem over skrugarer eller få dem over råker eller skrøpelig is. Når føret virkelig var så tungt som det kunne bli, gikk det ikke fort. Det eneste vi håper på,var siak is med mange råker i sørvestlig retning. Der kunne vi ro oss fram. Da måtte vi først slakte vår siste hund. Vi forberedte oss på å måtte spise hundekjøttet.

Vi spekulerte også på å bare ta én kajakk. Den kunne vi gjøre større ved hjelp av den andre. Vi kunne greie oss med én kjelke. Så kunne vi kassere alt som vi på noen måte kunne unnvære, og så var det bare å peise på!

Temperaturen holdt seg så vidt under nullpunktet.

Mens Nansen var ute på rekognosering, slaktet jeg «Lille Reven». Han styrtet foran sieden. «Store Reven» holdt ut til kvelden. Da tok vi den. Nansen brukte blodet og lagde aftensmat til oss av det. Hvis jeg sa at det smakte godt, løy jeg. Men ned gled det da, og det var hovedsaken.

Søndag den 16. juni var det vindstille. Det lå søndagsfred over isen. Det var lenge siden at jeg hadde hatt følelse av en søndag, men den dagen syntes jeg at det lignet en i hvert fali. Det var stilt og fredelig i sinnet mitt, og jeg lengtet vemodig etter en søndag hjemme.

Fire dager etter måtte vi bestemme oss for å slå leir ved en råk og drive fangst. Vi satte kajakken til Nansen på vannet. Vi så sel, men fikk ingen. Nansen prøvde også på å fange smådyr ved hjelp av en hov som vi hadde tatt med til den slags arbeid. Men det gikk ikke det heller. Vi sultet det heste vi kunne så tarmene skrek. Ble det for ille, tok vi oss en 50—60 gram pemmikan og likså mye brød. Vi hadde bare ett måltid i løpet av halvtredje døgn. Det var to måker, og de forsvant som dugg for solen. En gang bevilget vi oss 50 gram brød og likså mye pemmikan, og en annen gang 60 gram aleuronatbrød og 30 gram smør.

Vi gjorde forgjeves forsølv på å få skutt en sel. Aldri hadde vi hellet med oss. En dag Nansen kom tilbake fra rekognosering, sa han: «Bare et stykke til, så kommer vi til en stor klare. Da biir det anledning til å prøve ferjingen.» Underveis kom vi til det resultat at vi måtte gjøre trekrabber under kajakkene og flytte lasten vi hadde på kjelkene inn i kajakkene. Da kunne hele lasset settes på råken som det var, og trekkes opp på isen igjen etter endt ferjing, og farten fortsettes. Og så måtte vi lette oss for alt som vi på noen måte kunne unnvære.

Før vi kom bort til klaren, så vi en sel i en sprekk. Nansen skjøt etter den uten resultat.

Så kom da vår første ferjing. Vi la kajakkene ved siden av hverandre og bandt dem sammen med ski som ble stukket inn under stroppene på dekket. Kjelkene ble lagt tversover, en foran og en akter. Hundene gikk villige ombord, og la seg stille. Det var som om de skulle ha gjort det før. Pumpene ble satt i orden, børsene tatt på fanget, padleårene lagt ut og roingen begynte. Så var vi da prisgitt de blanke vover med hele vårt jordiske gods. Til en av-veksling var denne sigøynerflåten morsom, enda vi måtte bruke pumpene svært ofte. Især var kajakken min slem. Da vi kom til iskanten på den andre siden, sprang Nansen ut med fotografiapparatet og tok noen bilder av flåten mens kajakken min stadig ble mer og mer fylt med vann, og jeg drev fra iskanten. Så hørte vi et veldig plask i vannet bak oss.

«Hva var det?»

«Det var en sel,» svarte Nansen. Nå begynte han å trekke i land kjelken som lå akter på kajakken min. Det var den som gjorde at vannet trengte inn helt oppe ved relingen hvor trekket ennå ikke var sydd helt sammen. Det hjalp ikke hvor mye jeg pumpet, i vannet satt jeg. «Plask!» sa det igjen. Og nå kom det opp en diger, glinsende storkobbe. Den slo et par slag mot iskanten. Så dukket den ned igjen. Vi trodde at vi ikke skulle få se den mer. Men likevel tok jeg harpunen og kastet inn til Nansenfor sikkerhets skyld. I mellomtiden ble kajakken min stadig fullere av vann. Nå var det sannelig på tide å få den i land. «Plask!» sa det en gang til. Hodet på storkobben kom til syne, det beveget seg like mot iskanten. I en fart grep jeg børsen og klemte på akkurat i samme øyeblikket som den skulle forsvinne inn under isen igjen. Den gjorde det siste veldige plasket. Så ble den liggende og vannet ble

rødt. Hodet var knust. Den lå og fløt. Som en vind sprang Nansen bortover med harpunen og satte den i selen. Harpunen var liten og svak, og han fant det best å stikke kniven sin i halsen på fangsten for sikkerhets skyld.

Nå fulgte det en belivet scene. Jeg drev av med begge kajakkene. Min fløt nå bare på den andre, og den sieden som vi hadde holdt på med å dra opp på land, lå med halvparten under vannet. Hundene tok til å bli urolige, som rimelig kunne være. Jeg satt der og torde ikke la kjelkene gå. Ikke kunne jeg reise meg heller. Borte ved iskanten lå Nansen og ville ikke la selen gå for alt i verden, for der var det jo overflod på mat og brensel som vi trengte så hårdt.

Da selen endelig fløt, vågde han seg av sted for å redde meg og mine synkeferdige affærer. Det var på høy tid. Jeg kom meg i land, og hundene med. Sledene og kajakken min ble dradd opp. Den andre fikk vente så lenge. Så sprang vi begge to bort for å få den dyrebare fangsten på land. Men det var ikke lett å trekke opp en diger, fet storkobbe for to mann. Mens vi holdt på med det, ble oppmerksomheten atter vendt på de andre sakene våre. Vi oppdaget nemlig at Nansens kajakk drev av sted et stykke fra oss, og kokeapparatet seilte sin egen sjø. Det fløt høyt på vannet, lett som det var. Vi fikk reddet sakene, og så bar det tilbake til selen. Endelig fikk vi trukket den opp på land etter å ha satt tau i underkjeven på den.Så lå den da der på stranda foran føttene våre, og glade var vi. Nå var det ikke utsikt til at vi skulle komme til å sulte i hjel med det første. Mat hadde vi for lang tid, for ikke å snakke om brensel. Vi kunne legge oss til å vente på bedre føre og slakere is.

Men vi hadde et stort spørsmål tilbake likevel: var am-munisjonen som lå i kajakken min, skjemt ut av vannet? Og fyrstikkene? Brød og pemmikan hadde jeg også. Vi svevde i angst for ammunisjonen, og spredde de våte patronene ut på soveposen. Nansen prøvde en av haglpatronene på to ismåker som hadde innfunnet seg for å dele fangsten med oss. Det brant løs. Fyrstikkene var i orden de også. Det meste av dem hadde vi forresten loddet ned i sink-bokser.

Nå parterte Nansen storkobben og samlet opp blodet. Jeg gikk i gang med å finne teltplass, og samlet sakene våre sammen som lå spredd ut over stranda hist og her. Jeg kjørte dem til teltet og fikk tømt ut alt som var vått. I mellomtiden gjorde Nansen fint arbeid. Kjøttet og skinnet med en masse spekk lå der lokkende i den rene, hvite snøen. Vi brakte det til hus alt sammen og gjorde oss i stand til et drapelig måltid. — Før vi fikk kobben, var vi blitt enige om å ligge i bare teppene i teltet den natten. Vi ville gjerne se om vi kunne unnvære soveposen. Nå tok vi både teppene og posen og la oss til å spise først og siden sove. Gryta ble stoppende full av ferskt selkjøtt. Det smakte vidunderlig med rått spekk til. Det var et døgn siden vi hadde smakt noe.

Så var matsorgen slutt for denne gangen. Det ble kan-skje ensformig å leve på kobbekjøtt i en måneds tid. Men det var ikke noe å gjøre med det. Hovedsaken var at vi hadde mat. Vinden snudde så den ble nordlig og frisk. Jeg tok meg en tur ut og så på tingene. Kjøttet og skinnet medspekket lå rundt teltet vårt. Av og til var det noen ismåker som kretset over det. Et stykke borte stod en av sledene med tre hunder i ærbødig avstand fra kjøttet. Stakkars kryp, de kastet opp da vi gav dem av selinnmaten. Sjøen hvor vi skulle drive fangst, ble skrudd sammen om natten en del. Men den skulle være bra nok likevel. Jeg hadde satt ut to fiskekroker med spekk på kvelden i forveien. Det var meningen å fange måker. Men krokene ble pent renset. Ismåkene var for lure til å gå på sånt. Vi brydde oss ikke med å skyte dem, for nå var vi ovenpå.

«LENGSELENS LEIFU

Vi ble liggende på samme stedet en hel måned. Det var der hvor vi skjøt storkobben. Vi kalte stedet for «Leng-selens leir». Det var et godt navn. Men det slet på tålmodigheten å ligge og vente på at snøen skulle smelte bort så isen ble farbar, og vi kunne fortsette mot det ukjente landet som vi ikke hadde sett ennå. Men det måtte da være i nærheten. Det var bare så merkelig at vi ikke kunne se det. Jeg gikk og tenkte på diktet av Welhaven:

Tilhavs i vest for Helgelands skjær,

Der svømmer en ø på de stille vover;

Men kommer en gang en seiler den nær,

Da senker sig skyer derover, —

Og skjult er da den vinkende strand,

Og ingen kan øen bestige.

Med tanken kun tør kystboen hige Mot vest til det deilige alfeland.

Jeg kunne ikke la være å le når jeg tenkte på det alve-landet som dikteren lengtet mot og det landet som vi lå ogsukket etter. Men likevel tror jeg nok at vår lengsel ikke var mindre enn hans, enda det ikke akkurat var noe alve-land det gjaldt. I denne tiden levde vi av kjøttet som vi kokte eller stekte over tranlampen. Nansen hadde jo vært blant eskimoene på Grønland. Han var nesten utlært i å leve som villmann. De erfaringene han hadde fra eskimoenes liv, kom godt med både her og senere på ferden. Lampen vi hadde, bestod bare av en skål som vi lagde av en del nysølv. Det var det vi pieide å reparere sledebesla-gene med. Veker tok vi av seilduken i proviantsekkene våre og av «doktorsekken». Doktorens saker kom til nytte på en annen og giedeligere måte enn de var tenkt til. Vi hadde noe plaster som var beregnet til kravebensbrudd. Vi fant ut at klebestoffet var utmerket til å kitte sammen sømmene i kajakken med. Vi brukte forresten noen pastellfärger til dette også. Nansen hadde tatt med seg dette. Vi skavet dem fine og bløtte dem opp i tran. I «Lengselens leir» gjorde vi nemlig kajakkene ordentlig i stand. Vi laget maling av sot og tran og klinte dem dyktig inn med en pensel av bjørnehår.

En dag bestemte vi oss for intet mindre enn å ha blod-pannekake til kvelds, laget av kobbeblod. Nansen tok fram mange veker og tok til å steke og brase opp en herlig varme. Det gikk godt helt til han holdt på med den nest siste pannekaken. Men da ble varmen foruroligende sterk. Spekkstykkene som ble lagt opp i skålen for å gi tran til vekene, tok fyr de også. Trangt var det i teltet med kopper og kar. Det var ikke så lett å slokke. Nansen tok en neve snø av teltgulvet og skulle døyve varmen med den. Men den likte det ikke, og opp mot teltet slo en høy flamme og tente fyr i silken. Vi kom ut av posen i en fart og satte på dør. Den ble revet opp så knappene føk. Da var det slutt med ildebrannen. Det hadde bare brent litt i det ene hjør-net, mer vi måtte bruke et av seilene våre til å lappe med. — Dette hendte Sankthanskvelden. For så vidt var det i orden at vi satte fyr på teltet. Vi pyntet gulvet med friskt strø. Brisk eller bjørkelauv var det ikke, for det var det vanskelig å finne på dette stedet. Men vi hadde snø, og det var det nok av selv om det var midt på sommeren.

Vinden hadde vært vestlig eller sørvestlig. Men likevel drev vi ikke så lite i sørlig retning. For den 22. viste meri-dianobservasjonen 82° 4' n. br. Vi var heller ikke kommet østover. Lengden gav 57° 48' 1. o. f. Gr.

Den 25. juni lå jeg oppå posen og sov barbent og i skjorteer mene. De nakne bena lå utenfor teltduken, så godt og varmt var det i været. Så fint hadde vi ikke hatt det før. Da ble jeg vekket av Nansen. «Johansen, nå er det snaddestek å få!»

Han hadde vært ute og skutt en liten snadd.

Den 28. var vi på 82 ° n. br. Det måtte være landet som vi drev mot, for ellers ville vi være drevet mye fortere av sted hvis det ikke hadde vært noe som stoppet opp isen. Temperaturen var så vidt over 0°. Det kom stadig nedbør, våt snø og isregn. Fra nå av ble det vått å ligge, vi måtte ha ski og staver under soveposen så vått var det. Det hendte at vi måtte bruke matkoppene våre til å øse ut vannet med. Men vi ønsket ikke å bytte med kulden som vi hadde hatt før likevel.

Jeg hadde en uheldig dag i denne tiden. Jeg brakk av sagen i kniven min, et skru jern og vårt siste kvikksølv-termometer. Likevel kom jeg ikke egentlig i dårlig humør, antagelig fordi jeg ventet på maten. Vi skulle ha dessert den kvelden.

Juni gikk ut med pent og godt vær. Det var stille og varmt. Men det hadde vanskelig for å bli riktig klart. Vi likte oss best når det var varm skodde. Da smeltet snøenfortest, og vi kom nærmere målet. Vi lå oppå soveposen med teltduken åpen og noterte. Av og til rørte teltduken på seg i et vindpust så det ble kastet skygger over boken. Vi kunne innbille oss at vi lå hjemme under lauvtrærnes kroner. Vi spiste to ganger om dagen. Om morgenen var det kjøtt og suppe, og til kvelds hadde vi kjøtt stekt i tran. Spekk spiste vi i alminnelighet rått. Utseendet vårt

forandret seg meget i denne tiden. Vi ble så svarte av sot og spekkos at vi nesten ikke kjente oss selv igjen.

Den 4. juli släktet vi «Haren». Stakkars dyret, jeg tror at han var den aller beste av hundene våre. Han hang i fra begynnelsen til slutt, og trakk hele tiden, enda ryggen hadde kroket seg litt. Det gjorde meg vondt da jeg skar over halsen hans, især da snittet ikke ble så fint som jeg ønsket. Men han var så tørr at det var vanskelig å få tak i pulsårene med det samme. Nå var det bare «Suggen» og «Kaifas» igjen av de 28.

Dagen etter var det surt vær ute. Snøsludd og østavind som satte oss vestover. Det rusket godt i teltet, og gjorde det vått så det dryppet ned på vår gode venn soveposen hvor vi lå og ventet på aftensmaten. Som vanlig var det stekt selkjøtt.

I disse dagene var vi nokså tause begge to. Når vi snakket sammen, var det for det meste om reiseutsiktene og om hjemmet, hvor herlig det skulle bli å komme dit. Vi talte også til slutt om overvintring på Spitsbergen eller Franz Josefs Land. Især ville vi synes at det var hyggelig om vi traff engelskmenn på Franz Josefs Land. Vi tenkte at de måtte være der på denne tiden, da de skulle dra av sted året etter oss. Og så var det dette som stadig kom igjen: Vi visste ikke hvor vi var. Men dagene gikk, og vi stelte hver med vårt. Av pemmikanen hadde vi igjen 22 pund (engelsk vekt), og av fiskemel 17,5 pd. Når kveldennærmet seg, hentet Nansen kjøttet og spekket fra forrådet vårt. Jeg hentet ferskt og salt vann og foret de to hundene våre, stelte litt med teltet og tok temperaturen, vind osv. Derpå krøp vi inn i teltet og ventet på maten. Så kom vår heste tid. Det var de aftener da vi fikk dessert. Den bestod av en skje vril food, 15 gram smør og 30 gram brød. Så kom natten. Da glemte vi «Lengselens leir» og var hjemme i drømme.

Vi hadde et strålende vær. Det regnet jevnt og trutt og tæret godt på snøen. Vi ønsket bare at det ville holde på sånn hver eneste dag utover. I anledning av det gode været fant vi ut at vi for en gangs skyld skulle unne oss noe godt til avveksling fra kjøttmaten. Nansen fyrte opp og tok til å koke kakao. Som vi satt der og ventet på at den skulle bli ferdig, hørte vi plutselig at hundene gjødde på en annen måte enn ellers. Vi skjønte med en gang at det måtte være noe usedvanlig på ferde. Ut for vi. Nansen først og jeg etter. En diger bjørn stod og snuste på «Kaifas». Nansen grep geværet som stod ved teltdøren og smelte løs. Men han traff ikke riktig. Bjørnen tok til bens mens blodet rant av den. Enda et skudd smalt fra Nansen. Men det var uten virkning det også. Jeg fikk tak i geværet mitt, og dermed så satte vi begge to etter bjørnen. Så fikk vi plutselig bakom et koss se enda to bjørner til. De stakk hodene opp over kanten. Det var to årsgamle unger. Nå begynte jakten for alvor i det vanskelige terrenget. Det var løs og dyp snø over råker og skrukoss. Av og til halte vi inn på bjørnene. Men vi ville være på godt skuddhold, for det var ikke så mange patronene vi hadde. Nansen fikk to av meg. Så kom vi til et sted hvor de hadde bøyd av til siden. Nansen fulgte sporet. Og jeg tok av litt utenom, for jeg tenkte at vi kunne få nærmet oss bjørnene fra to kanter på den måten. Men da jeg hadde stampet litt av gårde i den dype snøen,ble jeg stans ;t av en råk. Nansen og bjørnene gikk fra meg. Det var ergerlig. Men i jaktiveren løp jeg utover noen småstykker, så det bare var så vidt at jeg reddet meg fra et kaldt bad. Jeg hadde ikke gått langt på den andre siden, før jeg hørte smell i smell. Da jeg kom fram til Nansen, lå de tre bjørnene i et stygt skrukoss. Den ene av ungene var stein død. Binnen selv og den andre ungen levde nok ennå, skjønt de blødde forferdelig. Binnen fikk en rund-kule, og ungen omsider en haglsørpe i hodet.

Først åpnet vi dem. Og så gikk vi hjem til leiren igjen etter en bedre vei. Sjokoladen var kald, og lampen slokt. Nansen fyrte opp igjen, og vi nøt måltidet som var blitt avbrutt. Så tok vi begge hundene og en siede og hentet først den ene ungen. Det lot til at «Suggen» var ferdig han også. Han kunne ikke gå. Vi måtte kjøre ham på lasset, og da skrek og bar han seg ille over at en sånn stor skam skulle overgå ham. Det var nok et feilgrep å släkte «Haren» og la «Suggen» leve.

Men nå hadde vi tre deilige bjørnefeller å ligge på i stedet for skiene. Det hadde vært vondt å ha dem under den hårløse posen. Første kvelden vi lå så bløtt, hadde vi blodpannekake og tyttebærgrøt. Det var de siste tytte-bærene, og de var tilstrekkelig gjennombløte av saltvann og ferskvann. Vi la oss til å sove klokka 8 om kvelden. Da vi våknet igjen, var klokka 6. Naturligvis trodde vi at det var 6 om morgenen. Men da solen plutselig viste seg, stod den på nordhimmelen. Vi tok til å spekulere, og ble på det rene med at klokka var 6' om kvelden og ikke

om morgenen. En må jo si at det var godt sovet, især når en tenker på at vi lå på is.

Nå fikk hundene så mye mat de bare greidde å spise. De kviknet godt til av det kraftige kjøttet. Vi spiste selv en umåtelig masse bjørnekjøtt både til frokost og kvelds.En husmor ville be Vårherre skåne seg for å ha sånne folk i kosten, hvis hun hadde sett hva vi la i oss. Men så var det lenge mellom hvert mål også. 12—14 timer var det alminnelige.

I klarvær speidet vi etter land fra «observasjonskosset». Vi la merke til at det stadig i sør holdt seg en skybanke på samme stedet. Det måtte være skyer som holdt seg over landet, fant vi ut. (Senere viste det seg at det ikke var skyer, men landet selv som vi gikk og så på. Den hvite skybanken var ikke noe annet enn selve innlandsisen.)

En dag var jeg ute i en råk med kajakken for å prøve om den var tett. I vannet fant jeg en død fisk. Den var så lang som en sild, men tynn og smal, lang snute og fine skjell. Den lignet en horngjel. Nansen visste heller ikke hva slags fisk det var.

Det lakket mot tiden da vi kunne dra videre. Føret var blitt mye bedre. Vi hadde lenset oss for alt som på noen mulig måte kunne unnværes. Det var sånne ting som i og for seg ikke veide noe. Men det ble da noe når det kom sammen. Det var f. eks. gipsbandasjer og andre bandasjer, bomull, reservekran til parafindunken, reservebrenner til primus, klær, finnesko, fotografilykt, en seilhanske, en del av innholdet i verktøyposen og syposen, feltflaske osv. Sleden var blitt lettet for sine forsterkninger. Kajakkene var lette og hvilte på trekrabber. De var foret med fotkluter og bjørneskinn. Hundene var blitt sterke og opplagte. «Kaifas» var som en låvedør over ryggpartiet. Vi selv var hissige på å kunne si adjø til denne leirplassen som hadde bundet oss så lenge og lært oss hva tålmodighet ville si.

Soveposen lot vi bli igjen. Det var meningen at vi skulle ligge i kajakkene. Men etter å ha forsøkt det en gang, måtte vi gi det opp. Så lagde vi en pose av ullteppene våre. Det viste seg å være tilstrekkelig.Den 22. juli brøt vi opp fra «Lengselens leir». Så bar det av gårde. Først trakk vi lodd om fordelingen av baga-sjen. Foran kjelkene hadde vi surret bambusstenger som drag foruten dragtauet som var festet til selen. Vi tok med oss tørket kjøtt og ca. 8 kg spekk. Det viste seg at det gikk over all forventning godt. Skjønt isen var så dårlig som den kunne være, trakk vi likevel sledene våre med en hund hver. Vi trengte ikke skiene hele tiden. Vi fikk et belte med lite snø, og da gikk vi på bena. I det hele var vi svært fornøyde med den første dagen på «hj emreisen» etter den nye ordningen.

Og endelig så vi land! Det var tirsdag den 23. juli. Endelig! Og etter all sannsynlighet var det bare et par dagsreiser borte. Men det var et vanskelig land å se. Det var is som var lik den som vi gikk på, men så var det også en svart skrå stripe i horisonten, det var fjell, så vidt vi skjønte. Ellers hadde vi neppe fått øye på landet. Denne stripen så jeg da jeg var oppe på et koss mens Nansen var ute og rekognoserte. Men jeg trodde ikke at det var annet enn den vanlige svartisen med mudder på. Sånt hadde vi sett nok av i de siste dagene, og jeg nevnte også det for Nansen. Da kvelden kom, fikk Nansen se den samme skrå stripen fra en skrugar. Han tok kikkerten for å undersøke nærmere, og så sa han: «Nei, dette må De se på De også. Det er sikkert land.» Det var fjell de svarte stripene som vi så. Det var ingen tvil lenger. Det var fjell som stakk opp av isen. Østenfor de to små svarte stripene så vi at horisonten var begrenset av is. Antagelig var det innlands-is. Den hadde samme fargen som den vi gikk på, men den hadde en hvelvet form med skarpe linjer og en liten uregelmessighet på toppen. Det var de samme figurene jeg så fra observasjonskosset i «Lengselens leir», og som jeg trodde var skyer over landet. Senere på kvelden så jegen lignende begrensning av horisonten også vestenfor de svarte stripene. Men de var mye mindre. Jeg tenkte meg at det måtte være land det også.

Ja, så var det da funnet det velsignede landet som vi hadde ventet på i så lang tid! Nå kunne vi da snart si adjø til denne drivisen som hadde holdt oss fangne så lenge! Enten kom vi nå fram til en landråk eller på landis til Spitsbergen og derfra til det forjettede land. Hvor godt det var at et nytt avsnitt begynte i reisen vår! Så synd det var at vi en måned hadde ligget i en «Lengselens leir» med land så å si i naboskapet. Men kunne vi ha gjort noe annet? Ikke kunne vi komme fram, og ikke kunne vi se noe land heller! Vi hadde bare å vente på bedre tider, og nå var de kommet. Det var skjønt alt sammen, enda vi ikke visste hva slags land det var. Nå skjønte vi hvorfor vi

ikke var kommet av flekken enda vi hadde god vind. Nå kunne vi forklare hvorfor vi så så mange alkekonger for en tid siden!

Isen var enestående dårlig, men vi gjorde bra fart like-vel. Isen ble jo malt i sund mot landet av den stadige nordavinden. Men det var en stor fordel at vi slapp å bruke ski. Vi kunne gå på bena og dra. Var det råker, kjørte vi bare uti og opp på den andre siden. Et par ganger hendte det at vi løste hundene under sånne overfarter. «Suggen» benyttet da anledningen til å rømme av gårde tilbake til det gamle sporet, antagelig fordi han husket på alt det deilige kjøttet som han hadde gått fra i «Lengselens leir». Og jeg måtte bruke bena ordentlig for å få ham igjen fordi han satte av sted i stråk galopp etter hvert som jeg halte inn på. Men ennå var han ikke sprek nok til å komme unna, den gamle gentleman.

Vi feiret land med stor fest. Det var lapskaus kokt på tørket bjørnekjøtt, bjørnetunger, pemmikan og tørkedepoteter. Etterpå var det dessert som var satt sammen av brødsmuler stekt i bjørnefett og vril food. Til slutt var det et stykke sjokolade til manns. — Ja, nå var alt smilende. Landet hadde vi, og håpet på å nå det i løpet av et par dager. For så nær så det ut til å være. Vi hadde tenkt mye på overvintring i den siste tiden. Men nå måtte denne tanke vike plassen for tanken på en snarlig hjemkomst.

I denne tiden så vi mange eksemplarer av den sjeldne Ross' måke. Lett og grasiøst kom de flygende med lydløse vingeslag. De var ikke redde, men suste like over oss sånn at vi kunne se den rosenrøde fargen under buken. Kanskje dette var landet hvor den gåtefulle fuglen ruget ut eggene sine?

«I morgen når vi det nok ikke. Men sikkert i over morgen,» sa vi til hverandre da vi tok til å gå mot landet. Men nei! Det tok oss hele 14 dager før vi slet oss fram til breveggen.

Dels var landet lenger vekk enn vi trodde, og dels var isen sånn at det var et kunststykke å komme fram for en enkelt mann, og selvfølgelig tilsvarende verre med siede og kajakk. Undertiden var vannet fylt opp av små flak som var for små til å bære en mann. Men de var store nok til at vi ikke kunne komme fram i kajakk. Vi måtte da hoppe fra flak til flak og trekke sledene og kajakkene etter i line. Vi fikk god bruk for våre gymnastiske ferdigheter. Og det verste var at isen var i bevegelse ut fra landet mens vi gikk på den inn mot landet. Vi kunne slå leir om kvelden og se at den blå breveggen der inne var nærmere enn da vi begynte på dagsmarsjen. Men da vi tørnet ut om morgenen, var den lenger borte igjen. Og for at det skulle være riktig ille, ble Nansen syk. Han fikk vondt i ryggen. Antagelig var det hekseskudd. Han varhjelpeløs i noen dager. Det var så vidt at han kunne hinke etter karavanen med staver. Men det gikk ikke fort framover, for jeg var alene om å greie besværlighetene med utstyret i den forferdelige isen. Det var trist å måtte hjelpe Nansen av og på med klær og kornager både aften og morgen. Det gjorde fryktelig vondt, men klage gjorde han ikke. Han drog seg fram i stedet for å legge seg til. Heldigvis ble han frisk igjen etter tre dager. Men vi hadde da fått tid til å forstå hvordan det ville gå hvis en av oss skulle brekke noe eller bli syk for alvor.

Slitet mot land fortsatte. Været var surt, det blåste en sterk sørøstlig vind, av og til med regnbyger. Vi måtte kle oss som midt på vinteren enda det var de siste dagene i juli. Men det kunne da til nød gått an hvis bare ikke vinden hadde ødelagt framkomsten for oss så aldeles. Den slet opp alle råkene så de lå fulle av sørpe og småstykker i hele sin bredde. Det var det verste vi kunne få. Sånn be-vegelse i isen hadde vi ikke iakttatt før. Når jeg etter mye leting hadde funnet en vei, var den som oftest tilintetgjort når jeg skulle tilbake igjen. Så var det å gå løs på nytt da, i små stykker av gangen. Men likevel så vi framgang da vi slo leir nest siste dagen i juli. Den blå iskanten der borte i landet var kommet oss meget nær, så nær at vi håpet på å kunne nå den neste dagen tross alle vanskeligheter. Vi hadde nå ikke mer mat til hundene. Jeg skjøt to ismåker til dem en dag. «Suggen» spiste sin med synlig velbehag, «Kaifas» hadde ikke lyst på fuglekjøtt. En del Ross' måker så vi også. Hundene ville ikke gå over råkene selv om de var nokså smale. Ofte plumpet de igjennom også. Om natten frøs vi med tynne tepper. Nå lengtet vi mer enn noensinne etter en slutt på dette livet. Men ennå var det langt igjen, men var vi tålmodige, ville vi overvinne alt! Da ville vi nå hjem en gang!Den 2. august var vi på 81 ° 36' n. br. Rett i vest for oss hadde vi nordspissen av landet. Altså var vi drevet østover. Vi hadde samme bredden som landet. Det måtte ha vært en 6—7 mil borte da vi fikk se det. Men denne distansen kan være lei nok i sånn is.

Når vi ikke kunne få skutt fugl til hundene, måtte vi gi dem en liten spekkbite. «Kaifas» gikk mange dager uten mat. Han greidde ikke å spise måker, enda den var meget interessert i at vi skulle få dem. En gang fløy han etter en skadeskutt havhest på flat is, og det attpå til med siede og kajakk etter seg. Men spise den, nei det ville han ikke!

Den 4. august passerte vi gjennom den verste drivisen som vi noensinne hadde sett. Og det var nok ikke langt vi kom. Men vi hadde den trøsten at vi tross alt så slutten på det. I kikkerten så vi det åpne vannet hitenfor brekanten.

På denne marsjen var det meget nær ved at jeg ble spist opp av en bjørn. Det gikk sånn for seg:

Da vi drog av sted den 3. august, var det mye skodde, og verre ble det. Isen var umulig. Det var bare berg og dal og dyp snø med råker, halvt igjenskrudde og åpne, og noen kunne vi ikke komme gjennom på grunn av skruvi. Da tåken var på det tetteste og kossene høyest, ble vi stanset av en råk som vi måtte ferje over. Dette gjorde vi på den måten at vi kjørte begge sledene med kajakkene på opp ved siden av hverandre like ved vannkanten. Så bandt vi dem sammen med ski og staver tvers over dekket, og så var flåten ferdig til å settes på vannet. Nansen hadde nettopp fått sleden sin fram til vannkanten og stod der og holdt på den, for isen skrånte litt ned mot vannet. Kajakken min stod litt bakenfor, og jeg gikk for å hente den. Jeg bøyde meg ned for å ta i trekktauet. Da oppdaget jeg en bjørn litt bakenfor kajakken, sammenkrøpet til sprang. Det er «Suggen», tenkte jeg, men i samme sekun-det oppdaget jeg at det ikke var hunden. Før jeg fikk tid til å reise meg, var den over meg. Den kom på to ben og trengte meg bakover hvor det skrånet litt nedover mot en ferskvannsdam. Den gav meg en lusing på det høyre kinnet med den veldige forpoten. Det skranglet i skallen, men heldigvis besvimte jeg ikke. Det bar over ende på ryggen, og der lå jeg midt mellom bjørnebena.

«Ta børsa,» sa jeg til Nansen bak meg. Jeg så kolben av det ladde geværet mitt oppå kajakken ved siden av meg. Jeg kløddde i fingrene etter å få tak i den. Jeg så bjørnen åpne gapet like over hodet mitt, de fryktelige tennene gliste. Jeg fikk tak i strupen på den straks den falt, og det taket slapp jeg ikke. Bjørnen stusset litt over dette: det var ikke sel den hadde under seg, men noe annet fremmed som den ikke var vant til. Denne vesle forundringen reddet meg. Jeg ventet på skudd fra Nansen, og la merke til at bjørnen så bortover i hans retning. Jeg syntes at det drog ut der jeg lå, og så sa jeg til ham: «Ja, nå må De skynde Dem, ellers biir det for sent.»

Bjørnen lettet litt på den ene labben og skrevde over meg og langet til «Suggen» som satt ved siden av og så på. Han føk hylende bortover isen. Samme traktementet fikk «Kaifas». Jeg slapp hurtig taket i halsen på bjørnen og fikk vridd meg unna labbene, kom på bena og fikk tak i geværet, — da falt det to skudd fra Nansen. Bjørnen lå død ved siden av dammen.

Naturligvis hadde Nansen skyndtet seg så mye han greidde. Men da han så meg under bjørnen, og skulle gripe geværet sitt som lå ladd i hylsteret oppå kajakken, da gled den ut i vannet. Jeg lå under bjørnen, der stod Nansen, og ute på kajakken i vannet lå geværet. Hans første tanke var å kaste seg uti og skyte derfra. Men så gav han det opp. Han kunne jo like godt tref fe meg som bjørnen. Så«Nå må De skynde Dem, ellers biir det for sent.» Etter tegning av S. Segelcke.Utbedriny av kajakkene. Soveposen på tørk. Foto: 4. juni 1895.

Leirsplass ut for Brøggers Forberg. Foto: 17. august 1895.måtte han gi seg tid til å trekke hele stasen opp på isen igjen. Dette gikk naturligvis meget hurtig for seg, men tiden falt likevel lang for meg der jeg lå. Bjørnen stupte for det første skuddet, som var hagl. I farten spente Nansen hanen til dette løpet som var nærmest å få tak i. For sikkerhets skyld sendte han etterpå en kule inn i hodet på bjørnen.

Jeg hadde ikke noe annet merke etter favntaket av bjørnen enn noen hvite striper på det ene kinnet, som var helt svart av sot og fett fra «Lengselens leir». Og så var det to små sår inne i den høyre hånden. Nå kunne vi spøke over historien — heldigvis. Da bjørnen lå død, fikk jeg plutselig øye på to bjørner til. De stod på to ben bak et koss like ved siden av og hadde fulgt scenen oppmerk-somt. Det var to årsunger som ventet på mat. Binnen var det som hadde ligget over meg. Jeg løp for å skyte den ene av dem. Ungt kjøtt var bedre enn gammelt, dessuten var blodet begynt å koke i meg. De tok til bens og jeg lot dem løpe. Som vi stod der og skar kjøttet av binnen —

vi gav oss ikke tid til å flå den engang — fikk vi se ungene igjen. Det bar etter dem på ny, men jeg kom ikke på hold. Likevel sendte jeg en kule. Et rasende brøl fortalte at den traff. Men det var ikke dødelig, for de rente unna begge to. Siden så vi dem flere ganger, men vi hadde ikke råd til å ødsle flere patroner på dem. Blodet strømmet nedover siden på den ene av dem, den rautet omtrent som ei ku. De gikk i store buer omkring det stedet hvor binnen lå. Lenge etter at vi var dradd av gårde, hørte vi denne rautingen.

Hundene fikk spise så mye de orket. De var uskadde. «Kaifas» hadde fått et risp i nesen. Vi tok oss et godt måltid vi også. Vi skar av tynne skiver med rått kjøtt og la det på snøen til det ble kaldt, og nøt det med stort velbehag.Det var et bra tilskudd til provianten vår. Vi tok med oss begge lårene og innfettet, for det var så godt til brensel.

Det er nok sjelden at bjørner går så realt til angrep som denne her gjorde, — på folk da. Den pleier å være mer sky. Men jeg tenker at den var svært sulten.

Jeg tok med klørne til den poten som jeg fikk dasken med, og Nansen tok klørne av den andre poten. Det var ytterst vanskelig å dra med seg unødvendige ting, men vi syntes nok at vi måtte ha med et minne om denne begivenheten.

På marsj videre inn mot land vrimlet det av bjørnespor på kryss og tvers. Det lot til at det var nok av bjørn her. Men nå brydde vi oss ikke om dem. Mens vi sov, var de helt borte ved teltveggen.

FARVEL TIL DRIVISEN

Onsdag den 7. august nådde vi endelig fram til det målet som vi hadde lengtet etter så lenge. Vi sov innved kanten av den isbreen som vi hadde strevd så lenge på å nå. Nå var det virkelighet, for vi hørte det dundre og brake i breen. Det siste stykket av drivisen både forbauset og gledet oss fordi det var mye flatere enn før og nesten uten råker. Det var en marsj som kom opp mot mange av de siste dagenes til sammen. Men vi hang i som besatte. Nærmere og nærmere kom brekanten. Snart kunne vi se den fra isen hvor vi gikjt. Endelig stod vi ved kanten av drivisen med en åpen stor landråk med drivende flak mellom oss og breen som styrtet seg stupbratt i sjøen. Nansen stod ved iskanten og tørket svetten. Han svingte med hatten til meg som kom litt etter. Jeg svingte igjen, og de første hurra på hele turen klang ut over det åpne vannet.

Vi så oss jublende tilbake på denne drivisen som både hadde satt tålmodigheten og kreftene på prøve. Vi unte oss et stykke sjokolade som belønning for vår siste anstrengelse. Nå skulle vi da i hvert fall fram vannveien. Vi prøvde å ta sledene opp på hver kajakk og ro enkeltvis. Men det gikk ikke. Vi måtte nok legge dem sammen som før. Hundene kunne vi ikke ta med lenger. For noen utakknemlige vesener vi mennesker er! Nå hadde disse hundene slitt for oss og tålt kulde og sult. Det var nesten rart at de hang sammen. Og så lønnet vi deres troskap med døden i samme øyeblikket som vi trodde at vi kunne greie oss uten dem og nå tilbake til livet blant mennesker igjen! Det var vondt å måtte gjøre dette, men det måtte nok til dessverre. For at det skulle falle lettere, tok Nansen min hund og jeg hans. Stakkars dyr. De fulgte villig med oss der vi gikk hver vår vei bakom et koss. Like etter fortalte to skudd at «Kaifas» og «Suggen» ikke levde lenger. Vi var blitt glad i dem og greidde ikke å slakte dem som de andre, men ofret en patron.

Nå sa vi adjø til drivisen og rodde av sted. Vi satte seil, for vi fikk vinden i ryggen. Det var en respektabel fart, og vi nærmet oss i ro og mak mot breen, som vi snart så dukke fram av skodda. Vi spiste i kajakken, det var lenge siden middag. For en brå avveksling fra livet i drivisen! Tenk å sitte rolig sånn og spise og enda komme fram! — Vi kunne ikke komme i land på breen, for den dannet en halv hundre fot høy isvegg, hvor vi helt tydelig kunne se de forskjellige lagene. Det gikk strøm vestover i den retningen vi skulle. Det var visstnok tidevann. Så holdt vi vestover, og fant fram til flaket hvor vi slo oss ned. Det var temmelig mye bevegelse i isen rundt oss.

Og så kom vår første dag til vanns, og det gikk ut-merket. Vi måtte trekke over en del flak som la seg rundtoss og malte hele tiden. Av og til gav de oss en vennskape-lig puff og hindret oss fra å komme ut i det åpne vannet! Det skimtet vi vestenfor oss i den tette skodda. Vi var like oppved breen. Nå og da hørte vi lyder som av svære kanon-skudd, det var stykker av breen som løsnet og falt i sjøen. Nær vannkanten slo vi oss ned på et solid flak

og laget en pagaiåre til hver av oss av en avbrukket ski, som vi surret fast til skistavene. Seilduksårebladene viste seg å være noen dårlige greier, så vi drog av gårde med sammenlagte kajakker i det herlige åpne vannet. Det var synd at det var overskyet, så vi ikke kunne ta noen observasjon. Da vi hadde rodd en stund langs breen, måtte vi bøye nordover fordi vi møtte fast iskant. Antagelig var det en bukt mellom den første breen og landet med svartfjellene på. Disse fj ellene så vi da det lettet litt inne fra isen. Snart hadde vi dem tvers. Vi så nok av sel i vannet, her var det ikke vondt for mat. Kl. 6 om morgenen omtrent begynte vi å ro, og sluttet på samme tid om kvelden. Da tok det til å regne. Vi slo telt inne på fastisen. Temperaturen om dagen var omtrent 0° som før.

Neste dag seilte vi med nordvestlig vind en 6—-7 timer. Det gikk virkelig ganske fort, men før vi kom i åpent vann, måtte vi trekke oss over en del is som hadde lagt seg foran den faste iskanten i løpet av natten.

Det var vått døgnet rundt. Men fort kom vi fram, så det fikk være det samme. Det var skodde under turen. Det var ikke stort vi så, men plutselig klarnet det da på slutten. Det var så vidt at vi kunne se land ganske nær innenfor iskanten. Vi seilte langs iskanten. Det var en liten øy som de to andre. Den var dekket med is og snø, og lenger i S.S.V. var det et land til, men det var større. Nå hadde vi altså fire øyer. (Det var disse som Nansen senere kalte «Hvidtenland».) Etter hvert som vi kom fram,spekulerte vi på hvor vi var. Kursen gikk sørligere, og snart seilte vi rettvisende sør i åpent, bredt farvann så langt vi så. Kanskje var vi på vestkysten, og da var vi temmelig sikre på å nå fram til Spitsbergen tidsnok til å treffe en skute. Men hvis det var østkysten, måtte dette være en dyp bukt som skar seg inn. I så fail måtte vi nordover igjen for å komme videre.

Vi var oppe på «Lillebreen» den 9. august. Det var så vidt at det lettet sånn at vi fikk tatt peilinger av de øyene som vi hadde sett hittil. Vi hadde gledet oss til en skitur nedover igjen. Men det var så liten skråning at det ikke gikk. Føret var også tråtT. Og så rigget vi til kajakkene våre og seilte fra alle fire øyene i åpent vann så langt vi så i solskinnsvær og god vind. Vi hadde det riktig koselig på skuta vår. Vi hadde kaldt, kokt bjørnekjøtt til middag og 80 gram brød. Hele tiden bar vinden oss av sted.

Utpå kvelden møtte vi flat is som det var mye bevegelse i. Strømmen var nok da i tørningen, og vi måtte berge oss inn på isen med begge kajakkene, sammensurret som de var. Isskruingen var like etter oss. Det ble tatt en observa-sjon ved middagstider fra teltet, og en underveis. Vi drog over et flatt flak og kom til vann på den andre siden. Men nå var strømmen temmelig sterk, så vi ble enige om at det lønnet seg best å slå telt. Dette gjorde vi da, og ikke lenge etter kom isen også settende fra den andre kanten og la seg inntil flaket vårt med en skrugar etter hvert som den tørnet sammen. Men det var bare flate flak, som visstnok hadde noe å bestille med land. Det var oss mystisk: åpent vann og flat fjordis, men ikke noe land!

Neste dagen drog vi et stykke over flat is, og så traff vi farvann som strakte seg S. og S.V. Et sted lå en stor klynge hvalross på isen. Vi brydde oss ikke om dem, vi hadde nok for øyeblikket. Det var en lei, hårdnakketskodde som hindret oss fra å se noe. Vi rodde på lykke og fromme i et farvann som aldri hadde vært besøkt av mennesker. Kursen gikk rett mot sør til slutt, og vi tok til å lure på dette. Da fikk vi se iskant, som senere viste seg å være fast iskant. Den strakte seg mer vestover. (Senere ble den mer sørlig.) Vi hadde rodd oss inn i en bukt i skodda. Nå måtte vi ut igjen, men så hadde vi strømmen imot oss, og det tok til å danne seg skjellis. Vi måtte krype i land og trekke.

Overalt hvor vi gikk i land her, enten det var på flak eller fast iskant, så vi spor etter bjørn. Rundt en av leir-plassene våre hadde bjørnen valset i ring, ikke én, men mange. Vi ventet besøk en vakker natt, og hadde børsene stående parat ved teltstokken. Nå lengtet vi bare etter klarhet i tingene. Hvis det klarnet opp, ventet vi å se land like ved. Vi var spent på hvordan dette landet strakte seg, for av det ville vi vel skjønne om vi var på vestsiden eller østsiden av Franz Josefs Land. For nå var vi i stor vill-rede.

Søndag den 11. august, mens Nansen var i land for å undersøke farvannet framover, dukket det plutselig opp et uformelig hode. Det var en ualminnelig svær hvalross. Den lå og snøftet og giodde sint på oss. «Se på den der. Det er en ordentlig rugg,» sa Nansen. Så dukket den. Nansen gikk ombord igjen, og vi fortsatte. Plutselig hadde vi den igjen, og denne gangen var den like ved oss. Den dukket og kom opp igjen flere ganger. Den kom stadig nærmere, inntil den til slutt var tett innpå kajakkene. Der reiste den seg opp i vannet og snøftet og ristet med de

svære tennene. Vi var redd for at den skulle gjøre kål på de skrøpelige seilduksbåtene med det samme. Vi grep børsene, men så dukket den igjen. Men den kom straks opp en gang til, og da like ved kajakken min. Jeg sendte en kule inn i detstygge fjeset. Den utstøtte et brøl, gjorde et voldsomt sprell og forsvant mens vannet ble farget rødt.

Så rodde vi videre og glemte snart hele hvalrossen. Plutselig för jeg opp. Det var et støt under bunnen av kajakken som lettet den i været. I neste øyeblikk kom et hode med lange tenner til syne ved siden av meg. Vann-spruten stod inn i kajakken. Opp med børsene. Vi så det avskyelige fjeset med hullet etter kulen min. Nansen sendte den en kule til forfra i hodet. Han greidde ikke å få skutt den i nakken, som var det beste punktet. Men heldigvis klarte det seg. Denne gangen lå den og fløt. Mens vi med stort strev fikk huil på det tommetykke skinnet, og skar oss noe spekk og kjøtt, kom det måker og kretset over oss. Mens vi holdt på med dette, skvatt kniven inn i lungen på den. Luften pep ut og vannet inn, den ble tyngre og tyngre å holde oppe med årene. Til slutt var det ikke annet å gjøre enn å la den gå. Vi bøyde oss framover og så ned i vannet etter den. Den sank i ringer mot bunnen. Over hodene våre holdt måkene et skrekkelig leven fordi de var snytt for sin del av fangsten.

I den senere tid hadde vi talt om å kutte av sledene så mye at vi kunne ha dem opp på hver vår kajakk og ro enkeltvis. Det måtte da gå mye fortere enn med begge to sammen. Om kvelden den 11. hadde vi bare is og usiktbart vær foran oss. Vi slo oss derfor ned på isen og gikk i gang med å skjære av sledene. Dessuten laget vi ordentlige kajakkårer. Mens vi holdt på med dette utover natten, lettet skodda. Den hadde hårdnakket skjult alt omkring oss og hadde satt ned humøret svært. Litt etter litt kom det land til syne i en krets fra S.O. til V.N.V. Det var land med isbreer og med blå, stupbratte fjell. I vest omtrent så det ut til å være et sund. Litt etter litt drog tåkesløret seg til siden. Ytterst oppmerksomme fulgte vi avdekkelsenhele natten gjennom fra et koss i nærheten. Det var nok godt å se så mye land. Men dessverre. Vi måtte innrømme at vi trodde at det var østkysten. Og dermed svant også håpet om å kunne komme hjem igjen det året. Men, — «om et håp eller to biir brutt, blinker et nytt i ditt øye».

Siden vi kuttet av kjelkene, gjorde vi mye større fart enkeltvis i kajakkene enn før sammen. Men vi hadde ikke så ofte anledning til å komme fram vannveien som før. Vi måtte trekke mye på stubbkjelkene våre. Men på en måte gikk det da det også. Den 15. august lå vi uten å slå telt og uten å koke. Ja vi spiste ikke heller før vi la oss. Vi lå og voktet på denne strømmen som gjorde det mulig at vi ikke kunne komme fram vannveien. Men strømmen var det ingen forandring på. Vi måtte trekke og tralck jevnt og tungt hele dagen. På veien kom vi forbi et halvt hundre fot høyt isfjell. Vi forsøkte forgjeves å komme opp på det. Så kom vi fram til det første stedet med bart land. Der slo vi leir. Den natten lå vi på granittsand.

Det var en underlig storslagen følelse å sette foten på fast land igjen! Tenk virkelig føle med foten at det var land og ikke is! Vi gikk liksom så försiktig til å begynne med. Foten kjærtegnet de hårde granittblokkene. Og hva følte vi ikke da vi fant mose og blomster mellom dem! Det var overveldende. Vi satte oss ned på hver vår kant mellom steinene og tenkte. Så rart det var med det landet! Til ære for dagen heiste vi flagget.

Vest for oss hadde vi en øy. Det var et forholdsvis høyt fjell som det kom en glad alkekongekvidring fra. Etter at parafinen slapp opp, hadde vi i de siste døgnene levd på tørrmat. Men nå kokte vi med spekk og en drapelig porsjon lapskaus mellom granittblokkene. Våre siste tør-kede poteter gikk riktignok med.Den neste dagen drog vi av gårde til den forlokkende øya. Nansen gikk i forveien, han ville måle strandlinjen der borte. Som jeg drog etter over flåten, så jeg at det kom en bjørn mot meg. Den nærmet seg jevnt og fort på ekte bjørnemanér, den krysset opp mot vinden. Jeg gjorde meg klar til å ta imot den. Men før den var kommet på skuddhold, ble den stående der og være. Plutselig kastet den brått om, og tok bena fatt alt det den orket. — Det måtte være en mengde bjørn her hvis en skulle kunne slutte noe av alle de sporene som vi så hver eneste dag.

På øya var det et herlig liv. Snøspurven fløy kvitrende fra stein til stein. Alkekongene trakk i flokker ut og inn til råkene. Disse småfuglene hadde et sånt smittende humør at en måtte bli glad selv. Blåmåkenes lange, melodiske fløytetoner lød ned til oss. De satt høyt oppe på de spisse avsatsene og var redde for ungene sine. Nede ved foten av fjellet lå herlig rød snø. (Det var en algeart som gjorde at snøen var rød.) Vi syntes livet var deilig, og kløv til

fjells med fotografiapparatet. Men helt til toppen kom vi ikke, for vi hadde ikke tid. For skodda tok til å komme. Men vi speidet likevel nedover det sundet som vi seilte i. Jo, her var det vann nok. Innimellom var det noen store flak.

Så la vi fra land i kajakkene. Men vi kunne ikke ro langt for skjellis og flak. Så måtte vi trekke, og endelig stod vi ved «den store klaren». Den førte ut av sundet og ned til en isodde som stakk ut fra landet. Bak denne odden lå så å si vår skjebne. Hvis det strakte seg land sørover der, måtte det være vestkysten som vi var på. Men hvis vi fant mer land i nordvestlig retning, måtte det være østkysten.

Endelig kom vi fram til odden. Landet bøyde av sørover med godt farvann. Glade var vi, og godt kom vifram. Til å begynne med var det isvegg. Men så kom vi til et bergland, en underlig, skarp fjellvegg av forrevet basalt med teist og alkekonger i de utilgjengelige kløftene. På midten gikk det et dypt skar med meget bratt skråning ned mot begge sidene. Vi kravlet oss opp til dette skaret og speidet videre framover. Her så vi to rev som sloss om en fugl. Å nei, de var nok ikke plaget av svimmelhet de karene.

Enda mer sørover gikk farvannet. Skjønt vi var trette og slitne, og det var tid til å stanse, ble vi enige om å holde det gående med seiling. For det blåste en ypperlig seilvind. Vi seilte etter å ha styrket oss med rått kjøtt og spekk, pemmikan og brød. Vi seilte til vinden løyet av. Så rodde vi inn til iskanten ved landet og slo leir. (Landet her kalte Nansen «Brøggers forberg».)

Men vi skulle erfare at lykken er en omskiftelig ting. En hel uke var vi fylt av håpet om å få kunne komme hjem dette året. Vi hadde åpent vann. Men så lå vi stille hele uken deretter og kom ikke av flekken. Farvel skjønne håp. Vi måtte nok se til å friste livet ennå en polarnatt her. Den ble vel den verste. Bare en uke i forveien rodde vi forhåpningsfulle av gårde i stille, vakkert vær. Det var ikke ulik en vårnatt hjemme, med unntagelse av kulden naturligvis. Vi kom oss fort fram langs det nye landet. Så kom vi til en odde. Der lå det en del småøyer. Og der var det is. Vi prøvde oss fram aller innerst ved landet, men kom ingen vei for sørpe og skjellis. Så la vi oss til å sove på isen, uten å slå leir. Vi tenkte at vi fikk vente på at strømmen skulle forandre seg og så komme videre. Men før vi kom så langt, hadde vi enda et eventyr med en hvalross. Som vi rodde der i løsisen, Nansen foran og jeg etter, så jeg at det var noe som beveget seg sterkt under kajakken til Nansen. Den ble løftet i været. Først troddejeg at det var et iskoss som kalvet i det samme han kom forbi. Men jeg hadde ikke tatt så mange takene, før en diger hvalross dukker opp foran baugen av kajakken. Den ristet de lange tennene og fnøs av sinne. Jeg skåtet hvast og grep etter børsa som jeg hadde i kajakken. Hvalrossen dukket, og kom opp på den andre siden av meg. Til alt hell var jeg ikke langt unna et flak. Jeg fikk karet meg opp på det, og krøp ut av kajakken, glad over å kjenne fast grunn under bena. Jeg stod med børsa og ventet på å få godt skudd på dyret. Men hvalrossen gikk fra meg og bort til Nansen, som også hadde lagt til land og holdt på å gå ut av kajakken. Iskanten raste ut i det samme han skulle opp. Det var et hell at ikke hvalrossen kom da. Så gikk den en stund fra den ene til den andre kajakken mens vi spiste middag. Til slutt forsvant den sporløst.

Vi la oss til å sove på flaket uten telt, og ventet på bedre tider. Så våknet vi. Det var vinden som vekket oss. Den måtte ha snudd seg, for vi hadde ikke le lenger. Vi så isen blokktettet rundt oss, og vi selv var i drift på det lille flaket. Det hadde løsnet fra landisen. Det var ikke særlig hyggelig, syntes jeg. Jeg hadde nettopp drømt at jeg spiste kirsebær i en hage hjemme. Nå måtte vi i hui og hast kåre oss til vanns og over et isflak og inn på fastisen igjen. Der var vi en uke. Det var en uhyggelig og mørk tid med triste utsikter.

Tredje dagen skjøt Nansen en bjørn fra teltet. Den var helt nede ved oss og kunne blitt lei nok hvis den hadde vært av det ondsinnede slaget. Men den vendte om etter å ha betenkt seg litt. Vi lå våkne begge to i posen. Nansen hørte at den tuslet utenfor, og tittet ut gjennom et huli i teltveggen. Han fikk øye på fyren, og sendte ut en kule gjennom telthullet. Den traff bjørnen midt i bringen. Den stupte, men reiste seg igjen og ville rusle da den fikkrundkulen i siden. Så kom dødskampen. Den slepte seg bort til et kronglet isbelte, og der la den seg fint til for oss.

Den bjørnen kom godt med. Det var ikke så mye mat vi hadde akkurat da, og dette var en usedvanlig stor rugg. Vi angret forresten på at vi ikke hadde skutt sel før, for det hadde jo vært nok av dem. Jeg så en dag en ny sort

som jeg ikke hadde sett før. Det var en hel flokk av dem. Lydløst kom de opp, den ene etter den andre. Nansen fortalte meg at det var unge grønlandsseler.

En dag var vi i land. Det var et uhyggelig land. (Nansen kalte det «Hellands forberg».) Det var enestående opp-revet, og hadde oppskrudd is foran seg. Der så vi oss om etter en eventuell plass for overvintring. Men da vi gikk derfra igjen, ønsket vi begge to at det måtte være siste gangen at vi satte foten der.

Men så slo vinden seg riktig vrang. Først hadde vi den fra nordvest, og da sprakk isen innenfor oss. Vi var altså ikke på fastis likevel. Råken ble større og større, og vi drev til havs. Landet forsvant bakom oss. Men så tørnet vind og strøm, og to dager etter lå vi i sikkerhet inne ved land igjen. Imidlertid var vinden nå sterkere enn vi noen-sinne hadde hatt den. Det var helt umulig å finne le for teltet. Vi la oss ned noen timer. Men teltet kunne vi ikke ha oppe, det hadde vi over oss. Vi merket at vinden løyet av der vi lå, og tørnet straks ut for å komme av sted. Vi var langt fra land. Da vi var kommet i vei og dradd ut til iskanten, tok stormen til igjen like sterk som før. Nå førte den med seg mye løsis fra landsiden, det var selvsagt til stor hindring for oss. Vi gikk i timevis fra sted til sted på iskanten mens vi lurte på om vi kunne sette ut. Nansen var først ute for å prøve hvordan kajakken tok det i så høy sjø. Det var med nød og neppe at han kom utpå for løsisen. Kajakken greidde seg godt, og da hannådde inn igjen, grep jeg sjansen og kom meg ut jeg også. Det gikk godt. Nansen gled ut på nytt, og vi rodde av sted. Men det viste seg at det var vanskelig å komme fram på denne måten, for kajakkene var for tunge foran. Det var det medbrakte kjøttet som lå der. Vi måtte bruke bare det ene årebladet og kom ingen vei. Så la vi i land på et flak og spiste middag. Derpå rigget vi opp til seiling, for vi trodde at vi kunne seile nå siden vinden hadde løyet av litt.

Så seilte vi lenge og i høy sjø. Det gikk godt. Nansen styrte, og jeg satt og holdt utkik med bølgene som han måtte falle av for. Det var en lystig seiltur, ikke fritt for at jeg ble litt sjøsyk. Vi var redd for at sakene våre ikke skulle klare påkjenningen, især da vi dristet oss til å sette dobbelt seil. Men så kom det en byge, og i en fart måtte vi minske til halvparten igjen. Vi ble gjennomvåte. Vi måtte vri soveposen da vi slo leir. Men fram kom vi, og det var hovedsaken. Vi var i godt humør da vi krøp inn i teltet, enda vi var våte som kråker og ikke hadde noe tørt å ligge på. Om natten var det et voldsomt snøvær som gjorde teltet og posen gjennomvåte på ny. Jeg måtte opp og vri strømpeladdene mine, posen lå i en vanndam.

Det var en nydelig leirplass vi hadde funnet. Det så vi om morgenen da vi krøp oppover uren på de glatte steinene for å se oss omkring. Fjellet bak oss var av basalt. Det raget til værs med slanke, spisse søyler med en mang-foldighet av fugl. Alkekonger og måker holdt et for-skrekkelig leven. Det lød mangedobbelt sterkt mellom de forrevne klippepilarene utenfor selve hovedfjellet. Foran oss var det drevet inn is i løpet av natten. Men lenger framme var det åpent vann mot en odde i S. t. V. omtrent. Det så ut til å være en stor fjord innover mot øst. Og utover i vest lå isen. Der ute kunne vi se noen øyer i det fjerne. Men det var ikke helt klart.To dager etter brøt vi leiren ved det høye basaltfjellet, hvor det var så mye fugl. Det så stygt ut for oss med å komme fram. Men vi fikk da snodd o$s igjennom ut i fritt vann. Så satte vi kursen mot odden i S. t. V. Det tegnet til seilvind. Altså gikk vi i land på en liten holme i kursen vår og rigget opp kajakkene til seiling. Men da vi kom ut igjen, var det svak vind, og den kom rett imot oss. Så rodde vi enkeltvis. Det var stille hele natten.

Men snart kom sørosten. Den var så sterk at vi måtte bære av for den inn mot land. Nansen tok seg en tur langs stranda, men kom tilbake straks og spurte om jeg hadde lyst til å skyte en bjørn som kom ruslende. «Javisst vil jeg det!» Vi huket oss ned bak kajakkene på stranda, og ganske riktig, der kom den i full marsj rett mot oss. Den stanset og snudde i fotsporene til Nansen ikke langt vekk. «Pang!> fikk den kulen i kroppen og ble liggende. Men den var nok ikke dødelig truffet, ryggraden var skutt av så bakkroppen var lam. Den karet med forlabbene og ville av sted. Men bakdelen ville ikke med. Den satte seg ned og bet stygt i de lamme bakbena etter forgjeves å ha for-søkt å bite i såret først. Den brummet og skulte på oss som stod like ved. Men så fikk den en kule midt i planeten, og alt var forbi.

Det var en sjelden fet ung hunnbjørn. Vi levde lenge av kjøttet fra den, og skinnet hadde vi under oss om natten.

Det var en masse hvalross rundt denne leirplassen. Et sted i nærheten hadde de en plass hvor de samlet seg. De lå

og gryntet og sloss og sov i dagevis, uten å frykte noe, hverken bjørn eller noe annet dyr, langt mindre mennesket som de aldri hadde sett. Mens vi lå i teltet en natt, våknet vi ved å høre en underlig, jamrende lyd utenfra hvor kjøttet av bjørnen lå. Vi kikket ut og fikk øye på en

binne med en unge. Den stod virkelig og jämret over at den hadde mistet kameraten sin. Nansen grep etter børsa. Men vare som disse dyrene er, merket de at vi var våkne og satte av sted.

Det lot til at det var nok mat her i hvert fali. Vinden blåste så sterkt at vi ikke fikk noen beskyttelse av teltet. Vi bygde oss en steinhytte med teltduk til tak og flyttet inn i den.

VI MÅ OVERVINTRE

Vi var nå i slutten av august. Vinteren stod for døren, og dette landet var vi like klok på som før.

Vi måtte gjøre oss i stand til overvintring. Det fantes ingen annen råd. Vi hadde et svakt håp om å nå litt lenger sørover før vi slo den endelige vinterleiren. Hvis vi nå var på Franz Josefs Land, måtte vi kunne finne det stedet hvor engelskmannen Leigh Smith hadde overvintret. Vi snakket om dette. Stedet stod lokkende for oss, men farvannet var sperret av is. Fornuften sa oss at den tiden som vi hadde igjen før vinteren kom, ikke var lenger enn at vi fikk nok å gjøre med å bygge oss en hytte og skaffe mat og brensel.

Vi resignerte. Så godt vi kunne, tok vi til å innrette oss, og etter omstendighetene syntes vi også at det kunne bli godt å få hvile ut etter alle strabasser i drivisen.

Det er kanskje noen soin tror at vi gikk til denne overvintringen med fortvilelse og mørke tanker. Men sånn var det ikke, enda vi stoppet opp i hyttearbeidet av og til og så sørover isen mot havet. Å jo. Vi lengtet hårdt etter hjemmet som vi ikke kunne nå det året. Vi hadde bestandig håp, især da vi så at det gikk så godt an å leve på bare bjørnekjøtt. Men vi lærte tålmodighet, for det måtte til. Hele ferden fra først til sist var en skole i den dyden.Den første steinhytta vi bygde, var temmelig ussel. Den var så lav at det var bare så vidt at jeg kunne sitte der. Nansen måtte ligge. Teltet og et seil hadde vi til tak. Senere fikk vi bjørneskinn, men da hadde vi stadig besøk av måker på taket. De hakket og skrek og ergret oss stygt. Vi bodde en måned i hulen mens vi bygde hytta. Og vi drev jakt til vinterforråd.

Den 28. august ble vi enige om å skyte hvalross. Men nå var det ingen av dem igjen på isen, så vi måtte til havs etter dem. Men før vi nådde langt nok ut fikk jeg se bjørner. Det var en binne med unge. De kom langs iskanten mot land. Vi grep børsene og gikk mot dem. Men da de nådde stranda, fortsatte de innover fjorden fra oss. Til slutt tok de opp i lia. Vi satte på sprang etter og gjemte oss bak et koss. Det var nokså langt hold, men jeg var heldig nok til å treffe binnen i siden bakfra. Kulen gikk gjennom brystkassen og ut på den andre siden. Den brølte som vanlig, bet etter såret, sjanglet noen skritt og stupte. Ungen skjønte ikke hva det gikk av moren som la seg til der. Da den fikk øye på oss, satte den straks oppover i uren. Men et øyeblikk etter kom den tilbake igjen og la hodet sitt over morens hals. Hele tiden så den utfordrende på oss. Nansen gav den en hagl-sørpe i hodet, og den segnet over moren. Vi flådde dem, parterte dem og bredde skinnet over kjøttet for måkenes skyld.

Nå satte vi ut med sammenbundne kajakker for å få tak i en hvalross. Det var nok av dem i det åpne vannet der ute. Vi kom snart på skuddhold, og Nansen sendte en kule. En av dem trillet rundt og gikk under kajakkene mens vannet skummet. Vi skåtet alt vi kunne for ikke å få seilduken rispet opp av de lange tennene. En stund etter så vi den igjen. Øyeblikkelig skjøt vi begge to en

Slit mot land. Foto: august 1895.

«Hold igjen!» Foto: august 1895.Foto: Hi. august 1895.2—3 skudd. De traff i hodet. Stadig vendte den flabben til, så vi ikke kunne få ordentlig ram på den fra siden. Mens vi holdt på med dette, var Nansen uheldig. Et skudd gikk uforvarende av i det samme han skulle legge geværet fra seg og gripe etter åren. Kulen gikk tvers gjennom dekket og forenden, men til alt hell over vannlinjen. Hvalrossen dukket og kom opp igjen og fikk nye skudd flere ganger. Tyngre og tyngre pustet den, og øynene ble stadig mattere og vannet rødt. En siste drepende kule gjorde det av med den. Men da sank den før Nansen fikk tid til å slynge harpunen i den.

Vi ergret oss gresselig fordi vi hadde sølt bort så mye ammunisjon. Mismodige rodde vi til land igjen. Litt etter gikk det to hvalrosser opp på iskanten et stykke ute i fjorden. Vi lot dem i fred en stund mens vi hentet kjøttet fra de to bjørnene, som vi hadde skutt. Så lurte vi oss inn på dem. Vi gikk like etter hverandre, så forsiktige som indianere. Det var langt å gå over flatisen. Hvalrossene snudde seg en gang iblant, og da ventet vi urørlig stille så lenge det stod på. På denne måten kom vi kloss opptil dem. Nansen skjøt først den som lå hest til. Den var død på flekken. Den andre skvatt opp av søvnen, men i det samme fikk den en kule av meg i hodet. Men den traff for langt foran. Det gjorde det neste skuddet til Nansen også. Det var en koloss av en hvalross. Blodet strømmet ut av nesen og munnen på den, og sprutet langt utover da den boret de svære tennene ned i isen og ville i vannet igjen. Endelig! Den tredje kulen traff sånn som den skulle, og den uformelige kjøttmassen lå rolig. Se nå var vi ovenpå! Vi hadde greidd to stykker med fire kuler. Men vi hadde det verste arbeidet igjen, og det var å flå dem. Vi gikk tilbake og hentet sledene våre for å dra dem. Nansen mente at vi burde ta med kajakkene også. Og tilalt hell gjorde vi det. Før vi tok til med flåingen, blåste det temmelig sterkt fra S.O. Denne vinden ble sterkere og sterkere, så vi ble redd for at den isen vi stod på, skulle blåse i stykker, og vi drive til havs med fangsten! Det viste seg at denne frykten var vel begrunnet. For ikke før hadde vi fått halvflådd den største hvalrossen før vi opp-daget at vi var i drift. Vi skjønte at vi ikke greidde å berge fangsten vår, men håpet likevel på å redde halve skinnet med spekket på. Knivene arbeidet av all makt i det tykke skinnet. Men nei, det var ikke annet å gjøre enn å oppgi det halve skinnet og ta til takke med et kvart. I farten tok vi med oss en del kjøttstykker også og slengte det inn i kajakkene. Og av gårde bar det med oss. Ergerlige så vi på hvordan måkene tok den gilde fangsten i besittelse. På den halvflådde skrotten satt noen av dem og hakket, mens andre fløy rundt med hese skrik. De karene brydde seg ikke stort om storm og uvær, men likte godt å få seg en tripp til havs med så mye kjøtt. Vi tenkte å dra bort til kanten av flaket til lovart og dra over fastisen som ennå ikke var brutt opp. Derfra ville vi komme oss i land. Men vi kunne ikke ro i dobbeltkajakken, men måtte skilles og ro enkeltvis. Fastisen nådde vi ikke. Det var forresten langt til land. Stormen hadde brutt den opp langt innover. Vi måtte la kvartskinnet med spekket fare også, og øyeblik-kelig kastet måkene seg over det.

Nå begynte en hard ferd inn mot fastlandet. Dels bar det bortover på vannet mellom småflak. Det gikk i skum-sprøyt med kjelken bak på kajakken. Dels satte vi over halvt oppløste flak med kajakken på kjelken. Men nordvesten drev oss forbi både bjørnekjøttet og «hulen» vår. Det så jamen stygt ut til at vi skulle drive til havs enda en gang i den forhatte drivisen. Endelig oppnådde vi å få et temmelig langt stykke med åpent vann inn til land. Viinnskipet oss for siste gang. Nansen rodde først og jeg etter. Jeg hadde ikke noe på hendene fordi jeg var redd for å miste åren. Sjøen hadde vi på tvers omtrent, men det var ikke så bra for kajakken min som under normale forhold. For da pieide den å ligge over til babord. Men nå lå den enda mer over fordi hvalrosskjøttet og børsa holdt seg på le side inne i kajakken Nansen skottet over skulderen et par ganger for å se om jeg var med ennå. Det ble en strid tørn, men til vår giede så vi jo at vi kom fram enda det gikk i langsomste laget. Endelig nådde vi fram. Vi var utmaset og gjennombløte, og klynget oss til den faste iskanten i landet nordvest for «hulen». Der brakk vi løs små isstykker for å svale den brennende tørsten. Langs med landisen var det lett å komme fram til der stranda lå bar. Her trakk vi opp kajakkene og vred av oss litt vann. Så stoppet vi oss ned i posen, spiste bjørnebiff og sovnet nesten øyeblikkelig, trette som vi var, og glade fordi vi hadde sloppet fra dette eventyret også.

Men vi fikk ikke sove lenge før jeg våknet igjen. Jeg hørte en underlig klagende lyd like utenfor døren. Litt lenger borte svarte det med den samme lyden. «Det er bjørn,» sa jeg til Nansen som også hadde våknet. Vi ut, og der fikk vi øye på tre bjørner utenfor. Nansen skjøt binnen etter flere skudd. De to temmelig store ungene forsvant mellom steinene langs stranda. Men så kom de til syne ute i sjøen begge to. De stod begge to ved enden av hverandre på et lite isstykke som holdt på å synke med dem. Bare hodene var over vannet. Det var ingen hjelp i å skyte dem der de nå var. Jeg tenkte at de ville svømme til lands og lurte på dem en stund. Men nei — de drev til havs på isstykket med vinden som nå hadde spaknet av nokså mye. Vi lot dem drive. Vi måtte jo jage etter dem fra kajakk likevel.Ja, så gjorde vi oss i stand til å ta ut med kajakkene igjen. Vi var framleis våte etter den forrige turen, men nå tok vi på oss dulikker for ikke å bli verre. Men hva fikk vi ikke se da vi kom ned i

kajakkene! Jo, det var en død hvalross-skrott som lå og fløt ved iskanten! Det var noe for oss, og vi var ikke sene med å få satt den fast. Det var akkurat den hvalrossen som hadde kostet oss så mange kuler. Så fikk vi den til slutt likevel. Den var flytt opp og holdt på å drive langs landet.

Bjørnene hadde romstert stygt i kajakkene. Nansens hadde de tatt og slengt ut i vannet. De hadde rotet fram hvalrosskjøttet inne i dem, tygget litt på det og slengt det rundt omkring. De hadde visst hatt det riktig morsomt. Under dette arbeidet hadde de kommet til å splintre noen bambusspiler inne i kajakken min. Men heldigvis var den brukbar.

I mellomtiden var bjørnene drevet så langt til havs at det bare var så vidt at vi kunne se dem. Vi rodde likevel fort innpå dem. Hvalross dukket opp og pustet nokså nær ved oss. Men de lot oss i fred. Vi nådde snart ut til bjørnene og rodde rundt på utsiden. Det var meningen å få dem til å forlate isklumpen og svømme til landet, jaget av oss, og der skulle vi skyte dem. Det var den letteste måten. Jo ganske riktig! Da vi kom kloss innpå dem, slapp de seg løs og tok til å svømme innover mot land. Nå begynte en interessant jakt. Vi tok hver vår bjørn, og drev dem foran oss akkurat dit vi ville ha dem. De brummet og viste tenner når vi kom for nær dem med kajakkene. De svømte så fort som de bare greidde. Det viste seg at Nansens bjørn var flinkere til å svømme enn min som var temmelig bred over ryggen. Han kom derfor straks et stykke foran meg. Jeg måtte purre på min bjørn rett som det var, og da hveste den stygt, men det gikk jo fortere. Nå smalt detfor Nansen, han var like under land. Jeg så at han kastet harpunen for sikkerhets skyld. Derpå bukserte han den til land. Jeg styrte min bjørn bort til et sted like ut for hulen hvor det andre kjøttet lå. Da vi var ved iskanten, la jeg åren under stroppen, tok børsa og sendte kulen gjennom hodet på bjørnen akkurat som den tok noen forte tak for å svømme i land. — Og nå hadde vi dem alle tre. Binnen lå lenger øst på stranda. Vi flådde dem, og la kjøttet til den øvrige husholdningen. Og så krøp vi i posen og sov godt og lenge de rettferdiges søvn. Vi hadde ikke hatt mye hvile i den senere tid. Men nå tok vi da også den hvilen vi trengte.

Vår kostbare hvalross lå fortøyet ved strandisen der hvor isbreen skjøt seg ned i sjøen. Her var det en lang og smal bukt. Den lå godt og sikkert på dette stedet, og vi håpet at vi kunne få trukket den opp på land. Men vi gjorde ikke regning på kjøttet. Det var skinnet som vi trengte mest. Vi skulle ha det til tak på huset vårt. Og spekket ville vi bruke til brensel. Det ble et brysomt og surt arbeid å flå hvalrossen. Kreftene og redskapen strakk ikke til for å få den på land. Vi måtte flå den i sjøen. Halvparten av kjelkemeiene som vi hadde med oss siden vi kuttet kjelkene, kom nå og senere til god nytte som spake. Med øksa hogg vi tak i isen for meien. En annen liten askebite, av en meie den også, hogg vi ned så den lå fast i isen. Der gjorde vi fast den ene enden av jurings-tauet vårt. Den andre tredde vi gjennom en stropp som vi skar i det tykke hvalross-skinnet, og bandt den så i spaken. På denne måten fikk vi en slags talje og kunne utvikle større kraft. — En av oss måtte spake mens den andre flådde. På denne måten gikk det da til slutt. Men det var et svinearbeid av første rang å ligge ute på den fete hvalross-skrotten og kutte nede i vannet. Klærne våreble helt gjennomtrukket av fett. Da vi ikke hadde noe middel til å rense dem, måtte vi bruke dem sånn siden.

Mens Nansen kuttet i det tommetykke skinnet, og jeg holdt på med spaken, fikk jeg se at en ualminnelig diger hvalross kom svømmende inn i den trange vika. Den ville vel undersøke hva vi bestilte med kameraten. «Se den der!» sa jeg til Nansen. «Her skal bli greier!» Nansen grep rifla som stadig var den trofaste følgesvennen vår under arbei-det. Han spente hanen og stod klar til å benytte anledningen når hvalrossen vendte nakkeknuten til. Den var ikke det minste redd, men mønstret oss nøye og gav seg god tid. Den karen der, tenkte jeg, hadde sannelig ikke vært god å komme ut for i kajakken.

Så smalt det. Den tumlet rundt i vannet og ble liggende stille. Men snart kom det liv i den igjen. Nansen skjøt, og så lå den der bedøvet igjen. Det gjentok seg flere ganger. Den fikk 3—4 skudd, alle sammen i hodet, og enda holdt den på å komme seg unna. Jeg måtte hente flere patroner i hulen etter at vi hadde vrengt lommene våre. Men omsider sloknet da livet ut. Den falt som et offer for sin nysgjerrighet. De var visst overmåte nysgjerrige disse dyrene, og det lot til at de hadde et skarpt syn. Noen ganger kom de helt inn på stranda til oss og huket seg fast i iskanten med de lange tennene. De lå stille og giodde til de var fornøyd. Det var kanskje også denne

nysgjerrigheten som gjorde at de kjærtegnet kajakken en gang iblant når vi var ute og rodde. Dessverre var vi ikke opplagt til å sette pris på disse kjærtegnene. De var for farlige for oss.

Vi lot den gamle hvalrossen ligge og tok fatt på den nye. Den var mye fetere og større, og det var vi ikke lite glad for. Det tok oss flere dager å få flådd disse bestene. Men til slutt gikk det jo. Kjøttet av den siste tok vi ogsåog la det i en haug på stranda og bredde skinnene med spekket over.

Borte i kroken hvor hvalrossene lå, var det nok av liv. Det var «stormåkene» som var herskere over tarmer og innmat. De snøhvite, vakre ismåkene flakset sinte omkring fordi de ikke fikk gjøre hva de ville, men måtte ta til takke med det som «de store» ikke ville ha. Ismåkene var vakre, men de hadde et skrekkelig stygt skrik. De var iltre og sinte og langt mer pågående enn de tilbakeholdne, maje-stetiske stormåkene. «Krykjen» så med forakt på disse åtselfuglene. Den brydde seg ikke om mat som den ikke hadde fanget selv så lenge det var smådyr i sjøen. Og det var det nok av her. Med sin lette, grasiøse flukt under-søkte den i flokkevis vannet utenfor iskanten, og speidet med de skarpe øynene etter mat. Av og til pilte den ned i vannskorpen, og kom så opp igjen med en liten reke i nebbet. Plutselig kunne den fare forskrekket til værs, en større mørk fugl kastet seg skrikende over den og hakket den med nebbet. Det var «tyvjoen». Den skulle ha mat den også, den levde av det som andre fanget for den. Den forfulgte krykjen med hese skrik og hakket så lenge i den at den måtte slippe det som den hadde i nebbet. Som et lyn var røveren over byttet.

Det hendte ofte at vi stanset i arbeidet og så på denne kampen for tilværelsen. Men hva var det? Hele fugleflokken plutselig skrikende i været! Jo, der hadde vi det! Fra rundingen av breen kom Mikkel rev til syne, to-tre i følge. I galopp kom de for å ta kommandoen over tarmer og innmat, det var akkurat som om det ikke skulle være mennesker til stede. Når vi satt stille, kom de kloss innpå oss, og lurte på hva det var for slags ny stein som var kommet i uren. Så rev og slet de i kadaveret, helt til de ble lei av det og tok bena fatt og løp om kapp så de låflate over isen. Plutselig var det stopp, og så bar det til-bake igjen som et lyn mens måkene skrek og bar seg. Jo, det var da liv her oppe hos oss også så lenge det varte.

Den 7. september begynte vi for alvor på vinterboligen. Vi valte en flat plass med jord og mose på. Det var opp-under et sted hvor fjellet kom fram av isbreen og dannet en steil ur hvor vi fant nok stein til byggemateriale. Smale utløpere fra breen gikk hist og her i uren. Vi stakk opp grunnen, 6 fot i bredden og omtrent 9—10 fot i lengden. Vi bar stein fra uren og bygde på den måten at vi grov oss like så mye ned i jorda som muren reiste seg. Inn-gangen var i det sørvestre hjørnet hvor vi grov en husgang som ble dekket over med stein, isblokker og snø. Vi måtte krype ut og inn på samme måten som eskimoene.

Men det var ikke så lett å bygge uten redskaper og uten spor av annet trematериale enn ski og staver. Veggen gikk nok an, men det var ikke så greitt å få til taket uten tre-verk. Byggesteinen vår var ikke sånn at vi kunne mure hvelv av den. Heldigvis fant Nansen en dag en diger rek-vedstokk i stranda. Den hadde frosset fast i uren. Vi ble nå enige om å bruke denne stokken til mønebjelke og tekke over den med hvalross-skinn. Vi hadde ikke for mange redskapene: det var en kjelkemeie, et løst bjørne-spyd, en mikroskopisk liten øks og skistaver med pigg på. Det var alt. Av et hvalross-skulderblad og en fløtstokk, sammen med noe av en skistav, laget vi en spade. Men den ble snart slitt opp på det hårde gruset. Bjørnespydet og skistaven tjente som hakke, inntil Nansen slo ut en tann på den ene hvalrossen, og jeg satte skaft på den av en annen rekvedstokk. En dag kunne det være så mildt at det silrant vann inn på oss. En annen dag var det stiv-frosset. Det vi grov ut, kastet vi opp på muren, og vi fylte grus og mose mellom steinene. Det tok ikke så lang tidå bygge opp selve muren. Men det var verre med taket. Mønebjelken lå trosset langt nede i jorda med den tykkeste enden. Røttene satt ennå fast. Men det ble kveld før stokken var av, enda jeg satt ganske trutt og knattet og hogg. Neste dag måtte vi ta en ende av stokken og ake oss oppover den storsteinete uren, helt til vi kom lenger opp hvor det liksom var et platå. Derfra var det lett å få rullet den bort til hytta. Med anspennelsen av alle våre krefter greidde vi å rulle den digre stokken opp til toppen av de skrå, lave murene. Nå ble det så kaldt i været at vi måtte se til å få spekket hvalross-skinnene våre. Heldigvis fikk vi en tøværsdag så arbeidet ble gjort på en skikkelig måte.

Det var siett ikke noen lett sak å frakte de tunge, tykke skinnene bort til hytta. Det var fire halve skinn. Det første

satte vi tau i hver ende på og rullet det bortover hele uren. En temmelig lang vei. Det andre skinnet drog vi på kjelken et stykke langs stranda over is som var litt skrøpelig. Siden bar vi det på en ski og en bambus-stang. Det tredje bar vi hele veien. Mer rakk vi ikke den dagen. Da vi tok fatt på det fjerde skinnet, var det stiv-frosset. Vi hadde ikke fått de andre ordentlig opp på taket heller. Ja, så var det ikke annet å gjøre enn å putte de stivfrosne skinnene ned i vann. Vi måtte ha dem så tint opp at det gikk an å behandle dem.

BJØRNEJAKT HVER ENESTE DAG

En morgen gikk vi som vanlig på arbeid langs stranda fra «hulen» og bort til «hytta». I neven hadde jeg vann-spann og børse. Da fikk jeg se at Nansen som gikk i for-veien plutselig stoppet opp og trakk seg försiktig tilbake. Det var en bjørn som stod og snuste på det fjerde skinnet,som den hadde trukket opp fra vannet hvor det lå til bløting. Nansen gikk etter børsa si. Jeg hadde jo min med meg og lurte meg inn på fyren bak noen store steiner. Jeg kunne ikke gå lenger fram, for det var et helt åpent stykke mellom meg og bjørnen. Men det var for stort skuddhold, så jeg ble liggende der og ventet rolig på at den skulle komme mot meg. For den stod snudd mot meg, det lot til at den ville fortsette i den retningen. Sett meg hadde den ikke. Men den tok veien rett opp i uren opp til hytta. Nå var det enda vanskeligere å få skudd på den. Den gikk like bort til hytta og snuste på taket. Men hvem kan beskrive min forbauselse da jeg så en ny bjørn komme opp fra hyttas indre gjennom taket! Den hadde revet ned skinnene derfra. Den stod på steinsenga og brummet og langet ut med labben etter den nyankomne. Den ville ha hytta i fred.

I mellomtiden kom Nansen tilbake. Samtidig gikk den ene bjørnen ned mot stranda igjen. Jeg gjorde ham opp-merksom på bjørn nr. 2, som nå hadde krabbet seg helt opp på hytta. Det eneste vi hadde å gjøre, var å gå på og skyte på så nært hold som mulig. Nansen skulle ta den som var nede ved stranda, og jeg skulle ekspedere den andre som var oppe ved hytta. Vi sprang samtidig fram fra gjemmestedet vårt mot bjørnene. De ble ytterst for-skrekket da de fikk øye på de tobente skapningene som sprang mot dem, og av gårde satte de begge to. Nansen fikk sendt sin en kule i bakdelen. Min dreide først rett opp i en snøskavl som lå under fjellet på oppsiden av hytta. Så travet den i en bue nedover mot isen igjen.

Nansen var et stykke lenger borte. Han var i full gang med å forfølge den sårede. Men min bjørn gjorde en stor bue ut over isen. Det var selvsagt umulig for meg å følge etter, og derfor nøyde jeg meg med å iaktta dens beve-gelser. Jeg stod skjult bak et iskoss på stranda. Jeg la merke til at den var svært opptatt av kameraten sin og Nansen. Den nærmet seg mer og mer bort til stranda hvor det var blod på isen og hvor sporene av forfølgelsen be-gynte. Den ville undersøke sporene etter den fremmede skapningen som opptrådte så plutselig her. Men nå var den også kommet nær nok for meg som lå skjult. Den fikk sin bekomst. Først et ryggradskudd, og så ett gjennom hodet. Det siste skuddet fikk den riktignok ikke før den hadde karet seg et stykke på glattisen til sikrere flak.

Jeg gikk straks i gang med flåingen, og var nesten ferdig da jeg så Nansen komme rolig spaserende med hendene i lommen og børsa på ryggen. Da jeg ikke hadde hørt noe skudd fra ham, trodde jeg at han hadde gitt opp forfølgelsen. Da han kom nærmere, sa jeg: «Det var leitt at vi ikke skulle få den andre også.» — «Jo. Vi har nok fått den,» svarte Nansen. «Det var et svinebeist, men nå ligger den døende oppi en snøfane på breen lenger inne.» Så fortalte han at bjørnen hadde snudd inn mot land igjen og lagt seg i snøen litt opp på breen. Nansen skulle da i ro og mak gjøre det av med den på nært hold, men da kom den rausende mot ham så han måtte rappe seg å skyte.

Så hadde vi dem begge to og drog dem til den felles store kjøtthaugen utenfor «hulen». To riktig fine ung-bj ørner var det. Det var nydelig kjøtt. Men dessverre hadde de ødelagt taket på hytta, så vi måtte ta alle skinnene ned til vannet for å tine dem opp. Det var også et anstrengende arbeid, og ordentlig strekk på dem fikk vi ikke da vi bar dem opp på taket igjen. Vi skar da tykke reimer av skinnene og laget stropper til store steiner som vi hengte i enden på skinnene. Stroppene var så lange at de gikk ut over murene på begge sidene.En morgen på slutten av oppholdet vårt i hulen så jeg en klynge med hvalross da jeg tørnet ut og leste av temperaturen. De lå på isen ikke så langt ute i fjorden som nå var frosset til hele veien. Men hvalrossen var likevel kar om å få hull på den. Den stanget mot isen undenfra med det uformelig tykke hodet. Vi kunne høre den lang vei, og opp kom den

så spruten stod av vann og isbiter.

En stund stod jeg og så på disse hvalrossene. Det kom stadig flere nye til som karet seg opp på iskanten og ble tatt mot med grynting og hogg av den største som lå på flaket. Vi hadde sett det før, og vi fikk se det nå igjen på hvilken eiendommelig måte disse dyrene tar imot kameratene sine. Blant dem som lå på flaket, var det en stor okse med lange tenner. Av og til løftet den hodet i været og hogg om seg til høyre og venstre, det var klart at den ville vise sin overlegenhet. De andre fant seg i det. Og blant disse hogg de sterkere på de svakere igjen. Hver gang det kom en ny til iskanten for å elte seg opp, anstrengte gammeloksen seg i høy grad med grynting. Den hogg rundt omkring seg for å gjøre nykomlingene oppmerksom på at den var i stand til både å nekte og å gi fremmede adgang til plassen. Nykomlingen la seg da meget spak i ytterkanten av klyngen.

Jeg stod og så på det en stund. Da kom Nansen ut. Vi talte 11 stykker, og det kom stadig flere. Vi ble enige om å skyte to av dem. Særlig hadde vi lyst på helt unge dyr. Så listet vi oss inn på kolossene. Det var en del skrukoss og ujevn is mellom oss og dem, så vi kom oss usett langt innpå dem. Men det aller siste stykket av veien var åpent. De merket oss og ble litt urolige og skubbet seg nærmere vannet. Vi oppdaget unger blant dem og felte hver vår. Den som jeg skjøt, lå helt ute ved kanten og fikk tid til å jumpe i vannet da den fikk kulen. En gjorde det sammefor Nansen. Men den andre som han skjøt, ble liggende på flekken. Den ene etter den andre för uti på hodet og holdt et fryktelig leven. Det ble liggende igjen to voksne hvalrosser. Den ene av dem skjøt jeg steindød med ett skudd. Den andre lå helt rolig mens jeg gikk innpå den med børsa i anlegg. Nansen benyttet anledningen til å fotografere situasjonen. Hvalrossen så på oss og på den døde kameraten, og kunne ikke skjønne hva som gikk av den siden den ikke ville gå med i vannet. Endelig gikk den da alene ut til de andre. Et øyeblikk var vannflaten rolig. Men så bruste det plutselig opp med skumsprøyt så det putret bortover. Hodene med de lange tennene kom opp og de blodunderløpne, stygge øynene så sinte på oss. «Høvdingen» hogg tennene sine rasende i iskanten og hevet seg opp på den. Men så slapp den seg ned igjen og dukket. Vi hørte den stange i isen under bena våre, men heldigvis var det et gammelt, solid flak som vi stod på. Ellers ville det visst ikke ha vart lenge før de hadde brutt det i stykker. Litt etter litt forsvant de til havs, og vi flådde i ro de to som vi hadde felt. Plutselig dukket «høvdingen» opp like ved siden av oss med et fælt brøl så vi skvatt. Den kunne nok ikke glemme hva som var hendt. Et par ganger til kom den igjen, så forsvant den for alvor.

Vi flådde det skinnet og spekket som vi kunne få av hvalrossene der de lå. Vi gad ikke bakse videre med dem for å få snudd dem rundt på den andre siden. Det var to svære lass vi hadde da vi drog inn til stranda. Mørket kom. Vi var i et ypperlig humør.

Dette hendte den 24. september.

Etter den store fangsten hadde vi altså mer skinn å ha på taket, men vi måtte bløte det opp først. Mens vi holdt på med det i et huli ved stranda, var det en hvalross som brøt gjennom isen lenger ute. Straks den fikk øye påoss, forsvant den og kom opp like borte ved hullet vårt for å se hva vi drev på med. Jeg tok den avbrutte kjelke-meien, vårt uunnværlige redskap, og gjorde meg klar til å denge til hvalrossen med den. Men den var redd for meien, dukket under og forsvant.

Den 16. september skjøt vi en bjørn som vi kalte «Vannbjørnen». Om morgenen gikk Nansen bort til hvalrosskadavrene for å hente noen sener som han hadde skåret ut av ryggen på dem til tråd. Da fikk jeg se en bjørn som kom luskende bortigjennom kossene ut mot nyisen. Jeg plystret og gjorde tegn til Nansen. Men han hverken hørte eller så, for han var helt opptatt med å lete etter senetråden, som reven hadde dradd av gårde med. Det lot til at bjørnen ville avlegge hvalross-skrottene et besøk den også. Nansen hadde ingen børse. Jeg tok da min og sprang bortover til ham. Men bjørnen tok veien langt ut over nyisen, langs kanten av den eldre. Nå hentet Nansen geværet sitt han også, og vi ble enige om at han skulle gå i en stor bue utenom bjørnen for å avskjære den veien videre utover. Jeg skulle holde meg inne ved land og ta imot den der hvis den gikk unna for Nansen.

Men det lot ikke til at den var noe videre redd. Den reiste seg og gikk mot Nansen som siktet på den. Så betenkte den seg og gikk sakte ut over den nyfrosne isen igjen. Nå måtte Nansen skyte enda holdet var langt. Et skudd gikk over. Men det neste traff. Jeg så røyken og ildglimtet i børsemunningen, og bjørnen skvatt og gjorde

noen veldige byks bortover, lenge før selve lyden av skuddet nådde innover til meg. Men tynnisen var ikke sterk nok for karen og igjennom bar det. Nå var det umulig for meg å se lenger hva som foregikk. Nansen ropte og skrek mot meg, og til slutt skjønte jeg da såpass at jeg skulle komme med tau og kjelker. Da jeg nådde borttil,lå bjørnen og fløt i vannet. Det var en svær, fet rugg med nydelig hvit pels. Da den forsøkte å kåre seg opp, hadde den slått i sund isen rundt seg. Det ene forbenet var skutt av. Nansen hadde ikke villet skyte på den lenger for han håpet at den ville dra seg selv opp på isen. Men den døde under forsøkene, og nå måtte vi prøve på å få den opp. Men det var lettere sagt enn gjort. Hvergang vi hadde fått litt av den opp, gikk isen i stykker og vi var like langt. Mens Nansen gikk og ventet på meg, og bjørnen lå der og fløt, så han plutselig at den fikk et voldsomt støt unden-ifra. I neste øyeblikket så vi det velkjente hodet av en hvalross. Den glante en stund på Nansen, men brydde seg ikke et spor om bjørnen. Til slutt skjønte den visst situa-sjonen og forsvant igjen og kom ikke mer til syne.

Vi måtte hogge en smal renne i tynnisen for å få bjørnen opp på fast is. Vi hogg oss fram til et gammelt flak. Gjennom rennen førte vi tauet. Den ene enden av det var rundt bjørnehalsen. På denne måten drog vi bjørnen i vannet under isflaten inn til sikker is.

Det var mye strev med «Vannbjørnen», men så var den verdt det også. Det var mørkt om kvelden da vi kom inn til den store kjøtthaugen utenfor hulen med hvert vårt tunge lass. Men det var ikke mørkere enn at jeg kunne se tre bjørner som stod og glefset i seg av spekkhaugen borte ved de første hvalrossene.

Jeg plystret sakte til Nansen som gikk litt foran med lasset sitt. Han ble oppmerksom, jeg pekte, og dermed fikk han øye på dem han også. Sant å si var det ingen av oss som var særlig lystne på en bjørnesjau nå igjen. Forlengst var vi blitt enige om at det var bare to ting som vi hadde lengtet etter, og det var posen og en diger gryte med kjøtt. Men det gikk jo ikke an å la dem gå heller. Børsene kom av ryggen og vi gikk inn på bjørnene. Det var en binne

s.med to unger. De fikk været av oss før vi kom på skudd-hold, og glade var vi. Nansen skar kjøttet til kveldsmaten, jeg hentet saltvann og fersk is til husholdningen, leste av temperaturen osv. (Det var omtrent 20 graders kulde.) Da fikk vi igjen øye på tre skikkelser som satte kursen like på spekkhaugen. Så fort vi bare greidde listet vi oss bortover og var der før bjørnene. Der satt vi som noen billedstøtter i steinuren, Nansen siktet på binnen så godt han kunne i mørket. Han skjøt da den passerte forbi oss. Den brøl te, kastet seg rundt og jumpet noen skritt utover isen og ble liggende. Ungene stanset de også, men la på sprang da vi nærmet oss. Det var umulig å få skudd på

dem. Vi var ikke sene om å dra binnen til lands og få revet skinnet av den. Endelig kom vi da til ro i den elendige boligen vår. Men først ytet vi «Vannbjørnen»s kjøtt full rettferdighet.

Den neste dag merket vi at småbjørnene hadde vært borte ved stedet hvor vi hadde flådd moren. Der hadde de spist opp noen spekkbiter som de fant i magesekken hennes. Nå så vi dem trave fram og tilbake langt ute på isen. Vi tenkte at de ville komme innover igjen hvor moren lå, og det gjorde de også. Vi listet oss inn på dem, men kom ikke ordentlig på skuddhold. Nansen sendte en kule, men uten resultat. På ny la de i vei som to parhester. Vi kunne høre at de trampet i isen.

Så gikk vi løs på hytta som snart var ferdig. Vi stelte på taket og husgangen. Ennå en gang var vi etter bjørne-ungene, men nå var de blitt så sky at det var umulig å komme inn på dem.

Et vindu, dvs. en glugge, laget vi også i hytta, på den søndre veggen ut mot fjorden. Mens vi drev på med bygg-ingen, snakket vi om hvor godt det skulle bli å flytte inn i

den. Det var jo rene palasset i sammenligning med «hulen».Måneskinn ule nf or hylla. Tegnet av S. Segelcke etter fotografi.I vinterhylla. Tegnet av Halfdan Egedius etter fotografi.

Reiseklar. Foto: 19. mai 1896.Og Nansen mente at han skulle få tid til å sitte og skrive på reiseberetningen sin der. Vi måtte ha et vindu, mente vi, for å kunne holde øye med mulig vilt nede på isen fra hyttas indre så lenge det ennå var lyst i år. Og vi trengte det siden også når solen kom igjen etter vinternatten. For det var jo ikke godt

å vi te hvordan det kunne gå, vi hadde ikke råd til å la noe slippe fra oss. Men «vinduet» kom vi nok aldri til å bruke. Vi var glad til at vi fikk det så tett som vi bare kunne for å holde ute kulden. Men først spe-kulerte vi på å få laget en rute av «sjåhinnen» i magen på bjørnen eller av tarmskinn.

Da jeg tørnet ut av hulen den 28. september for å lese av temperaturen om morgenen, fikk jeg øye på en bjørn borte ved spekkhaugen. Jeg trodde først at det var en av småungene som var kommet igjen, men snart så jeg at det var en ualminnelig voksen kar. Jeg sa ifra til Nansen som lå i hulen ennå, og så tok jeg børsa og lurte meg innpå försiktig. Jeg gikk så langt jeg kunne for å være sikker på skuddet. Det lot ikke til at den brydde seg om meg, men den lå midt oppi spekkhaugen og åt. Den lettet på hodet da jeg la an, og øyeblikket etter smalt det. Jeg hadde siktet på hodet og trodde at den skulle bli liggende på flekken. Senere så vi at kulen var gått tvers gjennom strupen på bestet, like under hjernen. Men det skulle en ikke kunne se på den. Uten å skynde seg reiste den seg fra spekket, verdiget meg et fortørnet blikk og tok til å gå med majestetisk gang ut mot isen. Det var som om ingen ting var hendt. Men så fikk den et skudd i kroppen så ryggraden ble lammet. Det brakte mer liv i fyren. Nå var også Nansen kommet til. Han gav den to skudd han også, og jeg sendte enda ett til. Så fikk den det siste drepende i hjernen. Det var en umåtelig stor bjørn, den største vi hadde sett. Men skrekkelig mager var den. Nåhadde den fylt seg med spekk så magen stod som en tromme. Det var visst flere måneder siden den hadde smakt mat, Gud vet hvor den hadde vandret henne, kan-skje den kom fra selveste Nordpolen! I dødskampen hadde den gitt fra seg en hel del spekk. Nå lå det tunge bestet og tinet seg ned i isen så den holdt på å gå igjennom. Vi fikk travelt med å trekke den opp på sikker is. Det var ikke spor av fett å oppdage noe sted på den. Derfor kalte vi den også «Magerbjørnen». Men for en feli den hadde! En sånn en kunne en lete lenge etter. Langt, fint, glinsende ragg og sokker på labbene. «Det er en 1200 kroners feil,» sa Nansen. Vi brukte den til underlag på steinsenga vår i vinterens løp.

Den bjørnen hadde gjort noe annet enn å romstere i spekkhaugen vår. For nede på stranda mellom kossene fant vi den ene av de to bjørneungene slått i hjel. Den andre lå der også, stiv og livløs, vi fant den først dagen etter. Antagelig hadde småungene om natten nærmet seg spekkhaugen og stedet hvor moren fant sin død. Så traff de på den gamle grinebiteren, og ham ville de kanskje ha til kamerat. Men det var nok en som ikke brydde seg om konkurrenter ved matberget. Den hadde simpelthen gitt dem en dask med den fryktelige poten. En av dem hadde den labbet etter ut på isen, det kunne vi se på sporene.

Ofte mens vi flådde de bjørnene vi skjøt, kunne jeg ikke annet enn beundre den storartede muskulaturen i for-labbene på disse dyrene. Men da jeg så «Magerbjørnen»s labber, steg denne beundringen til det høyeste. Et sånt virvar av knudrete muskler og sener som snodde seg fra skulderbladet og ned til de lange krokete klørne skulle en vel aldri ha sett. Det var ikke til å undres over at ungene var skjeve i skallen der de lå. Den karen måtte kunne slå skjevt hva det skulle være. Et fryktelig dyr var det, somikke engang gjorde noe av en riflekule gjennom strupen og begge kjakene.

Endelig om kvelden samme dag flyttet vi inn i vårt nye palass. Noe av det siste som vi gjorde i stand, var steinbenkene som vi skulle ligge på. Vi syntes at det skulle være fint å ha hver vår seng sånn at vi kunne snu oss akkurat som vi lystet uten å være avhengige av hverandre når vi skulle rundt på den andre siden. For inntil nå hadde vi måttet snu oss begge på én gang. Så sprettet vi opp ull-posen for å ha et teppe hver å ha over oss. Skinnene fra taket i «hulen> sammen med noen av dem som ennå ikke var spekket, brukte vi også på senga. Et par tranlamper fikk vi endelig også tent her inne. Men den natten frøs vi temmelig kraftig, for skinnene vi lå på, var isete og rimete. Vi var glad da det ble slutt med den natten, og vi braste opp varmen og kokte en ordentlig por s jon kjøttmat til frokost. Vi syntes ikke vi kunne få nok av fett og kokhet bjørnesuppe i oss. Sånn hadde vi ikke følt kulden siden de kaldeste dagene i drivisen. Og det første vi gjorde, var da også å sy sammen ullteppene til en pose, bare neste dem hist og her. Vi måtte spare på tråden nå. Ved hjelp av skistavene og litt rekved fikk vi i stand et sengested tvers over de enkelte sengene. Vi var glad for å kunne flytte sammen i fellesposen igjen neste natt, enda vi lå fælt ubekvemt. Underlaget med stokkene rettet vi på, og bygde opp med stein i stedet.

Det var ikke stor varmen tranlampene presterte. Men det ble da såpass under taket at hvalross-skinnene tinte opp

og ble hengende i en stor bue. På den måten gled de fra hverandre i kantene sånn at det stadig dryppet mellom dem fra snøen som lå oppå og smeltet. Buktene stod fulle av vann. Vi strakte skinnene på ny og la skinnstykker og rekvedstykker i sprekkene. Det hjalp en liten stund, mensnart var det like ille igjen. Da måtte vi gå i gang med å panele taket med bjørneskinn. De stivfrosne skinnene lå utenfor hytta. De ble nå tatt inn og tint opp og siden brukt til å ligge på, mens vi tok dem som vi hittil hadde hatt i senga og fikk dem opp i taket ved hjelp av små-spiker og levninger av teltet. Det var en sørgelig behandling disse verdifulle bjørneskinnene fikk, lang tid tok det og et grisearbeid var det.

Inne i hytta hadde vi på hver langvegg en ski som var gjort fast i stropper som gikk gjennom muren oppunder takskinnet. Mellom disse skiene brukte vi da å strekke ut skinnene som skulle tørke. De måtte henge der i ukevis før vi kunne ta dem ned og få plass til nye.

Foruten den egentlige svære mønebjelken måtte vi stive opp taket på begge sidene med ski, bambusstokker og de to årene våre. Det ble så godt som det lot seg gjøre. Siden, da kulden kom riktig i været, frøs hele taket til en stiv masse med tykt snølag oppå. I det sørøstlige hjørnet bygde vi en peis med bjørneskinn til hette. Røyken gikk gjennom et huli i hvalross-skinnet og opp gjennom en pipe som vi bygde av snø, bjørneknokler og hvalrosskjøtt. Når det var slokt på peisen, stakk vi en skinndott i hullet for å få det tett. Det hendte jo undertiden at snøpipa tok til å smelte, især når det ikke var så kaldt i været og vi braste opp en sterk varme for å steke oss en førsterangs biff. Da dryppet det sotvann ned i pannen til oss, men det tok vi ikke så nøye.

I hjørnet mot sørvest hang det et skinn ned fra taket og dekket for åpningen til husgangen. Og den veien krøp vi da, når vi skulle ut i det fri. Det gikk opp gjennom et huil som det lå et bjørneskinn oppå. Det var ytterdøren vår. Det var ofte vanskelig nok å komme ut om morgenen når vinden i nattens løp hadde blåst sammen snøen til enhard fane som hvilte tungt på dørskinnet. Særlig var det vanskelig for Nansen. Han var så lang at han ikke kunne få krøpet sammen i den trange gangen og få ordentlig tak med ryggen til å stemme mot skinnet. Men han måtte løsne snøblokken langs kantene av skinnet med kniv eller skistav før han kunne få det opp.

LIVET I VINTERNATTEN

Nå begynte det et trist og ensformig liv for oss to i vår tredje og verste polarnatt. Men alt i alt hadde vi det nokså godt. Det kunne jo ha vært verre. Det var en betryggende følelse å vite at mat hadde vi nok av. Spiskammeret vårt var rikelig forsynt med bjørnekjøtt. Lår og boger og hele skrotter iblant stod plantet opp i snøen rundt hytta. Vi hadde også gravd ned i snøen det lille vi hadde igjen av sledeprovianten, og dekket det over med stein for reven. Det torde vi ikke røre før vi skulle av sted igjen. Det kunne også bli på tale å bruke det som en slags medisin hvis en av oss skulle bli syk av den ensformige kjøtt-maten. Men den bekom oss stadig like bra.

Vi lå mest i soveposen hele tiden, både dag og natt, og sov alt hva vi var god for døgnet rundt. Hver morgen kokte vi kjøtt og buljong. Og hver kveld stekte vi bjørne-biff. Middag brukte vi ikke. Vi byttet på å være kokk en uke av gangen. Ved siden av hodegjerdet vårt stod tran-lampene som brant døgnet rundt. De bestod av skåler som var bøyd til av ny sølv. Veker tok vi av doktorposens inn-hold, plaster og bind. Lampetranen ble smeltet i en gryte som var laget av den ene parafindunken. Han som hadde kokkejobben, lå forrest i soveposen. Han hadde plikt til å holde lampene i orden døgnet rundt. Da trengte vi ikke fyrstikker. Kokken måtte passe på i tide å ta inn et låreller en bog, ja undertiden en hel bjørn når den var liten. Så måtte han stille det opp mot peisen så kjøttet kunne bli tint opp til det skulle brukes. Det ble naturligvis svart og stygt av soten, men vi syntes ikke at det gjorde noe. Den som hadde fri for kokketjenesten, sørget for fersk og salt is til husholdningen eller aller helst saltvann, hvis det var mulig å få tak i noe. Salt hadde vi ikke. Vi hadde tatt med litt fra «Frams>, men det var bare litt bordsalt i en sennepsboks, og det ble brukt opp lenge før vi var klar av drivisen. Det gikk uker av gangen uten at vi hadde det minste salt, hverken i form av is eller vann. Det saltet som fantes i kjøttet, måtte alså være nok for det menneskelige legeme. — Vi hadde stadig en halv parafindunk hengende over tranlampene. Det var fylt med is. På den måten hadde vi drikkevann til enhver tid.

Vi gikk ikke utenfor døren mer enn høyst nødvendig den vinteren. Det var for kaldt i de fettete, tynnslitte klærne våre, og blåse gjorde det som oftest så det gikk gjennom marg og ben. Men når været var pent med nordlys eller

måneskinn, da trosset vi kulden og sprang opp og ned utenfor hytta.

Revene gikk rundt hytta som andre husdyr. De gnog på bjørneskrottene. Men vi lot dem gnage, for vi hadde kjøtt nok. De kunne komme en to-tre i følge og trampe på taket. I begynnelsen likte vi ikke dette, det var så lydt allting i den strenge kulden. Så måtte vi altså banke i mønebjelken til dem. Men det var fåfengt. Det var så vidt at de ville gå når vi krøp ut i husgangen, slo opp dørskinnet og steg opp av jorda. Da skrek de høyt av forundring og sinne. Det klang uhyggelig i vinternatten. Det måtte være rart for reven å se en tobent skapning dukke opp av selve jorda. Hva skulle mennesket gjøre her innen-for dens enemerker, som den hadde hatt uforstyrret sam-men med bjørnen i tusen år? Måtte ikke alle, både den hvite og den blå, gi sin harme luft over sånt?

Reven drog av sted med alt hva den kunne komme over. Det var ting som den ikke hadde den fjerneste bruk for, men som kunne være viktige for oss. Silkehoven som vi skulle ha til å fange smådyr i sjøen med, hadde Nansen lagt f or sk j ellige ting i og gjemt ved en stor stein. Fra dette stedet stjal reven en harpunline, en liten pose med stein-prøver som Nansen hadde tatt med seg fra det første bare landet vi traff på. Men det verste av alt var at reven stjal et snørenøste som vi skulle ha fabrikert sytråd av. Termometeret hadde den særlig lyst på. To ganger drog den av gårde med det, men vi fant det igjen. Tredje gangen tok den det visst med seg inn i hulen sin, for vi fikk aldri se det igjen mer. Nå hadde vi bare et minimumstermometer tilbake, og det surrer vi forsvarlig fast til en av sledene som gjorde tjeneste som termometerbur. Det var et stort termometer med tydelig grei inndeling, søylen var av me-taxylol og rødfarget. Vi kunne få en noenlunde korrekt avlesning, selv når det var mørkt. Vi fikk aldri i stand en lampe eller fakkel til å gå ute med, det ble bare med snakket. Det var synd at vi ikke hadde råd til å skyte reven som gikk der sånn som et annet husdyr omkring oss. Og blårevskinn som var så kostbart! Men det var ikke så verdifullt for oss. Det var bare kjøttet som tellet, men en reveskrott var for lite til å ofre en patron på. Nansen skjøt riktignok to i ett skudd en gang, og en annen gang var han nødt til å skyte en som ikke ville vekk. Vi syntes forresten at hvitreven var penere enn den blå. De var så kritthvite at det nesten var synd å ta i dem, og de hadde så bløt og fin en pels. Vi fikk likevel bruk for dem, men ikke før vi reiste ut fra hytta. Da skar vi opp de fine skinnene og brukte dem til å binde over åpningen påtranposene våre for at ikke tranen skulle renne ut under-veis.

Nyttårsaften var jeg oppe under breen i steinuren i klart måneskinn. Jeg lette etter en flat stein som kunne passe til revefelle. Jeg fant da en som ikke var så aller verst, og fikk rullet den ned til hytta. På taket satte jeg så opp en feile med stillepinner som vi avså en askebit til. Jeg holdt på å fryse fingrene av før jeg fikk den opp. Men endelig stod den der med en deilig brent spekkbite på. Nansen og jeg la oss i posen og lyttet. Vi var sikre på at det ikke ville gå så lang stunden før reven kom. Jo ganske riktig! Der var den! Bums! sa det i taket, og steinen falt, men reven kom visst unna. Jeg ut for å se. Fellen var nede, og reven var vekk. Steinen var nok for kort. Reven hadde fått tid til å trekke seg unna før den falt.

Så tok jeg et stivfrossent hvalross-skinn og forsøkte med. Det var da stort nok, og tungt nok måtte det bli når jeg la en stein oppå. Men reven holdt bare moro med hele stasen. Stillepinnene fant jeg igjen helt nede på isen ved stranda. Den hadde ikke nok med spekket, men syntes den måtte ta pinnene med. Så gav jeg det opp.

Nansen likte revekjøttet svært godt. Jeg husker at en gang jeg var kokk stekte jeg en hel rygg til ham. Jeg spiste det også, men likte det ikke så godt som bjørne-kjøtt. Forresten var det forskjell på dette kjøttet også naturligvis. Vi fikk 19 bjørner i alt før vi forlot hytta, og da var det ikke så svært mye kjøtt igjen enda. 13 stykker spiste vi ombord på «Fram» og i «Lengselens leir», og før vi kom til hytta, spiste vi også opp en del. Når vi hadde tatt inn en bjørn og begynt å spise, avgav vi vår kjennelse om smaken, og vi mente å kjenne de forskjellige dyr. «Vannbjørnen» var delikat, og så hadde vi en som vi kalte for «Feitbjørnen». Men hest var de to «Kajakkbjørnene».Den ene ble da også julemat. Lårene på «Magerbjørnen» var siett ikke så ille som vi først hadde trodd. Sidene av ungbjørn var nydelige, især når vi kokte dem.

På noen av bjørnene tok vi ut magesekken under flåingen. Den vrengte vi og fylte med blod som frøs til en fast masse. Dette stekte vi da senere i pannen. Det beste vi visste av bjørnen, var ristet hjerne, men den var også aldeles delikat.

Den som var kokk, måtte også oppvarte den andre. Når maten var kokt, krøp vi ned i posen. Gryta ble satt på steinbenken ved sengekanten, blikk-koppene kom fram, og kokken fisket opp i gryta etter stykkene. Så brukte vi våre fem fingrer og spiste lenge og vel. Til slutt nøt vi buljongen i lange drag, og så var vi ferdige og lukket øynene for å sove videre mot våren og lyset.

En gang iblant hendte det at jeg våknet ved et dunk i ryggen. «De snorker!» sa Nansen, og han måtte få meg til å forandre stilling, for da holdt jeg opp.

Vi hadde ikke så verst temperatur inne i hytta. Jeg la termometeret under hodegjerdet vårt en gang. Da viste det -f- 7°. Men innved veggen var det nok kaldt, især når det blåste ute. Hele hytta var hvit av rim. Når det var omslag i været, smeltet det øverste ved taket og rant nedover i køya vår, så skinnet frøs fast til steinen. Nede ved gulvet og et stykke oppover mot midten av veggen frøs det en tykk isvoll.

Klærne var fulle av fett, og hang fast til kroppen. Vi håpet å få sydd oss nye av bjørneskinn, men det måtte vi gi opp da det gikk så smått med å tilberede skinnene. Det var bare så vidt vi fikk til en sovepose og votter og noen lapper. Men da våren kom, sydde vi en utmerket drakt hver av ullteppene våre.

Hår og skjegg vokste vilt på oss. Ansikt og hender varsvart og fettet. Vi var fullstendige villmenn. Det var en plage for oss å stelle med alt dette spekket og ikke ha noe som vi kunne tørke hendene våre på en gang iblant. Hver gang vi hadde skutt en bjørn, var det ikke noen sak. Da vasket vi hendene i blod og ble skinnende hvite og rene. I hytta brukte vi levningene av teltet som håndkle. Da det var brukt opp, måtte vi nøye oss med litt mose som ble hogd løs under snøen med den lille øksa vår og tint over peisen. Men det hjalp best å skrape med kniv. Nansen ble hudløs på låret av all denne skitten. Av og til måtte han smelte vann i en kopp og ta en fille av doktorposen og vaske seg med. Å, hvor vi lengtet etter renslighet! Myke, bløte ulltepper, istedet for våre fettfiller som hang fast til kroppen! Å, såpe og varmt vann! For ikke å snakke om et dampbad.

Lite ante vi da at mr. Jacksons engelske ekspedisjon befant seg på samme øygruppen en måneds reise lenger sør. Det var åtte mann av dem, og de lå i et skikkelig bjelkehus og levde sivilisert på alle måter. Et godt bibliotek hadde de også, det kunne vært noe for oss som bare hadde en gammel sjøkalender. I den leste vi om kongehuset og folk som var skinndøde etter drukning.

En morgen i oktober måned merket vi tyngre trinn på taket enn revetrippingen. Da vi straks etter hørte at det gnog på spekkhaugen, like ved hodene våre, skjønte vi at det var «far sjøl» som var ute og gikk. Ett gevær stod inne, og ett utenfor døren. I en fart fikk vi på oss komager, og Nansen smatt ut i husgangen. Men allerede før han hadde fått opp dørskinnet, ble det stille der ute. Ingen bjørn å se. Vi krøp ut. Den hadde nok fått det travelt da den merket at det var liv under jorda. Vi så på sporene at det var en liten bjørn.

De første dagene i desember hadde vi et stormende værmed sørostlig vind. Den pinte seg gjennom snøen og inn mellom steinene i muren så veggene rimet, lampen blaffet. Det stod en kald gufs utenfor sengeplassen vår. Stormen lcnakk en lønneski som stod stukket ned i snøfanen utenfor. Og kajakken min, som lå føket fast i en fane sånn at bare litt av den var synlig, ble ført av gårde av vinden. Den ble blåst hundre skritt opp i uren, enda den var fylt helt med snø. Det tok lang tid før jeg fant den i mørket. Det var gått hårdt utover den, tenkte jeg, det ville jeg nok få se når lyset kom tilbake. Begge kajakkene lå ved siden av hverandre. Det var en lykke at ikke kajakken til Nan-sen blåste av gårde. For da hadde vi mistet alle fotografiene og fotografiapparatet også. Disse tingene ble oppbe-vart i kajakken.

Jeg laget meg en utmerket snøskuffe av hvalross-skinn. I kulden ble den så stiv som jern. Inne i hytta var det lett å arbeide med skinnet, jeg kunne forme det akkurat som jeg ønsket. Med denne skuffa tok jeg til å kaste snø opp på taket igjen.

Tiden gikk tross alt fortere enn vi hadde trodd. Og godt var det. Snart lakket det med det gamle året, og det nye giedens år kom, da vi håpet endelig å nå fram til den nye tilværelsen vi hele tiden hadde lengtet etter. Ennå en stund fjernet solen seg fra oss og lot oss være i mørket. Men sist i måneden vendte den seg mot oss igjen og nærmet seg mer og mer med hilsener fra de strøk hvor det bodde mennesker. Sist i februar ville vi få se det

skinnende ansiktet til solen igjen borte i sør på den andre siden av fjorden. Da ville vi krype ut av hulen og ta imot den kjære gjesten og ønske et inderlig velkommen hit til vår avkrok av verden. De varme strålene ville tø opp de stivnede lemmene og jage blodet fortere gjennom årene. Hjertet ville banke sterkere og tankene få vinger når tidennærmet seg avreisen. Da begynte vår siste reise mot friheten, lyset og livet. Å ja, det var skjønt å tenke på alt dette.

Det gjorde godt å komme ut og ta seg en tur, selv om det var mørkt og surt. Det frisket opp tankene. Mange ganger var det deilig og stjerneklart, og nordlyset spilte med strålene. Fram og tilbake gikk vi der utenfor i taushet og levde hver med våre tanker. Borte i S. og SV. kunne vi skimte en mørk stripe hvor den stjerneklare himmelen støtte sammen med isen. Denne mørke stripen var havet. Det hendte at stormene renset opp for isen der ute, og den drev sin vei, Gud vet hvorhen. Denne stripen som vi skimtet i polarnatten, var det samme havet som skyllet mot kystene hjemme i mitt eget land. Jeg lengtet mer og mer. Det var lengsler etter dette lyse livet i sør. I snart tre år hadde vi vært utenfor verden. I 9 måneder hadde vi levd omtrent på samme måten som de ville dyrene som levde her oppe i disse barske egne. I 9 måneder hadde ikke klærne vært av kroppen, hverken natt eller dag. Frosset hadde vi gjort, og vondt slet vi på mange måter! Hadde vi et vekere øyeblikk nå og da, tenkte vi hjemover, og malte ut for oss hvor lykkelige vi skulle være hver ny dag som kom blant mennesker.

Julekvelden kom. Men det fantes vel ikke noen i hele verden som feiret denne høytidsstunden på samme måten som vi. Vi lå i steinhytta midt i polarnatten, utenfor verden, blottet for alt som hørte til sivilisasjonen. Men likevel gjorde vi forberedelser til denne kvelden. Det var nokså tarvelig det vi gjorde. Vi hadde en del levninger fra sledeprovianten. Den var til dels bortskjemt. Men vi fikk litt fiskemel og litt brød, sjokolade til en omgang og to porsjoner Knorrs suppe. Det var ikke så galt enda. En delikat ungbjørn hadde vi gjemt til jul, det var den ene av «Kajakkbjørnene». Den var ikke partert, men frossetstiv så lang den var. Den stod lenet opp til veggen på hytta, halvt snødd ned sammen med det andre bjørne-kjøttet. Jeg la den ned med den ene enden på en stor stein. Så var jeg borte i uren en tur i mørket og fant en annen stor, skarpkantet stein. Ved hjelp av den fikk jeg da til slutt slått av den stive bjørneskrotten på midten. Nå tok vi bakparten inn til opptining. Av den siste skrotten som vi hadde inne, hadde vi gjemt bort litt utmerket spekk til å blande i fiskemelet og til å steke brød i. Vi hadde forsynt oss rikelig med is, både fersk og salt. Vi slapp å gå å rote etter noe i julen.

Klærne våre gjennomgikk en forandring de også, skjønt det var ikke stort. «Renslighet er en dyd,» sa kjerringa, hun vrengte serken til julekvelden. Det var sant å si ikke annet vi gjorde heller. Vi tok den ytterste skjorten innerst, for den innerste hadde tatt til å henge vel inye fast til kroppen. Jeg tok også på meg kamelhårstrøya i stedet for anorakken, som jeg la meg på. Det var ikke godt å si hvem av dem som var mest fettet. Nansen lot de lange svarte lokkene sine være som de var. Men jeg tok saksen, strøk hetten av hodet, reiste meg i soveposen og klippet av noen never av håret mitt. Jeg syntes at det lettet oppi hodet. Å nei, det var ikke så rart stell med klær og mat. Ikke med mat og lys heller. Men den tid kom vel en gang som neppe kunne veie opp for alt det vonde vi slet.

Vi kokte fiskemel og litt maismel sammen med tran, og stekte det etterpå i pannen. Men det smakte ikke så godt som vi hadde ventet. Men brød stekt i bjørnetran smakte fortreffelig. Første juledags morgen drakk vi sjokolade med aleuronatbrød og spekk. En kostelig julerett. Vi hadde det ellers ganske bra i julehelgen. Det fantes kanskje dem som ville misunne oss. Straks vi hadde drukket sjokoladen krøp vi ut av hulen vår og fikk hodet over jorda. Helehimmelen stod i brann av nordlys. Det var som om en hvirvelvind føk gjennom senitt i alle mulige farger og samlet seg på nordhimmelen. Der holdt det seg mens vi gikk og beundret hva vi så. På sørhimmelen stod månen og lyste. Naturkreftene hadde slått seg sammen om å skaffe oss det så hyggelig de kunne i julen. Vinden som i den senere tid hadde blåst temmelig kvast fra øst og brakt rim på veggene våre, var nå stilnet av ganske betydelig. Temperaturen var rimelig, omkring 4- 30°. En ble høy-tidelig stemt der en gikk i det vidunderlige været. Måneskinn, ja. Dette eiendommelige arktiske måneskinnet som gjorde alt så bløtt og fredelig, det var som om det kjær-tegnet den hårde naturen! Denne motsetningen mellom det hårde, barske og det mildnende, bløtgj ørende måneskinnet var vidunderlig.

Annen juledag avsluttet jeg et viktig arbeid. Det var å lage en lapp av bjørneskinn og sy den på det ene kneet mitt hvor det i den senere tid hadde vært et stort huil. Dette gjorde jeg mens Nansen kokte bakkels og vasket bena sine med en skvett vann i en kopp. Det var andre beskjeftigelser enn dem en pleier å ha annen juledag. Der hjemme danset og moret de seg vel så godt de kunne. Her var det ikke noen dans av glade mennesker. Men her danset flammende nordlystunger over den klare himmel-hvelvingen i 33 graders kulde.

Dagen etter var det slutt med det fine været. Den arktiske vinteren hadde iført seg et nytt skrudd. Den syntes visst det kunne være nok av det gode nå. Den dekket til månen med uværsskyer, og tok til med snøstorm fra S.O. Igjen kunne vi skimte den mørke stripen. Det vitnet om at havet var isfritt i S.V. Nordlyset var vekk. Det hadde vel dradd seg til enda barskere egne. Likevel var det godt å ta seg en tur og la vinden piske snøen inn i ansiktet.VÅREN KOMMER!

Sof, oroliga hjerta, sof,

glöm vad världen har ljuft og ledt!

Intel hopp din frid förstöre,

inga drömmar din vila!

Disse ordene av Runeberg kom ofte i tankene mine mens vi lå og vred oss på den ujevne steinsenga. Å kunne sove og glemme all ting —- sove og ikke våkne før sommeren var utenfor døren — da vi kunne reise oss, spenne for sledene og dra mot sør! Og når jeg krøp dypere ned i posen og trakk hetten over hodet, tenkte jeg på at nå skulle jeg sove meg framover en stund igjen, og sende mer tid dit hvorfra den aldri vendte tilbake igjen. Det var godt at tiden aldri stod stille.

År 1896. Den siste dagen i det gamle år foreslo Nansen at vi skulle begynne å si «du» til hverandre. Vi hadde hittil alltid sagt «De». Nyttårskvelden avløste jeg Nansen som kokk. Vi hadde et festmåltid da også. Men i stedet for den reglementerte biffen, hadde vi maisgrøt med til-strekkelig bjørnetran. Det smakte utmerket å få melspise til en avveksling. Ikke mindre godt smakte frokosten nyttårsmorgenen. Den bestod av «fiskesuppe», laget av fiskemel, en pakke Knorrs «linsesuppe» og kjøttkraft. Og så hadde vi aleuronatbrød stekt i bjørnefett. En herlig frokost. (Vår siste pakke juliennesuppe gikk 13de-dagen.) Kaldt hadde vi det i nyttårshelgen. Det var -h 41,6°. Jeg vil ikke egentlig påstå at det var varmt å gå ute i de fettete klærne som ble stive som lær bare vi stakk nesetippen utenfor døren. Men vanen gjorde utrolig mye. Vi priste lykken at vi tross alt hadde såpass til bolig at vi kunne ligge trygt under jorda mens kulden krympet breen så den sprakk med sterke drønn som av kanonskudd og rystet hytta, eller når vinden hylte i uren og ville rokke palasset vårt.Vi hadde snøstorm fra S.O. noen dager. Barometeret stod på 717,8. Så var det stille en stund, og så kom vinden med stigende barometer og fornyet kraft fra N.V. Den blåste med seg sleden som vi brukte som termometerbur. Jeg fant den mellom noen steiner i uren. Heldigvis var termometeret uskadd.

I slutten av januar syntes vi at vi var kommet langt fram. For vi begynte å se at det demret av sol borte over åsen. Temperaturen steg til bare 20 graders kulde. Så det ble mangen en fin spasertur for oss. Det var opplivende i den triste tilværelsen å se den lille lysende stripen i horisonten, som fortalte at det var dager underveis som ville løse oss ut av vår siste vinternatt.

Dag etter dag, uke etter uke gikk. Den ene like så ensformig som de andre. Vi snakket nesten ikke om annet enn hjemmet, og når vi kunne ta fatt på reisen dit. — Vi laget oss en sovepose av bjørneskinn, og nå kunne vi ligge uten bukser om nettene og uten å ha for mange ladder på bena. Det var meget behagelig for oss som nå i et år uavbrutt hadde hatt klær på skrotten, både natt og dag. Og så fjernet vi den ene køyenden som vi ikke hadde bruk for. Den var frosset til en fast masse som måtte bankes i stykker.

Vi tok så smått til å frykte for at det skulle bli sparsomt med spekket. Men vi håpet på bjørn til våren. Vi snakket også om å gå over isen til Spitsbergen, i stedet for å dra sørover langs dette landet. Det var et spørsmål om vi kunne klare det med de greiene vi nå hadde. Især ville det bli vanskelig med de korte sledene hvis isen skulle bli ujevn. For lassene ville bli tunge. Det var spørsmål om hvordan det ville gå med maten. Men jo før ville vi

komme til Spitsbergen, og det fristet oss mye.

Av og til måtte vi stelle litt på fillene våre. Vi tygget

Hundesledene kjemper seg fram gjennom snestorm.«Vi seilte så snøsprulen stod.» Etter tegning av S. Segelcke.ut fettet av bjørneskinnslapper og sydde dem på buksene med snørestubber som vi rekket opp i mange tråder. På komager og votter sydde vi lappene med syremmer av bjørneskinn. Det viste seg å være finfint. Vi hadde det koselig der inne i soveposen mens vinden blåste. Samtalen dreide seg om «Fram»s drift. Det kunne jo hende at den kom hjem før oss, og da var det nok ikke mange som ville tro at vi levde lenger.

I midten av februar måtte jeg være kokk i 14 dager i trekk fordi Nansen hadde vondt i ryggen. Han måtte ligge stille natt og dag. Men heldigvis for oss ble han helt bra igjen. Tiden gikk fort. Det ble lysere dag for dag. Snart kom selve solen. Vi var nå svært opptatt med å tenke på reisen vår, på utrustingen og sjansene for hvor fort vi kunne tilbakelegge strekningen over isen til Nordostlandet. Vi trodde nå sikkert at det ville la seg gjøre. Men vi visste ennå ikke hvor vi var. Ja bredden var 81° 27'. Men leng-den? Men vi mente at vi sikkert var langt vest.

I de fjorten dagene fikk jeg utrettet mye. Jeg grov ut kjøtthaugen som var føket ned i en hard skavl. Jeg fikk en temmelig god översikt over vårt forråd av kjøtt og spekk. Vi hadde gjort et godt innhogg, men det var sikkert nok igjen. Jeg fikk inn et bjørneskinn og spekket det. Siden hengte jeg det til tørk. Det skulle vi ha til votter og ladder. Pipa på taket var smeltet og måtte bygges opp av snø igjen. Det var herlig å komme ut midt på dagen når det var klart vær. Det var så lyst at en kunne se om-givelsene sånn som de var da vi kom hit. Det var ikke mange smilende punkter. Men tross alt, hva enten det nå var et iskoss eller en fjellknaus, de stod der i sin barske natur som de gjorde før. Nå så vi på dem med store øyne. For nå var det lyst.

En dag tok jeg børsa på nakken og gikk opp mot breenover oss på en bar fjellknaus. Det var stille og klart og temmelig lyst nå midt på dagen. Jeg stod der oppe lenge og så meg omkring. Det var så mye nytt å se på. Det var ikke bare hyttas fire tilisete vegger. Der nede under meg så jeg snøhaugen som vi to hadde stridd under en lang og mørk vinter. Gud være lovet, nå var det snart forbi, og snart kunne vi si adjø til hytta vår og overlate den helt til revene. En skulle ikke tro at under snøen der var det bolig for mennesker, og aller minst i en arktisk vinter. Men vi hadde jo bodd der. Og det hadde ikke vært så verst heller. En kunne venne seg til mye, tenkte jeg.

Søndag den 16. februar var det deilig å være ute. Det var ikke mer enn 12 graders kulde. Det blåste riktignok en del. I løpet av natten var det falt snø, men ikke sånn som vi var vant til den her. Den var ikke fin, tørr og kald, men det var en snø som mer minnet om snøfall hjemme. — Neste dag var det 35 graders kulde, og sterk, bitende nordavind. Så vekslende kunne det være.

Dagen før solen skulle komme tilbake, det var den 25. februar, så vi det gylne skinnet i skyene borte over åsen. Himmelen over den var prydet med den herligste belysning i alle farger. Mens vi gikk og frydet oss over solens nærhet, så jeg plutselig en flokk med alkekonger som kom flygende sørfra. Den fulgte landet nordover, og litt etter fikk også Nansen se en flokk som tok samme veien. Vi hadde fått vårbud! Stakkars små fugler, hva ville dere så tidlig her oppe i det kalde Norden? Vend om til blidere breddegrader! Og jeg stod der på isen og misunte dem vingene.

Men vi fikk likevel først øye på solen den 27. Meste-parten av den var hyllet inn i snøskyer, og den kom med grått og surt vær. Så hadde vi noen mørke dager i begynnelsen av mårs, men så lysnet det igjen. I den senere tidengikk vi og snakket om å dra vår vei i april måned. Men vi måtte dessverre gi opp denne yndlingsplanen vår, vi var nemlig kommet i spekkmangel. Det var ikke spekk nok til mat og brensel på reisen, for ikke å snakke om at vi ikke fikk tørket noe kjøtt i kokende tran som vi først hadde bestemt oss for å gjøre. Vi måtte ta ordentlig rev i seilene når det gjaldt spekkforbruket. Nå hadde vi ikke råd til å koke mer enn én gang i døgnet, og bare brenne lampen til det høyst nødvendige, til smelting av vann og tran. Vi var i den samme situasjonen som eskimoene når det er riktig dårlig med dem. Vi hadde ikke råd til å brenne lampe om natten, men måtte sove i mørket. Heldigvis var det et deilig, mildt vær i disse dagene, bare omkring 3 graders kulde. Spekkmangelen satte ned humøret svært. Vi likte ikke det frosne kjøttet til frokost. Det beste av kjøttet var også spist opp. Vi satte hele vårt håp til

bjørnen.

Og dette håpet ble heller ikke skuffet. Søndag den 8. mars hadde jeg storrengjøring. Det bestod i å kåre asken av peisen og skave spekk- og kjøttlevninger av gulvet, som av og til vokste seg høyt opp i hytta. Ryggrad og bekken og hodet av en bjørn som vi nettopp hadde spist opp, skulle jeg også ha ut. Jeg hadde fått disse tingene så langt som i husgangen, da jeg krøp over dem og slo opp dørskinnet til det fri. Like utenfor åpningen stod det en svær rugg av en bjørn med en pels så hvit at det rent skar meg i øynene. Jeg var jo vant til mørket. Fortere enn svint tørnet jeg inn igjen gjennom husgangen og grep børsa opp-under taket. I en fart fikk jeg fortalt Nansen den store nyhet. Jeg så etter at børsa var ladd, og krøp ut igjen. Bjørnen stod over åpningen med hodet og halsen langt nedi gangen. Den brede, flate hjerneskallen fristet i fin posi-sjon. Jeg spente hanen, men måtte senke løpet igjen siden det stod en svær dott med bjørnehår i riflemunningen. Veddenne bevegelsen trakk bjørnen hodet til seg og tok til å kare med forlabbene på kanten av åpningen. Nå måtte jeg gjøre alvor av å sky te, for ellers kunne den rett og siett komme inn! Men det var ikke annet enn labbene som var synlige. Jeg greidde ikke å legge ordentlig an i den trange gangen, og holdt da børsa med kolben ned og løpet i en passende helling. Jeg tenkte at nå pekte jeg rett inn i brystet på den — og trykket av. Et rasende brøl fortalte at jeg hadde truffet. Nansen var i mellomtiden beskjeftiget med å kle på seg. Men han kunne heller ikke gjort noen nytte i den trange gangen. Det hele gikk for seg i rivende fart. Jeg gløttet opp av husgangen og fikk øye på bamsen med en svær blodvei etter seg borte ved skaret. Jeg hadde bare én patron i lommen. Den puttet jeg i løpet etter skuddet. Qg så bar det av gårde etter bjørnen som satte opp farten da den forstod at den ble forfulgt.

Jeg undret meg over at jeg kunne løpe såpass som jeg gjorde. For vi hadde jo ikke rørt noe større på oss i løpet av vinteren. Nordover bar det langs land. Det blåste en frisk sønnavind med fokk, så bjørnen hadde været av meg hele tiden. Av og til så jeg ryggen på den borte mellom kossene langs stranda. Etter en stund gikk sporene opp innunder et bratt fjell med bre ved foten. Nederst lå det noen svære klippeblokker. Jeg tenkte at den hadde lagt seg der, og så krøp jeg försiktig opp mot klippeveggen for å få et overblikk. Men nei da, nede på isen fikk jeg øye på sporene igjen. Det var en vik med høye fjell i bunnen hvor vinden slo den andre veien. Her hadde ikke bestet været av meg lenger, og i springmarsj halte jeg da inn på den. Jeg holdt meg hele tiden skjult bak kossene langs stranda. Endelig kom jeg på skuddhold, og skjøt av min eneste kule, bakfra. Jo, den ble liggende, løftet på hodet og la seg ned igjen. Jeg slengte børsa på ryggen og gikk hjemoverså fort jeg greidde. Jeg var sikker på at bjørnen hadde fått nok. Så møtte jeg Nansen etter en stund. Han var fullt pårigget med vindklær, børse og mange patroner. Han hadde også tatt med seg vottene mine som jeg hadde fløyet fra. Jeg fortalte at bjørnen lå der borte. Vi ble enige om at han skulle gå i gang med å flå den mens jeg gikk hjem etter sledene. Det var et godt stykke fra hytta. Da jeg etter en lang stund kom tilbake til stedet, fant jeg hverken Nansen eller bjørnen. Jeg så på sporene og blodet at den hadde reist seg og fortsatt veien. Jeg fulgte stranda og hørte nå at Nansen ropte inne fra en vik opp imellom noen store klippeblokker med en hengende bratt li ovenfor.

Han fortalte at han var kommet fram til stedet for å flå bjørnen. Men så fikk han se at den ruslet nokså levende av sted, riktignok bare på tre ben. Den søkte innover mot landet, krøp over en bre og opp i den steile uren under stupbratte fjellveggen høyt oppe. Nansen var redd for at den skulle legge seg til der. Da hadde det antagelig vært umulig å få tak i den. Derfor spanderte han en kule, enda holdet var temmelig stort. Det var ikke godt for ham å si om han traff eller ikke. Men skuddet hadde den virkningen i hvert fail at bjørnen skvatt. Men det skulle den nok ikke ha gjort, for dermed så gled den utfor på en hard fly. Kast i kast bar det nedover. Nansen stod bak en stor klippeblokk, fikk ladd igjen i en fart og så skjøt han om igjen da bjørnen stanste litt på veien. Nå rauset den videre nedover, helt til den ankret opp ved klippen hvor den døde.

Den var seig. Det var en av rette slaget, en usedvanlig stor hannbjørn. Den ene forlabben var knust oppe ved skulderen, brystkassen var skadd, men ingen av de edlere delene var truffet av det første skuddet som ble sendt uten sikte. Fet var den, og det var vi mest glad for. Vi hadde strev med å få partert den og få båret den ned til sledenepå isen ved foten av uren. Hele tiden blåste det en storm så sterk at vi holdt på å rulle over ende i støtene. Vi tok halvparten av bjørnen på hver vår siede. Men det gikk nok ikke. Det var fullstendig nok med en fjerdepart. Skinnet med spekket og en del av kjøttet la vi igjen. Det ble hentet siden. Vi lengtet til hytta. Det var langt dit og

motvinden var så sterk at vi kunne «hvile oss på den» når den tok i. Så var vi uvant med å trekke, å jo, det var sjau nok. Vi kom først hjem ved midnattstider. Et av lårene tok vi med oss inn, skar gryta stappende full, krøp ned i posen og lot det ferske kjøttet vederfares rettferdighet. Den bjørnen kom godt med. Vi hadde nå fått et godt lager med spekk til reisen, og vi kom i godt humør over at bjørnene i det hele tatt hadde begynt å vise seg igjen. Vi måtte riktignok være åte selv, og ikke hvalrossene som før. For de var helt føket ned av snøen.

Om morgenen den 10. mårs var jeg utenfor hytta kl. 6. Da så jeg en masse alkekonger som kom flygende i ustanselige skarer nordfra. De satte kursen inn i fjorden. Samme dag om ettermiddagen så vi flokk etter flokk dra utover igjen. Nansen fikk også øye på to teist.

Den 16. mårs var solen fremme i all sin glans. Jeg benyttet anledningen til å ta en tur opp i fjellet, nesten helt på toppen. På alle fire gikk det oppover den bratte uren med småbreer imellom. Jeg nådde en avsats i selve fjellet, og hadde derfra en herlig utsikt foran meg. Åpent vann så jeg ikke. En stor isbre innerst inne i fjorden hevet seg bak «Alkekongefjellet». (Det var et fjell som vi trodde at alkekongene holdt til i.) Fra odden i S.S.V. hvor kursen vår skulle gå videre langs land, og til det store brelandet i O. kunne jeg ikke se noe sund noe sted. Den øde, stivnede naturen var et praktfullt syn i det sterke solskinnet over alt det hvite. Fjordis og breer så langt øyet rakk.Alkekongene fløy nær forbi meg, stille som jeg satt — de vakre småfuglene, så fløyelsbløte og deilige i solskinnet. Det var bare 10 graders kulde. Ja nå hadde vi bedre tider enn for et år siden, den gangen vi holdt på å stri med kulden nord i drivisen.

Og nå kom det en travel tid for oss. Det var mange ting som måtte stelles på før vi kunne legge sørover. Verst var det med de fillete, fettete klærne. Heldigvis hadde vi to ulltepper. Etter mange målinger og beregninger viste det seg at vi så vidt kunne få et par knebukser og en trøye hver av tøyet. Men det varte lenge før det høytidelige øyeblikket kom da vi kunne sette saksen i teppene og klippe dem til. Tråd kunne vi nå være så flotte vi ville med. For vi oppdaget at bomullstrådene i proviantposene av seilduk gjorde utmerket tjeneste. Så satt vi ved siden av hverandre i ukevis i soveposen og sydde. På komagene måtte vi sette nye såler. Vi brukte hvalross-skinn som vi skavet passelig tynt og tørket over lampen. Jeg drev det også til å sy et par finnesko av «Magerbjørnen»s skinn. Men det var så lange hår på disse skoene at jeg måtte klippe av en del for ikke å gli når jeg gikk. På flere av bjørnene hadde Nansen latt det bli stående igjen passende «sokker» på bakbena når han flådde dem. Disse «sokkene» fikk han nå vrengt av hele, han renset dem for fett, og hengte dem opp til tørk for å bruke dem til fottøy, hele som de var vrengt av bjørnelabben. Men han fikk ikke noen ordentlig tørk på dem, og sotet og fæle ble de, så han måtte gi det opp.

Vindklærne var bare filler, men vi gav oss ikke før de var sydd sammen og lappet. Til slutt ble de brukbare igjen. Buksene ble tatt av ved knærne. Stykkene som vi skar av på den måten, ble brukt til lapping sammen med proviantposene. Stykker av bjørneskinn ble skrapet og tygget og tørket. Av dette råmateriellet laget vi votter og ladder.Tauverket vårt var det smått med. Vi laget tau av hval-ross-skinn og smekre, fine «liner» av bjørneskinn. Men de nye klærne våre interesserte oss mest. Vi gledet oss som barn til å få dem på oss. Det gikk smått, Nansen hadde nok rett da han sa at vi sikkert kom til å sulte fort i hjel hvis vi skulle prøve på å leve som skreddere når vi kom hjem igjen. Men tålmodigheten hjalp oss over dette også. En vakker dag kunne vi vise oss på promenaden utenfor med hver vår splinter nye drakt etter eget mønster av stor-rutet moderne stoff. Riktignok hadde det noen tranflekker hist og her etter hver gang lampen veltet for oss under arbeidet, og som vi ikke hadde greidd å få vridd eller tygget helt ut. De var sterke og gode i hvert fali, og foret utenpå i bena med gamle underbukser. Leggene av sel-skinn, som vi hadde med fra «Fram», var like gode enda. Vi kunne bruke dem, de var laget av eskimoer. De fettete vadmelsleggene våre la vi igjen.

Det var især mens vi arbeidet med denne utrustningen at vi snakket om hvordan vi skulle fråtse i velassorterte ullvarebutikker når vi kom hjem. Vi kom også stadig til-bake til fangstj akten på Spitsbergen. Vi snakket om hva de kunne ha av mat og klær ombord i en sånn jakt. Sukker og brød hadde de i hvert fali. Også smør! Vi kunne sikkert få stekt «denge». Og noen klær måtte vi vel kunne skaffe oss. Og så såpe! Og når vi kom til Tromsø — for vi ble enige om at det var en Tromsø-jakt vi ville treffe — da skulle vi kjøpe alle de kakene som vi kunne

komme over! Ja det skulle bli liv!

Underklærne tok vi og stappet ned i den største gryta vår, så mye vi bare greidde. Det ble kokt over peisen. De ble så «møre» at vi kunne skrape det verste av dem med kniv. Det stoffet vi fikk av på denne måten, kunne vi bruke når vi kokte mat, og brenne på «primus den andre»som vi kalte tranlampen som stod i peisen. Nansen prøvde også å vaske på eskimovis, men det gikk ikke. Heller ikke ble det noe av å få lut ut av asken etter noe elendig rek-ved som vi brant. Nei, det var nok det greieste å skrape med kniv.

Så måtte vi lappe på kajakkene. Især stod det kleint til med min som hadde hatt en luftreise om vinteren. På de korte sledene måtte vi av det fattige treverket som vi hadde, surre ordentlig høye krabber, så kajakkendene kunne gå klar av isen. Til dette brukte vi remmer av bjørneskinn.

De dyrebare seilene våre ble lappet og skrapet for fett. Vi tenkte å bruke dem som telt på turen. Vi laget en sovepose av lette, gode bjørneskinn også. Av og til under arbeidet fikk vi besøk av bjørnen.

Den 2. april fikk vi høre larm utenfor. Vi trodde det var bjørn, men nei, så ble vi enige om at det måtte være rev, for det var ikke særlig mye leven. Jeg hadde «uke» og kom ut for å ta «meteorologen». Men jeg så jo straks at det var en bjørn som hadde tatt seg en tur rundt hytta. Nå hadde den åpenbart ikke likt bjørnelikene. Derfor ruslet den ned på isen. Ganske riktig, det var far sjøl, akkurat da han fikk været av hvalross-skrottene som lå langt under snøen. Han gav seg til å grave så snøen sprutet. Vi var så opptatt med klærne våre at vi nesten ikke hadde tid til å bry oss med bjørnen. Men vi ble enige om at Nansen skulle ta den, og han ruslet av gårde med min børse, for hans var litt i ustand. Jeg stod oppe ved hytta og så på. Bjørnen hadde gravd seg nedi et stykke. Å jo, det var en som sannelig kunne bruke labbene! Den hverken så eller hørte, trygg som den følte seg. Nansen ruslet hverdagslig kloss inn på bjørnen, som ble meget overrasket og kastet seg rundt. Men i samme øyeblikket fikk den seg enkule midt i synet. Den fløy noen skritt og ristet på hodet så blodet skvatt. Så stoppet den opp. Jeg så at Nansen hadde vanskelig for å få ladd igjen, det lot til at bjørnen ville gå løs på ham. Men så gikk det i orden. Han måtte gi den fem skudd før den endelig segnet for alvor. Jeg likte meg ikke, jeg stod og var tilskuer med en ubrukelig børse i neven.

En dag stod Nansen utenfor og tok en klokkeslett-observasjon med teodolitten. Tilfeldigvis kom han til å se ned på isen. Der stod det en bjørn stille og giodde på ham. Han gikk inn etter børsa, men da han kom ut igjen, tok bjørnen til å rusle, og Nansen lot den gå i fred.

Neste dags morgen våknet vi ved å høre en bjørn utenfor. Den romsterte i spekket. Nansen för ut og stanget opp dørskinnet som var føket til med snø. Han skjøt, men traff ikke, for han ble helt blendet da øynene hans møtte det sterke sollyset. Vi var forresten likeglad om vi fikk den bjørnen også.

I begynnelsen av mai drev vi på i hårde taket med utrustingen. Vi så et land eller hildring av land i S.V. når det var meget klart. Vi trodde at det var selve Nordostlandet. Og all den blå luften som holdt seg på samme stedet bestandig, trodde vi var et tegn på åpent vann. Vi tenkte at det var landråken ved Nordostlandet eller åpent vann kanskje enda nærmere.

En dag jeg holdt på å grave ut kjøtt til husholdningen, fikk jeg se at en bjørn ute på isen hadde kursen inn i en bukt nordvest for oss. Jeg gikk for å se etter den. Ikke langt fra hytta traff jeg på spor etter tre bjørner, men jeg så hverken dem eller den ene. Jeg gikk hjem igjen, spiste den kalde frokosten, tok til å arbeide igjen. Bjørnen hadde jeg glemt. Da hørte vi at det var noen som drog et skinn bortover, og så ble det stille plutselig. Jeg listet meg utmed børsa og tok skinnet försiktig til siden. Som vanlig ble jeg blendet av det sterke sollyset. Men heldigvis var bjørnen skrubb sulten, og den merket meg ikke. Jeg fikk øye på hodet bak snøskavlen. Kjevene var i stadig bevegelse. Den var ivrig beskjeftiget med å tygge spekket av skinnet på den bjørnen som ville inn i husgangen. Jeg la an, siktet og skjøt den grådige bjørnen tvers gjennom hjernen. Den hadde ikke sett meg, så den segnet på flekken midt mellom de øvrige skrottene. Nansen satt inne og sydde på soveposen som vi skulle ha med på reisen. Bjørnen var mager, men den kom godt med som reiseproviant, for vi slapp å ta inn i hytta og tine opp det andre kjøttet.

Et par dager senere fikk vi besøk av bjørn enda en gang. Nansen skjøt den i hodet så halvdelen av skrotten ble lam. Han måtte spandere en kule til.

Vi hadde igjen litt måisgryn, litt fiskemel, albuminat-mel og litt brød av sledeprovianten. Brødet satte vi inn med tran, dels for at det skulle bli tørt, og dels for at det skulle vare lenger. Foruten hovedbeholdningen av provianten som bestod av rått kjøtt og spekk, hadde vi også en del alminnelig kokt kjøtt med oss. Noe av det var kokt i tran. Hele silkehoven hadde vi full av «bakkels». Det ble nemlig mye «bakkels» av alt det spekket vi smeltet til tran. Vi fikk tre blikkpøser fulle. Av restene av det gamle koke-apparatet klinket vi sammen en god kokeovn. Og av understellet på den virkelige primusen gjorde vi en utmerket skål til å brenne spekk og tran i.

Nå var det heller ikke vanskelig for bjørn lenger, men vi brydde oss ikke om dem nå. En binne med en liten unge kom bortover mot oss nest siste kvelden vi var i hytta. De stoppet opp og så forundret på oss som stelte med kajak-kene. Den lille ungen begynte å die moren. Vi måtte se å få jaget dem vekk for å få nattero. Binnen hveste og varsint, satte av gårde og prøvde på å få ungen fort nok med seg. Nansen sendte et skremmeskudd etter dem. Men det hjalp ikke stort, og så måtte han forfølge dem under stadig raseri fra moren som ikke kunne få ungen sin fort nok med seg. Til slutt kom han helt inn på bjørnene, men da tok binnen til bens oppover bratteste breen. Den brummet og fnyste mens den vesle ungen fulgte etter i sporene til moren. Så forsvant de innover breen og vi så dem aldri mer.

Det siste vi gjorde, var å lette opp hyttetaket så vi fikk fått på de dyrebare skiene og stavene og årene som hadde ligget der om vinteren. Nansen benyttet anledningen til å ta et par fotografier av hyttas indre da lyset kom inn. — Så skrev vi en kort beretning om ekspedisjonen. Den ble lagt i et lite messingrør som hadde hørt til luftpumpen i primusen. Dette røret ble hengt opp under mønebjelken.

EN SVØMMETUR FOR LIVET

Så kom den 19. mai. Vi stod ferdige til å dra mot Syden:

Våren pleier vekke lengsler i mitt unge sinn.

Den formår å bryte stengsler som har snørt meg inn.

Den sprer lys i mørke hu.

Vår, velkommen være du.

Aldri noen vår har vakt følelser så sterke.

Aldri har med sånn en makt våren satt sitt merke:

Tre års liv i snø og is er stridt ut ved vårens lys!Våren vinker oss fra syd ned mot milde egne.

Våren fyller oss med fryd, bringer livet alle vegne.

Våren ber oss, og vi kommer hjem til livets lyse sommer!

Disse linjene stod på det siste bladet i dagboken min, uleselige nesten av sot og tran. Men de gir nok leseren et bilde av vår lengsel etter varmen og våren. Og nå var den kommet! Vi skulle si farvel til den ugjestmilde stranda som så mange stormer hadde feid over. Vi skulle si farvel til isbreene og basaltfjellene, steinuren, alle knoklene og skinnet etter bjørnene som vi hadde levd av. Vi sa farvel til hulen vår med den hårde steinsenga. Vi overlot alt til revene.

Ja, det var med underlige følelser at vi sent på ettermiddagen ruslet av gårde med de tunge lassene våre. Vi drog mot den gåtefulle odden som vi hele tiden hadde gått og sett på. I begynnelsen tok vi det ikke hårdt, uøvde som vi var til å trekke. Det gikk ikke lang tid før vi slo leir på flatisen og la oss til for første gang med de nye teltgreiene. Vi hadde kajakkene som vegger og seilene som tak. Da vi grov oss litt ned i snøen fikk vi oss et ganske komfortabelt hus. Nansen syntes at vi burde fotografere det.

Vi skiftet om kokketj enesten en dag av gangen på denne turen nedover langs land.

Den 21. mai kom vi fram til odden, trette og slitne etter den uvante anstrengelsen. Nansen tok kikkerten og gikk opp på berget for å se på omgivelsene mens jeg stelte i stand i leiren. Han kom tilbake og sa at han så en stor, åpen råk ikke så langt borte fra oss. Den lå bakenfor øyalike ut for odden. Nå fikk vi altså forklaringen på den blå luften som vi så ofte hadde sett. Han hadde også sett to nye bredekte øyer. Lenger mot sør strakte det seg ut en odde som lignet vår, den gjemte fortsettelsen av kystlinjen.

Dagen etter tok det til å blåse og snø allerede mens vi spiste frokost. Uværet økte etter at vi var kommet ut og holdt på å bryte leiren. Da vi startet med kjelkene, var det så vidt vi klarte å klore oss fram et lite stykke. I en sånn snøstorm var det uråd å gå, og vi måtte derfor bli hvor vi var, bygge et ordentlig hus og ta det med ro. Sørveststormen raste både dagen og natten. Morgenen etter var det stilnet av litt, og temperaturen var bare -t-0,4°, så soveposen var helt våt. Vi holdt oss i ro den dagen og gjorde en utflukt sørover og så at landet strakte seg enda lenger i den retningen.1 Åpent vann så vi, men ikke så mye som den første dagen vi kom til denne leirplassen. De to hvite øyene som Nansen så sørvestover, kunne ikke ses. Ellers drev vi den dagen på med å gjøre i stand årer, kitte kajakkene med stearin og stuve om sakene våre til s j øreisen.

Om morgenen mens vi holdt på å koke frokost, så vi en bjørn gå og snuse på noen spor i snøen etter meg, som hadde vært av gårde og hentet is dagen i forveien. Den var like ved oss. Men den hadde ikke været av oss, så den

1 På denne utflukten var vi uten at vi hadde den ringeste anelse om det ikke mer enn noen skritt fra et depot med lev-netsmidler som engelskmennene hadde lagt ned i en trang, smal fjellkløft på sin tur våren 95. Vi stod utenfor og spekulerte på om vi skulle ta en tur inn gjennom denne kløfta. Snøen hadde blåst opp en svær fonn utenfor så det ble en fordypning inne ved fjellet. Nansen gikk over denne fordypningen og slo løs noen stein av berget for å ta det med seg hjem. Vi hørte senere av engelskmennenes beskrivelse at det var akkurat i denne kløfta at depotet deres lå.gikk sin vei videre. Vi kunne godt ha skutt den der vi lå i posen, mens «primus den annen» flammet og brant under frokostgryta ved siden av oss i snøen. Men vi hadde kjøtt nok for øyeblikket og lot den gå i fred.

Søndag den 24. mai kunne vi dra av gårde fra leiren vår ved odden. Vi styrte mot øya utenfor for å komme til det åpne vannet som lå bak. Vi hadde litt østlig vind, og heiste seilene på sledene våre. Utpå natten var vi under øya, men da kom det plutselig en rafler fra sørvest som veltet kajakkene og gjorde at vi i hui og hast måtte søke inn til land. Jeg måtte stanse og redde mast og seil og surre det forsvarlig til dekket av kajakken. I mellomtiden var Nansen kommet langt foran meg. Da fikk jeg se at kajakken og sieden hans lå stille. Han hadde vel glidd på skiene, tenkte jeg, for det gikk sånn noen ganger når vi skulle over store skavler. Jeg så at han lå foran sieden. Nå var jeg ferdig og spente meg for igjen — men hva var det? Nansen lå jo på akkurat samme flekken! Det var da merkelig at han ikke reiste seg og gikk igjen! Da hørte jeg at han skrek. Jeg satte av gårde med skiene bundet fast som de var og kom snart bort til ham. Jeg fikk se hva som var hendt. Han lå i en åpen sprekk i isen som var føket igjen med snø. Skiene hadde han fastbundet til bena, han kunne ikke røre seg. Han sank stadig dypere i snø-sørpa, kjelken og kajakken hadde han bak seg, han visste ikke om de var over eller under vannet. Dragtauet var festet til selen på ryggen hans.

Jeg stilte meg försiktig på kanten av sprekken, fikk et godt tak i islenderen hans og drog ham opp igjen. Han hadde nok ventet lenge på hjelp der han lå og ropte uten at jeg hørte det. Vi hadde lært den tingen av denne hendeisen at vi aldri måtte gå med fastbundne ski i sånn is. — Vi tok oss försiktig fram resten av veien, og fant da ennoenlunde god leirplass på en smal strimmel fast is ved øya, like ved en stor sprekk. Nansen kom i posen, og de våte klærne ble hengt ut til tørk.

Vi lå flere dager ved denne forbistrede øya, holdt fast til stedet av vind, snø og regn. Hvalross fantes det i massevis, og en etter en kom de opp av sprekken for å glane. Vi gikk en tur nordover langs øya. Det var mange stygge sprekker og mye opptært is her. Hvalrosshodene stakk opp rett som det var, ja det var noen av disse dyrene som fulgte med oss hele tiden og dukket opp i sprekkene fra tid til annen eller de dunket under bena våre for å vise at de holdt øye med oss. Vi var også en tur sørover på øya. Det blåste godt. Vi så mye åpent vann og ønsket oss bare dit ut ved iskanten i finvær med seilbris.

Men mai måned gikk, og ingen vei kom vi. Dessverre fikk vi enda mer uvær. Vi lå værfast ved sørenden av

denne øya som vi kalte «Gåsøya», fordi vi fant levninger etter gås der.

Men etter to ukers trist opphold i starten av reisen, så det endelig ut til at vi skulle slippe løs. Barometeret steg til 746 fra 723. Vi hadde brukt opp mesteparten av kjøtt-lageret og hadde bare litt kokt igjen. I og for seg var det vondt nok å ligge i en våt sovepose døgn etter døgn i et usselt telt og smelte dypere og dypere ned i snøen, og vri seg om en gang iblant når den siden en lå på var blitt gjennombløt. Hele tiden tvang stormen snøfokket inn gjennom den aller minste åpning og lot det stå som en hvit skumsprøyt over posen, sånn at vi av og til måtte opp og dytte. Å ja, det kunne være slemt nok. Men verre var det å vite at en ikke kom noen vei. Tiden gikk og det lakket mot sommeren, vår giedes sommer. Det falt tungt på sinnet å kjenne seg bundet her i det ukjente mens lengselen brakte hjertet til å hamre i brystet. I halvannet år hadde

vi levd i denne isørkenen som dyr, ikke som mennesker — men tålmodighet! Vi fikk bruke deg ennå en stund! Lykksaligheten skulle nok bli vår en gang.

Vi så mye hvalross på isen da vi drog. Nansen ville fotografere en av dem, og han snek seg försiktig inn på kolossene bak en ishaug. Da han rettet seg opp for å bruke apparatet var det straks en hunn som jompet i vannet med ungen sin. Det var et huil på isen like ved siden av. Men han trengte ikke være redd for at de andre skulle gå. De la seg nokså rolig til å sove. Jeg kom dit bort jeg også og bombarderte bestene med isklumper for at Nansen skulle få et noenlunde «livlig» fotografi av dem. Nå var vi ikke lenger redd for å skremme dem, tvertimot, vi skremte dem alt det vi orket. Nansen slo dem på snuten med skistaven og fotograferte villig vekk. De bare lå og løftet på hodene av og til, grov med tennene i isen og glante forundret og sint på oss.

Om morgenen den 3. juni gikk vi begge to opp på toppen av «uværsøya» for å se på framkomsten til vanns. Men vi ble sørgelig skuffet. Det var ikke noe igjen av den store råken. Sørveststormen hadde drevet inn isen. Vi begynte da å trekke sørover isen mot et stupbratt fjell og den siste nye odden av dette merkverdige landet. Vi fikk god vind på turen og heiste seil på sledene. Men det var vanskelig å kjøre fram på den tynne og dårlige isen. Skiene skar igjennom det våte snølaget på isen, og det ble vann i sporene ettersom vi drog fram. Vi var glade da vi nådde inn under land etter en god dag og kunne slå leir ved en isbre mellom «brattfj ellet»1 og odden.

Kjøttbeholdningen vår var det forbi med. Alker var det nok av som fløy ut og inn til «brattfjellet». Men de gikk for høyt. Vi skjøt to havhester på veien, men det hjalp

1 Det samme fjellet kalte Jackson for «Kap Fisher».

9 — Johansenikke stort, og derfor gikk vi bort i en denge med hvalross som lå i nærheten av teltplassen og skjøt en. Det var bare med nød og neppe at vi fikk jagd vekk de andre så vi kunne få skåret noe kjøtt av den felte. Dette skulle bli fin blodmat til kvelds, tenkte vi, og kokte sammen hvalross-blod, fiskemel, maisgryn og tran. Men da vi var ferdige med kokingen, og vi tok til å legge i oss, var vi ikke særlig begeistret for smaken.

Neste dag (eller dag og natt) drog vi til odden. Det var enda bedre seilvind enn før, og det gikk fykende med oss da vi først var i sving. Under odden var det åpent vann, nordavinden hadde åpnet råkene igjen. For første gang på denne turen satte vi kajakkene i vannet. Det var herlig å bruke årene igjen og føle salte sjøen skvette på seg. Fuglene fløy der og dukket, alkekongene lå i flokker på vannet, krykjene svevde omkring med sin grasiøse flukt, og to nye fremmede fugler fløy fort over hodene våre. «Jamen var det ikke ærfugl,» sa Nansen. Inne på stranda så vi to gjess. Vi syntes med en gang at vi var kommet langt sørover. For god vind rodde vi langs land. Det gikk en lang stund før vi støtte på fast iskant. Der slo vi leir.

Og turen gikk bedre og bedre. Det åpne vannet kunne vi riktignok ikke følge. Det førte nordvestover. Så satte vi kursen for noen lave øyer i sør. Det var usiktbart så vi kunne ikke se omgivelsene. Nansen surret en åre, og jeg en bambusstang i forenden på kajakkene våre. Vi stod på skiene foran og holdt i disse styrestengene mens vinden fylte ut seilene og førte både oss og sledene og kajakkene av gårde. Etter en god dag slo vi leir ved den vestligste av øyene. Sultne og trette var vi, men i strålende humør. Det var merkelig hvor langt vi kunne gå uten mat. 12 å 14 timer var ikke noe usedvanlig mellom hvert måltid. Vi slet hårdt, men så la vi jo i oss også.Den blodmaten vi laget, ble nok svært drøy. Vi spiste litt av den til hvert mål, men det var like mye igjen, syntes vi. Vi kunne ikke

kaste den heller, den måtte spises opp, men vond var den. En middagsobservasjon den 6. juni viste at vi var på 80° 45' n. br. Nå var det nok temmelig sikkert at vi ikke var på Franz Josefs Land, men et land lenger mot vest som bestod av utallige øyer. Og kortere ble veien til Spitsbergen.

De to neste dagene seilte vi for fykende bris på isen. Mot vest hadde vi hele tiden et stort breland, og på østsiden passerte vi to lave odder med sund og øyer imellom. Seilte gjorde vi så det suste. Som regel var jeg et stykke foran, for jeg føk lettere av sted på skiene enn Nansen som var tyngre enn jeg. Undertiden skar det av gårde så det var vanskelig nok å holde seg på skiene. Av og til kull-seilte vi med stubbkjelkene. Den 8. juni stanste vi opp for snøstorm og grov oss ned i en fonn om formiddagen etter å ha holdt på hele natten. Neste dag bar det videre med lystig seilas, snøen ble våt, men det gikk for det. Jeg holdt på å seile meg like under isen et sted nær land. Skiene og kjelken skar gjennom, det var med nød og neppe at jeg fikk karet meg opp og skjøvet sieden tilbake fra snøsørpa inn på fast is. Nansen som kom etter, fikk dreid av i tide. Så måtte vi låre seilene og gå langveis før vi kunne sette av gårde igjen.

Og sånn fortsatte det. For strykende bør drog vi sørover langs landet som hele tiden strakte seg i denne retningen. Vi kunne ikke riktig bli klar over hvordan det hadde seg dette landet sørover, og vi var redd for at vi holdt på å seile oss inn i en fjord. Men det var visst ikke noen fjord likevel, antagelig var det et sund. Kjøttbehold-ningen slapp opp igjen, det vil si: det eneste vi hadde, var en del kokt kjøtt.

io — JohansenI tre dager seilte vi på isen, det var hårdt nok å holde seg på skiene. Endelig sa vi farvel til landet østenfor oss og holdt oss nå til det på vestsiden. Det var et sund som delte dette landet, og på sørsiden av det oppdaget vi fra et iskoss åpent vann — ja, vi kunne høre at det suste fra brenningen mot iskanten. Så satte vi kursen ut mot vannet. Det var en annen slags is å reise over, det var vår gamle kjenning, den ujevne drivisen. Da vi nådde fram til vannet, frisknet vinden til, kajakkene ble rigget, seilet för til topps, vi krøp ned i hullet, Nansen tok en ski og styrte med og av gårde bar det langs land for frisk bris. Nå var vi på sørsiden, men vi var like kloke på hvor vi var. Nansen tok til å snakke om at det kanskje kunne være Franz Josefs Land likevel. Han mente at det stemte med Leigh Smiths kart over sørsiden av øygruppen. Jeg på min side mente at dette ikke kunne være riktig etter Payers kart. Imidlertid seilte vi på. Utpå kvelden stilnet det, og vi la inn til kanten. Nansen var oppe på et koss for å se videre på farvannet. Da han kom tilbake, ble vi enige om å gå på land begge to. Kajakkene bandt vi fast til skistaven som ble rammet ned i isen.

Da vi godt og vel var kommet opp på kosset, fikk jeg tilfeldigvis se at kajakkene hadde løsnet fra fortøyningen og holdt på å drive utover vannet. «Se der!» skrek jeg.

Begge to för vi ned fra kosset. Nansen rev av seg noen av klærne. «Ta klokka!» sa han. Han så bekymret etter kajakkene mens han kledde av seg, og så sprang han ut i det kalde isvannet. — Der drev hele eiendommen vår vekk, mat, klær, ammunisjon, børser, framkomstmidler. Livet avhang om vi greidde å få igjen kajakkene våre. Pakk-sekken min var det eneste som lå igjen på isen, jeg hadde skiftet på bena da Nansen var oppå kosset første gangen. Nansen svømte og kajakkene drev. Lenger og lenger utkom de, situasjonen ble mer og mer alvorlig. Det var uvisst om han greidde å klare seg i det kalde vannet. Jeg kunne ikke holde meg rolig, men gikk fram og tilbake på iskanten. Jeg kunne ingenting, absolutt ingenting gjøre. Jeg så etter Nansen som av og til tok seg en hvil ved å svømme på ryggen. Jeg var redd for at han skulle få krampe og synke for øynene mine. Det var jo ikke til noen hjelp at jeg skulle kaste meg uti jeg også. Lenger og lenger vekk kom han, takene ble mattere og mattere, nå orket han ikke mer snart. Endelig så jeg at han med stort besvær fikk et tak i den ene kajakken. Han gjorde et forsøk på å heve seg opp, men til å begynne med gikk det ikke. Et forsøk til, og da lyktes det. I neste øyeblikk satt han oppe i den ene kajakken. Det var som om det falt en tung stein fra brystet mitt. — Så grep han en av årene og tok til å padle på begge sidene av de sammenbundne kajakkene. Det gikk innover mot iskanten igjen. Den roturen var nesten det verste, sa han. senere. Han frøs skrekkelig i de tynne, driwåte klærne som vinden blåste tvers igjennom. Plutse-lig så jeg at han stoppet opp i roingen, grep geværet og skjøt to alker som lå like foran baugen. Da tenkte jeg at det måtte stå godt til med ham likevel. Han sanket opp alkene og rodde på igjen. Endelig var han inne ved den høye iskanten et stykke østenfor der hvor kajakkene var drevet ut. Jeg jumpet nedi,

og straks etter var vi ved landingsstedet.

«Hvorledes står det til med deg?» sa jeg. «Det er så kaldt, så kaldt,» svarte han og hadde vanskelig for å snakke. Jeg hjalp ham av med de våte klærne, og fikk på ham de stakkars tørre som vi hadde, tok av meg buksene mine og lot ham få dem. Så fikk jeg i land soveposen så han kom seg nedi. Derpå bredde jeg over seilene. Han så fæl ut da han kom. Blek i ansiktet og våt i det lange håretog skjegget med skum ut av munnen. Han hadde vanskelig for å snakke og kunne nesten ikke stå på bena, hele tiden rystet han av kulde.

Da Nansen var vel brakt ned i posen, gjaldt det å få reddet alle eiendelene langt opp på isen. Jeg fikk bygd et ordentlig hus, så vred jeg våte klær og kokte mat og gjorde i stand ellers. Jeg gikk der og stelte i det lette antrekket mitt. Heldigvis var været pent. Av og til var jeg borte og lyttet ved soveposen som lå og skalv. Om en stund sov Nansen, og jeg lot ham sove til alt var ferdig. Da våknet han igjen, og jeg spurte om hvordan han kjente seg. Han hadde fått igjen sin naturlige stemme og befant seg vel.

Vi spiste alkene som var skutt under så ualminnelige omstendigheter, og diskuterte de alvorlige tingene som var hendt oss. Vi var sjeleglade over å ha sakene våre i god behold.

TILBAKE TIL MENNESKENE

Så fortsatte vi turen til vanns langs iskanten. Søndag den 14. juni gikk vi i land et sted hvor det lå to digre hvalrossflokker. Mange lå i vannet utenfor og dukket og blåste. Det luktet hvalross lang vei. En sånn mengde hadde vi ikke sett før, det måtte være flere hundre av dem. Nå skulle vi ha både kjøtt og spekk, og her var det nok av begge delene. Nansen skjøt to små delikate unger i den ene flokken. (De voksne hadde vi hatt nok av!) Men da vi skulle springe fram for å gripe dem i samme øyeblikket som de andre gikk i vannet, tok hvalrossmødrene de døde ungene sine med til vanns under sveiven. Der stod vi med lange neser. Men så gikk vi løs på den andre flokken og skjøt både moren og en unge. De ble liggende begge to. Vi tok spekket av moren, og fylte kajakkene med kjøttet av ungen. Derpå kokte vi en real kjøttgryte og levde høyt påferskt kjøtt. Ribbene på hvalrossungen var sjelden gode. De ligner sauekjøtt i smaken. Før om dagen hadde vi skutt mange alker også. Hele dekket av kajakkene var fullt, så nå var vi godt rustet ut med mat igjen. Vi hadde lengtet etter en bjørn i det siste. Men som vanlig viste det seg ikke noen da vi hadde bruk for den. Det kunne være det samme også forresten, for vi hadde oppdaget at hvalross-ungene var vel så gode. Vi la oss til å sove og så spiste vi igjen, for vi prøvde alltid å innrette oss sånn at vi bare rodde når vi hadde strømmen med oss. Vi drog videre med kajakkene bundet sammen for å føle oss tryggest mulig for överfall av hvalrossen. Det vrimlet av dem i vannet og på isen, — ja av og til kunne vi høre at de utstøtte lyd under oss i vannet uten at de viste seg. — Vi skilte kajakkene etter en stund. Men rett som det var, ble hvalrossene svært nærgående, og vi måtte legge sammen kajakkene igjen.

Natten til den 15. holdt vi det gående på denne måten i stille pent vær. Litt etter litt ble det mindre av bestene, og til slutt var vi alene. Da morgenen kom, rodde jeg foran og Nansen var like etter. Så dukket det opp en enslig hvalross et lite stykke foran oss, men i samme øyeblikket den fikk øye på oss, forsvant den. «Det skal bli moro å se hvor han kommer opp igjen,» sa jeg, «her var det så fint å ligge.» Jeg pekte på en isfot som stakk et par alen ned i vannet, og iskanten på siden var lavere enn den pieide å være. Vi slo oss til ro her. Men ikke før hadde vi gjort det, før hvalrossen dukket opp ved kanten av kajakken til Nansen. Den lå ytterst og litt tilbake. Plutselig og uventet kom hvalrossen skytende opp fra dypet i stor fart, den hveste. Den ristet de lange tennene og la den ene fram-sveiven opp på den lette farkosten for å hvelve den. Nansen krenget seg over til den motsatte siden og hogg til hval-rossen i hodet med åren. Bestet vrengte litt på hodet og reiste seg litt høyere i vannet. Det lot til at den ville komme bort til meg en tur også, og jeg holdt åren ferdig. Men plutselig betenkte den seg og slengte seg rundt i vannet så spruten stod. Vekk var den.

Alt dette gikk meget fort for seg, og vi tenkte at nå var vi reddet. Men plutselig sa Nansen: «Fort! La meg komme i land! Den har hogd huli i kajakken!» Heldigvis befant vi oss på isfoten. Det tok ikke lang tid før kajakken stod på fast grunn. Nansen gikk i land, og jeg fikk fraktet kajakken hans inn til en bukt ved siden av hvor kanten var meget lav. Det var en svær flenge i kajakksiden foran. Vannet strømmet inn, og jeg måtte krenge

den på siden med den ene hånden sånn at hullet kom over vannlinjen. Jeg karet begge kajakkene innover med åren i den andre hånden. Oppå isflaket stod Nansen og hadde børsa ferdig til å ta imot hvalrossen hvis den skulle vise seg en gang til. Noen av alkene som vi hadde skutt underveis, falt ut og drev av. Senere var jeg ute og plukket dem opp igjen. Heldigvis var det fint vær, og den isen vi slo oss ned på, var flat og pen. Det var bare nede ved vannet at den var stygg og bløt. Nansen var blitt våt på bena og litt mer. De gjennombløte sakene i kajakken hans tok vi og la ut-over til tørk. Soveposen tok vi i hver vår ende og vred. Da den var blitt noenlunde tørr igjen, krøp vi til køys og sovnet fra hele hvalross-spetakkelet.

Onsdag den 17. juli hendte det store ting: Vi hørte hundegjøing inne i landet! Vi hadde reparert hullet i kajakken til Nansen, og det var meningen å dra videre. Begge kajakkene var blitt tettet i sømmene med smeltet stearin. Det var Nansens tur til å koke og lage i stand frokosten. Han fylte gryta med ungt hvalrosskjøtt og sjøvann og fikk opp varmen. Så tok han seg en tur opp på et koss somvi av og til pieide å gå opp på. Etter en stund ropte han ned til meg, jeg lå og halvsov i posen: «Johansen, jeg hører hundegjøing inne i landet!» I full fart kom jeg meg ut av posen og opp på kosset. Jeg stod der og lyttet en stund mens Nansen stelte med maten. Jeg var ikke sikker på om det var hunder jeg hørte et par ganger, eller om det var lyder fra de tusen fugler som hekket i fjellet der inne.

Imidlertid ble vi enige om at Nansen skulle gå innover til land og undersøke saken. I mellomtiden skulle jeg være igjen og passe på utstyret vårt så det ikke drev til havs. Mens vi spiste, gjettet vi på hvem det kunne være, om det virkelig var folk. Kanskje det var den engelske ekspedi-sjonen som det var blitt snakket om da vi reiste med «Fram»? Eller kanskje det var nordmannen Eckeroll? Hvis det var folk i det hele tatt, måtte vi få en ordentlig Utrustning og få greie på hvor vi var. Da vi hadde spist, fikk Nansen geværet mitt som det var rem i. Vi hadde nå bare halvannen ski hver. Han fikk derfor min ene som var hel, så det ble et respektabelt par. Aluminiumskikkerten bandt han på ryggen og forsynte seg rikelig med patroner. Utrustet på denne måten drog han av gårde etter at vi først var blitt enige om at jeg skulle henge opp en skjorte på en bambusstang så han kunne se hvor jeg var.

Da Nansen var gått, gikk jeg opp på kosset og lyttet igjen. Jeg hørte framleis at det buldret fra fuglene. Men det kunne da ikke være dette som Nansen hadde tatt for hundegjøing? Plutselig hørte jeg gjøing inne fra land. Det var flere hunder med grovt og fint mål. Jeg hørte dem tydelig flere ganger. Det var akkurat som om de skulle være like i nærheten og ikke inne ved land som vel måtte ligge en mil borte. Nå var jeg helt sikker. Dette kunne bare være hundegjøing. Det måtte være folk der. Hvor rart å tref fe igjen folk etter så lang tid som villmann. Det varnesten ufattelig! Jeg gikk opp og ned fra kosset i lykkelig forventning, og ønsket at Nansen snart måtte finne fram og komme tilbake!

Jeg ble mer og mer spent på løsningen av dette mysteriet. Den ene skjorten min vaiet høyt på en lang stang oppe på ishaugen. En måtte kunne se den et godt stykke borte fra, svart som den var mot den hvite isen. Endelig så jeg at fra tid til annen kom en mørk prikk til syne i den ujevne isen innover mot land. Først trodde jeg at det var Nansen som kom tilbake. Men det gikk ikke lang tid før jeg oppdaget at mannen ikke hadde ski. Da han kom nærmere, så jeg et langt geværløp over skulderen hans. Jo, det var nok en fremmed mann. Den første på tre år. Jeg fortet meg ned etter et av småflaggene våre og satte det opp ved siden av skjorten for at han skulle se hva for nasjon som var ute og reiste. Jeg så at mannen hadde pene, siviliserte klær. Ansiktet hans var rent og vasket. Jeg kunne høre at han var andpusten, av og til så jeg at han falt igjennom snøen. Store støvler rakk oppover lårene på

ham. Jeg sprang ham i møte, han svingte med luen og jeg svingte tilbake med den gamle fettete hatten. Et øye-blikk etter trykket vi hverandre i hendene. Ænglish?» sa

han. «No,» sa jeg. Dessverre kunne jeg ikke snakke språket hans. Jeg prøvde meg på tysk og fransk, men nei, det ble ikke noen forståelse ut av det. Men likevel var det forståelse nok, det var den som kom fra hjertet. Mr. Shild hette mannen. Han hadde dradd av gårde med en gang han hørte at Nansen hadde en kamerat ute ved iskanten. Nansen fikk bare tid til å si til ham at jeg ikke forstod engelsk.

Jeg førte ham bort til leiren. Da han fikk se sledene og kajakkene, det dårlige teltet, kokegreiene med spekk ogI hver sin kajakk. Fotografi tatt ved Kapp Flora 1896.Xansen foran Jacksons hytte. Foto: 17. juni

1896How do you do.Mot sar! N(tiisen og Johansen på hjemveien i 1896. Fotografi talt av Jackson ved Kapp Florakjøtt, — da flyttet de mørke øynene hans seg forundret fra meg til det skrøpelige utstyret. Sånn stod han en lang stund. Jeg brukte fingerspråket så godt jeg greidde. Da vi gjensidig hadde vist oss forundret en stund, kom det to menn til. Det var mr. Burgess og botanikeren mr. Fisher. Samme hjertelige hilsen. Samme forundring. Den ene av dem snakket litt tysk og fransk, men det var så mange spørsmål og så mye som de skulle ha greie på at jeg ikke på langt nær kunne tilfredsstille dem. Så de hadde ikke annet å gjøre enn å vente til en finne ved navn Blomkvist skulle komme.

Endelig kom da både han og to menn til. Det var doktoren mr. Koetlitz og nestkommanderende mr. Armitage, hva jeg fikk vite senere. De hadde med seg to flotte sieder som straks vakte min oppmerksomhet. De der må sikkert være fra Norge, tenkte jeg. Så holdt jeg en liten tale for Blomkvist. Det var en kraftig mann med et skarpskåret ansikt som fikk meg til å tenke på de skikkelsene som Runeberg skildrer. Jeg fortalte ham så greitt jeg kunne hva vi hadde opplevd, at Nansen og jeg hadde gått fra «Fram» og var nådd 86° 14', og at vi hadde overvintret her nord uten å ha anelse om hvor vi var, for klokkene våre var stanset osv. «Nå får De fortelle dette til de andre,» sa jeg. «Jag förstår inte herren,» svarte han. Han hadde vært så lenge blant utlendinger at han nesten hadde glemt morsmålet sitt. Jeg fortalte ham så kortfattet som mulig alt sammen, men han måtte tenke seg om litt. Men dr. Koetlitz kunne jeg snakke tysk med, og han ble nå tolk. Mr. Armitage tok opp en reiseflaske. Han skjenket portvin i et beger og bød meg. Alle sammen tok av seg luene sine. Med blottede hoder utbrakte de et leve for Norge, idet de så opp mot det lille flagget. Jeg er ikke i stand til å beskrive hva jeg følte akkurat da, — der jegstod midt iblant disse hjertelige menneskene, den svarte, fæle villmannen i laser med langt hår, plutselig gitt tilbake til sivilisasjonen i en klynge fremmede mennesker som brakte med seg duft av såpe og rene klær. Omkring oss var isen som Nansen og jeg hadde stridd med i disse årene, der oppe stod flagget som jeg følte at jeg representerte, — aldri hadde jeg skjønt at jeg hadde et fedreland som da. Med løftet hode drakk jeg velkomstbegeret mens engelsk-inennenes hurra klang over ismarken.

Vi brøt leir. Det var med en sann tilfredshet at jeg tok og helte ut beholdningen vår av spekk og kjøtt. Vi trengte ikke lenger dra på alt dette. Det ble vel mat å få der vi kom. Alkene som Nansen og jeg hadde skutt, lå i en haug på isen. Engelskmennene tok og skar hodet eller bena av dem og brakte med seg hjem til minne om stunden. Jeg fikk ikke lov til å gjøre det aller ringeste. Jeg måtte bare si hvordan jeg ville ha sakene transportert innover. Og jeg glemte ikke noen av alle de simple sakene våre, for jeg ville ikke at noe skulle bli liggende igjen av det som hadde vært oss til så mye nytte. Dr. Koetlitz stakk en pipe i munnen på meg, og mr. Shild forsynte meg øyeblikkelig med en velfylt tobakkspung. Så drog vi innover, tre om hver siede. Jeg gikk løs og ledig på de skrøpelige skiene og røykte pipe. Når de hvilte, måtte jeg forteile dr. Koetlitz om reisen vår. Nå var vi så nær at jeg kunne se engelsk-mennenes bolig oppe på stranda. Det var et stort hus og fire små. Da vi kom nærmere, fikk jeg øye på Nansen som stod utenfor det største huset. Han var svart og fæl med det lange håret. De fotograferte ham. Jeg svingte med hatten og han svingte sin igjen. Jeg sa til ham at av alle våre forskjellige reisemåter i drivisen var denne den heste som jeg hadde prøvet, — og det var han fullstendig enig i.Så kom mr. Jackson imot meg. Det var sjefen for eks-pedisjonen. Nansen var tolk. Hva som ble sagt, la jeg ikke så mye merke til. Det håndtrykket han gav meg, og det glade, velvillige ansiktet sa meg at jeg stod overfor en ypperlig representant for den engelske gjestfriheten. Her traff jeg også mr. Hayward, kokken, som fikk det travelt med å varme vaskevann til de to villmennene som var kommet.

Men dermed var det også slutt på villmannslivet for denne gangen. Jeg ble ført inn i huset, og enda før jeg hadde fått av meg skitten, ble jeg skjøvet ned i en stol ved et sivilisert, dekket bord og ble presentert for gaffel og kniv, tallerken, brød, smør, sukker, te, sjokolade — ordentlig mat som vi hadde lengtet sånn etter.

Jeg så nedover meg selv der jeg satt, de beksvarte hen-dene med fettgrimer på, og visste ikke riktig hvor jeg skulle gjøre av dem. I neste øyeblikk var det noen som stakk et speil opp i fjeset på meg — og bevare meg vel for et syn! Jeg måtte storle mot denne svartskjeggete busk-mannen som altså skulle være meg.

Jeg fikk i meg noe mat, og så ble det bading. Og det var absolutt det beste. Å, for et farvel med skitten det ble!

Rene klær på kroppen, ren kropp, utrolig alt sammen.

Så begynte noen uforglemmelige dager i Ælmwood» på Cape Flora. Vi lå og ventet på båt fra London, den kunne være der hver dag, sa engelskmennene oss. Den skulle gjøre en tur langs vestkysten av øygruppen først, og så skulle den hjem.

Det var en egen, vakker klang i det ordet — hjem.

«Windward» — så het skuta vi ventet på — kom den 27. juli. Da hadde vi ventet på den full av utålmodighet, til tross for at vi hadde det strålende hos engelskmennene.Men det var så rart med det — vi hadde oppholdt oss i isen i tre lange år, og lengtet hjemover som aldri før. Om ikke skuta kom tidsnok på sommeren, kunne vi risikere enda en overvintring, og den ville vi helst slippe, selv om overvintringen sikkert kom til å bli behagelig denne gangen.

Men så kom den da endelig, og snart var huset vårt stappende fullt av folk som kom i land for å hilse på oss.

— Fins det noen nordmann her? ropte jeg gjennom alt livet og alle spørsmålene og svarene som krysset hverandre.

— Ja, her! svarte en stemme.

— Jeg også! sa en annen.

— Her er en! kom det fra en krok.

Da ble det liv i meg for alvor. Vi trengte oss sammen alle fire, og vi spurte og grov i munnen på hverandre. De hørte alle tre til disse bereiste norske sjøfolkene som nesten aldri er hjemme, men alltid farer med utenlandske far-tøyer og sjelden snakker annet enn engelsk. Jeg fikk høre nytt, og de fikk høre nytt. I Norge var alt ved det gamle, men det var kommet melding om at «Fram» var forlist, men at ekspedisjonen allikevel hadde vært på Nordpolen og var kommet til de nysibiriske øyene. Jeg måtte skuffe dem med at vi nok ikke hadde vært på selve polen, men hadde gjort så godt vi kunne for å nå dit.

Den 11. august sa vi endelig farvel til isen og satte kursen sørover. Og neste dag skimtet vi land i horisonten, fedrelandet. Vi krysset oss langs kysten ned til Vardø, og der kom losen ombord. Han henvendte seg til kaptein Brown og hadde med seg sønnen sin. De vekslet noen ord, og så pekte kaptein Brown på Nansen og spurte losen om han visste hvem den karen var. Losen hadde hørt at Nansen snakket norsk med meg, men kunne ikke begripe hva dette var for to nordmenn ombord på «Windward». Ikke var de ordentlig kledd heller.— Det er ingen annen enn Fridtjof Nansen, sa kaptein Brown.

Men da fikk losen og sønnen hans øynene opp. Forbau-selsen og gleden var like stor, losen sprang løs på oss og ristet hendene våre -— han og mange med ham hadde aldri trodd at noen fra «Fram» skulle slippe fra det med livet.

Vi gikk i land i Vardø, og vi satte føttene fast i bakken, nå da vi endelig hadde hjemlig jord å stå på igjen. Det bar like på telegrafstasjonen. Nansen gikk bort til skranken og la en svær bunke telegrammer foran bestyreren som akkurat var til stede.

— Her er noen telegrammer, sa han, jeg ville gjerne ha dem sendt så snart som mulig.

Bestyreren nølte litt og tok imot bunken. Han mønstret Nansen litt i det samme.

Men øynene hadde ikke kastet et blikk på det første telegrammet, før det gav et sett i ham, og han snudde seg opphisset mot bordet hvor telegrafistinnene satt. Hev telegrammet bort til dem. Så snudde han seg til oss og ønsket velkommen til Norge.

— Jeg må ut i byen og hente reservemannskapene, sa han, jeg skal sette i gang dag og natt for å få telegrammene av gårde.

Det var ikke småtteri på en gang heller. To av dem var på flere tusen ord og bestemt til pressen. Nansen hadde

skrevet dem på norsk og engelsk mens vi lå på Franz Josefs Land. Dessuten hadde vi noen og femti telegrammer med fra kameratene våre ombord på «Fram».

Allerede før vi gikk fra stås jonen var de første telegrammene sendt. Det var til Nansens hustru, til min mor, til «Fram»-karenes nærmeste pårørende og til kongen og regjeringen.Men det største øyeblikket etter hjemkomsten — det som gjorde at vi virkelig syntes det var et strålende punktum for hele ekspedisjonen — opplevde vi i Hammerfest ombord på «Otaria», som vi var flyttet over til. Det var en engelsk yacht som tilhørte en venn av Nansen, Sir George Baden-Powell. Det var jo blitt festet en hel del for oss siden vi kom på norsk grunn, men både Nansen og jeg syntes liksom vi ikke riktig kunne være helt glade før vi fikk rede på «Fram»s skjebne. Og den 20. august kom det en mann ombord til Nansen med et telegram tidlig om morgenen, Nansen hadde ikke kledd på seg ennå. Jeg hørte det var sånn oppstuss utenfor lugaren min og gløttet på døren. Der stod Nansen utenfor med et telegram i hånden og et underlig, beveget uttrykk i ansiktet. Øynene stirret ned i telegrammet.

— «Fram» er kommet! brast det ut av ham.

Jeg fikk tak i telegrammet og leste:

Skjærvø, 20—8—96. kl. 9 fmd.

Doktor Nansen. «Frams> ankommet hertil dags dato i god behold. Alt vel ombord. Avgår straks til Tromsø. Velkommen hjem.

Otto Sverdrup.HJALMAR JOHANSEN ETTER 86° 14'

Hjalmar Johansen var en berømt mann da han kom hjem igjen, som alle de andre «Fram»-karene. Det ble festet for dem i det vide og brede hele kysten rundt, og i Oslo var det stor mottagelse på honnørbryggen. Men all viraken gikk ikke til hodet på ham, han reiste hjem til Skien hvor han giftet seg, og så kom en mer håndfast påskjønnelse for innsatsen oppe i isen i form av utnevnelse til fast offiser og kaptein ved Tromsø bataljon. Det var da det viste seg at han ikke var blitt storaktig av å ha nasjonens øyne hvilende på seg så lenge, han syntes utnevnelsen til fast offiser var ufortjent.

— Jeg har jo ikke gått gradene, innvendte han, og tenkte vel på at han gjorde et temmelig kjapt sprang fra reserveløytnant til kaptein i fast stilling.

— Hva er det De sier? ble det svart ham, har ikke De gått gradene, Johansen, så har ingen gjort det!

Og en må jo innrømme at svaret var riktig når en tenker på at han slet seg fra 83-graden helt fram til 86-graden.

Men han holdt seg ikke mange årene i ro som offiser. Isen og ensomheten hadde en gang for alle fått tak på ham, og slapp det ikke. Han tok avskjed i 1907, og var med den skotske vitenskapsmann dr. W. S. Bruce til Svalbard sommeren samme året. Så overvintret han 1907—08 påKap Boheman sammen med Theodor Lerner, og da våren kom, drog han av sted med hunder og sieder nordover til Hoels ekspedisjon på Danskøya. Året etter var han med på Isachsens ekspedisjon til Svalbard.

Sånn knep Ishavet ham år etter år. Og virkelig fanget inn for annen gang ble han i 1910 da han fulgte med Roald Amundsen med «Fram» sørover. Denne gangen gjaldt det Sydpolen. Han var ikke med på framstøtet mot selve polen, men deltok på en sledeferd som utforsket Edward 7des land samtidig.

Hjalmar Johansen hører til de få stormenn i norsk dådshistorie som år og glemsel ikke biter på. Tid om annen vil han bli trukket fram igjen og minnet for bedriftene sine, og særlig da i tider når det riktig røyner på og vi trenger stormennene våre mer enn i fredelige dager. Da kan vi få god bruk for å kjenne ureddheten hans og viljen hans til aldri å gi opp, selv om han så både en og to svarte overvintringer true i fremtiden.

Hjalmar Johansen var mannen som Fridtjof Nansen valte. Større heder kunne ikke bli noen nordmann til del, så lenge Nansen levde. Og derfor skal også Nansen ha siste ordet om kameraten fra 86° 14', hentet fra minneartikkelen i årboken til Det Norske Geografiske Seiskap:

Måtte Hjalmar Johansen leve i etterslektens minne, som hildet på en uredd, norsk idrettsmann. Han sa aldri mer

enn han kunne stå ved, men han gjorde også det han sa. Den djerve, staute karen, god kamerat, trofast venn, så endefram og enkel, så stillfarende og fåmælt, en sjel hvori det ikke fantes svik.Hjalmar Johansen før 86° 14' 5

Starten mot Nordpolen 11

Norges flagg lengst nord 24

17. mai i isødet 32

Skrugarer og råker — og lite mat 41

«Lengselens leir» 52

Farvel til drivisen 66

Vi må overvintre 79

Bjørnejakt hver eneste dag 89

Livet i vinternatten 161

Våren kommer! 111

En svømmetur for livet 124

Tilbake til menneskene 134

Hjalmar Johansen etter 86° 14' 145